

De grote skitocht

DOOR K. NOREL

NANS. V. L.

G. F. CALLENBACH N.V. - NIJKERK

DE GROTE SKITOCHT

DE
GROTE SKITOCHT

DOOR

K. NOREL

Illustraties van Nans van Leeuwen

TWEEDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

Naar het hoge noorden

Bas ging rechtop in zijn kooi zitten en keek door de patrijspoort. Hè, waren ze al binnen? Nee, hij zag niets dan water. Dat klopte trouwens. Op z'n vroegst om tien uur in de morgen, waarschijnlijk pas na de middag zouden ze binnen zijn, had vader gisteren gezegd. Maar hoe kwam het dan dat het schip niet meer slingerde en stampte, en dat het water, waarover hij van zijn kooi uit uitkeek, zo rustig was: maar kleine golfjes met nog kleinere kuifjes? Was de harde wind bedaard? O nee, die hoorde hij nog met een hoge toon door het want fluiten. Maar hun schip was plotseling in kalm water gekomen en daarvan was hij wakker geworden.

Bas had dat meer, dat hij ontwaakte doordat het rustig werd. Ook als ze 's nachts een haven binnenliepen en de schroef ophield te draaien en de motor niet meer klopte, werd hij soms wakker van de stilte, terwijl hij onder het gedreun van de machine had geslapen als een roos.

Gisteravond had hij moeite gehad in slaap te komen. Het schip ging erg te keer! Hij werd, liggend in zijn kooi, nu naar voren en dan naar achteren gegooid. Een stoot naar voren was niet erg; die ving je met je voeten op. Maar een stoot naar achteren! Hij had een paar keer „au” geroepen, toen hij met zijn kruin tegen het schot werd gesmeten. Maar hij had zich geschoord op dezelfde manier als zijn vader gedaan had met een aantal vaten op dek, toen de storm opstak, en moeder met het kommaliewant.¹ Vader had samen met de matrozen de vaten met dikke touwen stevig vastgesjord, en moeder had de borden en schotels met

¹ Voor deze en volgende vreemde woorden zie achter in het boek.

dekens en dweilen in de kast klem gezet. Toen kon er niets gebeuren, hoe het schip ook stampte. En nadat hij zijn kussen van onder zijn hoofd naar boven zijn kruin geschoven had en een ander kussen onder zijn voeten had gestopt, kon er met hem ook niets gebeuren. Tussen de kussens ingeklemd kon hij noch vóór- noch achteruit. En hij kon er ook niet uitgeslingerd worden; daarvoor was de beddeplank te hoog. Hij had lekker geslapen, braaf gewiegd door de Noordzee.

Maar waarom was dat wiegen nu zo plotseling over, terwijl ze toch niet binnen waren, en waarom hadden ze hem niet geroepen? Het was klaar dag.

Hij sprong z'n kooi uit, schoot broek en kousen aan, liet het water uit de kraan boven de wastafel over z'n bol stromen en trok daarna z'n trui over het hoofd.

Hee, er was niemand in de theehut. Sliep moeder nog? Hoe laat was het dan? Hij ging naar het dek. Zijn ogen knipperden in het licht van de zon, die al hoog aan de hemel stond. Een koude wind blies door zijn kleren. Verdraaid, 't woei hard en het was koud. En toch zo'n rustig zeetje.

Hij zag nu, waardoor het kwam. In het westen, achter een lange, nauwelijks onderbroken rij van rotsen waren de hoge golven van de oceaan en op die rotsen brak een zware branding; het witte schuim woei rondom het donkere graniet, als waren het wild fladderende gordijnen. Maar onder de beschutting van de rotsen voeren zij in ruim en rustig water.

Oostwaarts zag Bas een hoge kust met bergen. In het tegenlicht van de zon, die over de bergkam scheen, kon hij het land niet duidelijk onderscheiden. Het leek hem zwart en wit, alsof er sneeuw op kale bergen lag. Maar dat was stellig schijn doordat de zon erover straalde, want het was mei.

Hij klom de trap op naar het sloependek en wipte het stuurhuis binnen. Hier, uit de scherpe wind en terwijl de zon door de glazen wanden scheen, was het lekker. Bas wreef de handen, nog rillende van kou.

Geurt, de lichtmatroos, stond aan het roer. Kapitein Helders, Bas' vader, tuurde door zijn kijker naar de kust, waarlangs ze voeren.

„Dat witte is toch geen sneeuw, hee vader?” vroeg Bas.

„Sneeuw en ijs,” was het antwoord. En toen, terwijl hij zijn kijker in de koker zette: „Ben jij al in de kleren, Bas? Wat ben je vroeg.”

„Vroeg?” Hij meende dat hij laat was.

„De dagwacht heeft nog maar twee glazen.”

Bas keek verbaasd naar het klokje aan de wand van het stuurhuis. Ja, het wees vijf uur. Was het nog zó vroeg? En de zon stond al hoog aan de hemel!

„We zijn in het hoge noorden, jongen. Om deze tijd van het jaar is het hier altijd licht; het wordt hier in de zomer haast geen nacht.”

Het was half mei. Toen zij een week geleden Nederland verlieten — eerst naar Emden om cokes te laden, daarna op deze reis — was het daar al volop lente. De tulpenvelden waren rood en geel; de boomgaarden sneeuw wit en roze van de bloesem; de weiden malsgroen, doorschoten met het lichte paars van pinksterbloemen. 't Was alles kleur en fleur. Op zee echter, waar ze door storm en regen waren overvallen, zou je vergeten dat het lente was. En hier in het hoge noorden was het wonderlijk. De zon scheen in de nacht. Maar het was bar koud en ginder waren sneeuw en ijs.

In het stuurhuis had Bas van de kou geen last. Nieuwsgierig keek hij naar de kust. Zo jong als hij was had hij al heel wat van de wereld gezien. Dat gaat zo als je op een schip geboren en getogen bent. Hij was vaak in Duitse en Engelse havens geweest. Ze voeren wel naar Ierland, Frankrijk en Spanje, en dikwijls door het Kieler kanaal van de Noordzee de Oostzee in naar Zweden en Denemarken. Hij had veel rotsen gezien — Zweden was een land van rotsen — en in Schotland ook wel bergen. 's Winters waren die bergen vaak besneeuwd, maar 's zomers

nooit. En nu was hier alles ijs en sneeuw. Bij het hoger klimmen van de zon kwam dat duidelijker uit. Het ijs blonk als kristal; soms was het heel lichtgroen, soms leek het zilver in de zon. De sneeuw schitterde zó fel, dat het je pijn aan de ogen deed, als je er lang naar keek. Dit was Noorwegen. Een prachtig land om te zien. Maar zou het prettig wezen er te zijn? „Hu, een koude hoek.”

„Dat valt best mee,” zei vader. „Ik denk dat we over een paar uur in ons overhemdje op het dek verkeren kunnen.”

„Bij ijs en sneeuw?” vroeg Bas ongelovig.

„Ja zeker!”

Toen vaders wacht was afgelopen, gingen ze ontbijten. Ze zaten met hun zessen om de tafel: behalve vader en Bas, moeder en Nelly, bijna even oud als Bas, en verder Hans en Dineke, twee kleintjes. Hans had ook al de sneeuw gezien. Hij vond het prachtig. Als ze vanmiddag vast lagen, ging hij sneeuwballen gooien, zei hij.

Vader en moeder wisselden een knipoogje bij die praat van Hans.

Na het eten was Bas gauw weer buiten. Nu voeren ze in een vrij nauw vaarwater; tussen hoge rotsen aan weerszijden. „Zijn we in een fjord?” vroeg hij aan de stuurman, die wacht had.

„Nog niet,” zei die met een blik op de kaart. „Straks krijgen we weer open water.”

De rotsen waren kaal en bruin. Bas zag geen sneeuw meer. Het was nu ook niet koud. De ramen van het stuurhuis waren neergelaten. De zon scheen koesterend naar binnen. Tussen de hoge wallen merkte je weinig van de wind. Zijn vader had heel gauw gelijk gekregen: je kon nu in je overhemd op het dek verkeren. Het was tòch lente in Noorwegen.

De nauwe straat was weldra gepasseerd. Nu kwamen ze op de ruimte, waar de wind hard blies en het schip flink ging slingeren op een forse deining. Hier waren weinig rotsen aan de zee-kant, en dan nog laag en wijd verspreid; ze konden de hoge

golven van de oceaan niet weren. Aan de landkant zag Bas weer met sneeuw en ijs bedekte bergen.

Beter dan vanmorgen vroeg, toen hij tegen de zon in niet veel kon onderscheiden, zag hij nu dat alleen de toppen en de schouders van de bergen wit waren; daaronder waren de hellingen kaal en bruin, net als de rotsen waartussen ze straks doorgevaren waren, en nòg lager waren blauwgroene dennenbossen en heldergroene weiden, waarin roodbonte koeien graasden. Het was tòch lente in het hoge noorden.

„Daar in de hoogte blijft het altijd winter,” zei de stuurman, „maar in de laagte is het zomer, hoor.”

Bas knikte slapjes. Op de schippersschool in Vreeswijk had de meester het ook wel eens gehad over eeuwige sneeuw op hoge bergen. Hij had het nooit goed begrepen. 't Was toch: hoe hoger, hoe dichterbij de zon. Hoe kon het daar koud zijn?

„Bas, schooltijd,” zei z'n moeder.

De wandklok in het stuurhuis stond op bijna negen uur.

Bas ging omlaag, de theehut binnen. Hij haalde z'n schriften uit een la. Nelly zat al aan de opgeruimde tafel. Hans maakte schrijfoefeningen. Zo hadden ze dagelijks school aan boord. Om klokslag negen begon de radioles voor schipperskinderen. 't Was aardrijkskunde: de Donaulanden. Nu moest Bas opletten. Onlangs, toen Denemarken aan de beurt was, kende hij de les al haast voordat de meester aan de radio begon. Zij hadden zo vaak gevaren door de Belten en de Sont en waren zo dikwijls op Fünen, Laaland en Seeland geweest. Maar op de Donau kwamen ze nooit met het schip. Hij luisterde aandachtig en wees met zijn vinger op de atlas bij: Wenen, Boedapest, Belgrado, Praag . . . De Transsylvanische Alpen . . . Nelly en hij hielpen elkaar als ze het zo gauw niet konden vinden. Ze raakten in de les verdiept en Bas sloeg helemaal geen acht meer op waar ze voeren. Totdat hij hoorde hoe de schroef van volle op halve kracht ging en de matrozen door het gangboord kloten. Bas keek naar buiten. Huizen, masten, een toren . . . Toen hield hij het niet langer

uit. Hij liet de man van de radio in de ruimte praten en sprong naar buiten.

Een bos van masten: vissersschepen, koopvaarders. Daarachter pakhuizen en loodsen, zoals in iedere havenstad. Daarbóven — en dat zag je niet overal — veel huizen, kerken, torens, allemaal tegen de helling van de berg gebouwd. Het leek wel of de ene straat òp de andere stond, alsof de stad *klom* naar de bergtop.

Ze waren in een Noorse stad.

De fjord in

„Eruit of erin!” zei moeder Helders tegen Bas en Nelly. Zij wisten wel hoe laat het was. Ze lagen onder de kolentip. Het lossen zou beginnen. Grote grijpers gingen graaien in de lading en met de cokes zouden wolken stof opstijgen, die het schip van voor tot achter zouden overdekken met een zwarte laag. Moeder hield ervan dat het netjes was in haar huis-aan-boord. Daarom moest de theehut dicht zolang het lossen duurde. Moeder stopte zelfs kranten tussen de naden van de deuren en de ramen, omdat het fijne kolenstof anders daardoor zou binnendringen en al haar huisraad en de bedden zwart zou maken. En binnen kon je de zaak niet schoonspoelen met een straal op de scheepswaterleiding, zoals de matrozen straks met het dek zouden doen. Daarom d'r in of d'r uit!

Bas en Nel hoefden niet lang na te denken. De hele middag binnen zitten, terwijl de zon scheen en ze voor het eerst van hun leven in Noorwegen waren, dat was niets voor hen. Zij gingen eruit, de wal op, de stad in. Dat mochten ze van vader. In een noordse stad, of het nu in Zweden of Denemarken of Noorwegen was, konden kinderen veilig lopen, wist hij. Niemand zou hun wat doen.

„Klokslag vijf uur weer terug!” kregen ze van moeder mee. „En voorzichtig! Bas, pas goed op Nel! En breng een paar broden mee.”

„Komt voor mekaar, moeder,” beloofde Bas.

Aan dek was het druk. De matrozen haalden de luiken van de ruimen. Havenarbeiders met grote schoppen waren al aan boord. Twee reuzengrijpers daalden op de lading neer. Toen die zich ingroeven in de cokes, begon meteen het kolenstof te wolken.

Bas en Nelly glipten de loopplank over en liepen de kade af, de stad in. Houten huizen waren niet vreemd voor hen; die hadden ze in Zweden veel gezien. Steile straten kenden ze ook van Engelse en Franse havensteden. Maar hier duurde het klimmen langer. Boven de rommelige havenbuurt lagen winkelstraten, en daarboven ruim gebouwde wijken. Hoe hoger ze kwamen, hoe mooier de stad werd. Ten slotte, hoog in de bovenstad, belandden ze in een ruim plantsoen, waar kastanjes hun kaarsen hadden opgestoken, meidoorns in volle bloei stonden en grote perken rode, witte en blauwe hyacinten heerlijk geurden. Hetzelfde lentefeest, dat zij een paar weken geleden in Nederland hadden meegemaakt, werd nu in Noorwegen gevierd.

Bas en Nelly dwaalden door het park. Aan het eind ervan vond Bas een smal pad tussen hoge rotsen. Hij sloeg het in; het liep steil omhoog en ging verloren in een bos. Het was er schemerig door dicht struikgewas. Bas werd geboeid door het geheimzinnige, hij klom hoger. Nelly wou terug; zij vond het eng. Maar Bas ging door; hij wilde zien waar het pad heen liep. Misschien wel naar een burcht, waar een geheime schat verborgen was. Het pad kronkelde sterk en het lag vol stenen en stronken, waartussen water sijpelde. Nelly struikelde en gliste. Hijgend vroeg ze Bas met haar terug te gaan. Maar Bas hoorde niet; hij klauterde al hoger. En Nelly volgde tegen heug en meug, omdat ze alleen teruggaan nog erger vond dan haar broer te volgen op het enge pad.

Eindelijk zagen ze licht aan het einde van de schemerige kloof. „Daar is het roefsloot,” zei Bas met holle stem. Nelly durfde nauwelijks te volgen. Maar toen ze er was viel het haar mee. Er was helemaal geen roefsloot.

Ze stonden op een hoge rotsrand, afgesloten door een hek. Over dat hek heen keken ze in de diepte. Daar lag de stad: een speelgoeddoos vol huisjes, kerken, een station. Bij het station een emplacement met treintjes, net als Bas z'n treinen, waarmee hij speelde in het ruim wanneer dit leeg was. Door de straten van de speelgoedstad en langs een weg, die naar de bergen slingerde, gleden dinky toys-trucks en -auto's. Nog lager was de haven, vol met schepen. Ze keken van boven in de schoorsteen van een grote oceaanboot. De Reitdiep, onder de kolentip, was een hulkje, dat af en toe verdween in zwarte wolken kolenstof. De zee, kabbelend en in de volle zon, leek op gehamerd tin. In de verte lag een reeks rotseilanden als witgerande zwarte vlekjes. Aan de andere kant zagen ze twee rijen bergen, waartussen water, breed en blauw. Dat was dus een Noorse fjord. Bij de aardrijkskundeles over Noorwegen hadden ze het gehad over de fjorden, die diep het land indrongen, en zij zouden deze fjord invaren, had vader hem verteld. Wanneer hun schip leeg was

— vanavond al, want het lossen van cokes ging gauw — zouden ze naar binnen gaan, naar een zagerij diep landinwaarts, om daar hout te laden.

Er stond een bank dicht bij het hek. Ze gingen erop zitten. Het was hier lekker in de warme zon. Nelly's hart bonsde niet meer en ze was niet meer moe of bang. Ze was nu blij dat ze het steile, donkere en enge pad beklommen had. Van deze hoge hoogte keek ze genietend naar alle kanten uit.

Totdat ze opsprong van de bank. „Kom, Bas!” Het was tijd terug te keren. Ze moesten nog ver lopen.

Ze gingen weer langs het donkere pad, na het schelle zonlicht op de rots nog donkerder dan straks. Nelly hield Bas vast en tastte met de tenen om niet te stoten tegen stenen of af te glijden in een vieze poel. Het dalen was nog moeilijker dan het klimmen. Zij gleed uit op een gladde steen en raakte in een gat, tot over de enkels in het water; het sopte daarna in haar schoenen. Bas moest langzamer gaan.

Ten slotte kwamen ze in het park terug en toen ging het gemakkelijk. Ze waren weldra in de winkelstraten en vonden daar een bakkerij. Ze deden hun boodschap in het Zweeds — dat kenden zij een beetje; ze waren zo vaak in Zweden geweest — en de juffrouw gaf hun brood. Blijkbaar verstond zij hen, maar haar antwoord konden Bas en Nelly niet verstaan. Noors was toch anders dan Zweeds. Ze hadden in de winkel ook gebak; het zag er net zo lekker uit als in Zweden. Bas kocht een paar gebakjes; moeder was altijd dol op Zweeds gebak. Weer kon de juffrouw hen verstaan, maar wat zij zei was voor Bas Grieks. Ze liepen verder. Na de boodschap bij de bakker kwamen zij in andere straten terecht, dan zij gelopen hadden, toen ze naar boven gingen. Maar Bas dacht dat zij niet konden missen, steeds naar beneden in westelijke richting; dan moesten ze vanzelf bij de haven komen. Zij waren wel gewoon in vreemde steden de weg te zoeken.

Ze kwamen aan de waterkant, maar een scheepswerf belette

doorgang naar de kade waar de schepen lagen. Toen moesten zij terug en belandden ze in een doodlopend steegje tussen kuiperijen, rokerijen, zouterijen, waar het stonk naar vis. Zij vroegen naar de weg in het Zweeds en Deens — ook van het Deens kende Bas een mondjevol — maar het scheen dat de talen van de noordse landen nogal wat verschilden. De werklui, wie ze vroegen, gaven wel antwoord, doch Bas en Nelly konden hen niet verstaan en toen zij opnieuw vroegen, haalden de mannen de schouders op en gingen door met haring speten en duigen om de vaten slaan. En Bas zag op een kerkklok, over de bokkinghangen heen, dat het op slag van vijven was.

Door een nauw steegje kwamen ze in een nettere straat. Daar stapte een politiemann. Ha! Bas vroeg hem naar de haven, in het Zweeds. En de agent verstond hem en hij de agent! Hij wees de weg; het was vlakbij. Toen ze op de kade kwamen, loeiden de sirenes voor het einde van de werkdag en op hetzelfde oogenblik verstijfden de lange halzen van de giraffen, die telkens van schip naar kade hadden heen en weer gezwaaid. De kraanmachinisten daalden uit hun hoge huisjes naar beneden; de havenarbeiders doken als mieren uit de ruimen van de schepen op en alles stroomde de kaai af. De deur van de theehut op de Reitdiep draaide open, nadat hij onder het lossen aldoor potdicht was geweest, en moeder Hhelders kwam over de hoge drempel. Bas en Nelly moesten echter wachten tot er een pad geveegd was door het kolenstof in het gangboord en toen was het nog voeten vegen op een dweil, voordat zij mochten binnestappen. Op die manier hield moeder Hhelders de theehut netjes, zelfs als er cokes geladen en gelost werd.

Die avond kwam een tweede losploeg op. Opnieuw gingen de giraffen zwaaien met hun lange halzen. Al dieper doken ze in de ruimen; al hoger werd de cokesberg op de wal en al dikker de laag stof op het dek. De reten van deuren en ramen waren weer gestopt. Van het stuifsel kwam ook nu niets binnen. In de theehut smulden allen van het Noors gebak en toen het bed-

tijd werd, viel Bas door het lawaai van het lossen heen in slaap, totdat hij wakker werd van een ingetreden stilte. 't Was nacht. 't Werd dus toch nacht in Noorwegen.

Hij luisterde; aan wal klonk een gepiep van kleine wielen, knerpend over rails. Aha, de kraan reed weg. Het lossen was dus afgelopen. Hij was ontwaakt toen het gebonk van de grijper, vallend in het ruim en vretend in de lading, stopte. Hij draaide zich op het andere oor en sliep weer in, om opnieuw te ontwaken toen de scheepsmotor ging stampen.

Bas sprong eruit. 't Was licht. Het schip voer de fjord in. Daar moest hij bij zijn! Hij kon de deur niet uit. De matrozen waren bezig met dekspoelen. Het water bruiste tegen de wanden, deuren, ramen van de theehut. Toen het achterdek gereed was, ging hij naar buiten. De matrozen waren nu op het kuildek bezig. Onder een dikke straal veranderde een laag zwart stof in roetwater, dat door de spuigaten wegstroomde. Achterop was alles schoon: de schoorsteen weer goudgeel, de wanden van de theehut helderwit, het stuurhuis glimmend teakhout. Na een half uur blonk het hele schip, alsof het nooit een zwarte Turk geweest was.

Het varen in de fjord leek veel op het varen door de scheren van eergisteren, maar nu raakten ze niet weer in zee; ze gingen steeds dieper het land in. Vaak schenen ze aan het einde van de fjord te zijn. Dan was het of ze zouden vastlopen tegen rotsen. Maar telkens kwam er weer een bocht en daarachter opnieuw breed en diep water. De bergen aan weerszijden werden hoger. Bas zag veel sneeuw en ijs, vlakbij naar het leek. Daarom vond hij het zo vreemd dat het in de loop van de morgen warmer en warmer werd. Bas' vader liet op het achterdek de zonnetent spannen. Dat was dit jaar nog niet gebeurd, niet eens toen ze vóór deze reis in Frankrijk waren. Maar het was nu nodig. De zon brandde. En ginds sneeuw en ijs!

De winter was alleen hoog op de toppen. Daaronder hadden de bergen een blauwgroen kleed van naaldhout en dáár-

onder waren de hellingen heerlijk lichtgroen van pas ontloken berken; je zag de zilveren takken nog door het ragfijne lover heen. Het was een fleurig lentelandschap rondom de fjord, dat wisselde na iedere bocht.

Wat zag Bas recht vooruit, nadat het schip een nieuwe bocht gedraaid had? Een goudgeel veld. Waren dat geen tulpen? Had Noorwegen ook bollenteelt? Hij vroeg er zijn vader naar, die door zijn kijker keek, even verbaasd als hij, want bollenvelden waren het laatste wat hij in het barre noorden had verwacht. Dat veld tegen die berghelling was echter zo prachtig en compact geel als alleen een tulpenveld kon wezen.

Bas zag maar weinig van bewoning. Op de berghellingen stond tussen de weiden hier en daar een houten hoeve, en lager bij het water soms een eenzaam huis met erbij een bootje aan een kleine steiger, en netten op het erf; daar woonden blijkbaar vissers. Een enkele maal passeerden ze een dorpje: tien, twaalf huisjes waren zichtbaar bij een witte kerk. Maar daarna voeren zij weer tussen bossen, waar geen spoor van mensen te bekenen was.

In de hoogte, waar de bergen tussen sneeuw- en boomgrens kaal waren, liepen blinkende aders van de witte toppen langs de bruine flanken. Ze verdwenen in het groen van de bossen, maar in de laagte kwamen ze weer te voorschijn, nu als watervallen, die bruisend van de rotsen sprongen en donderend neerstortten in de fjord.

Onder een zwarte rookwolk naderde een trein; er liep een spoorweg langs de fjord. Over een grijs lint, dat slingerend omhoog- en omlaagging, kroop een bus. In de fjord ontmoetten ze enkele keren een kleine boot; op het voordek zaten passagiers; op het achterdek stond vrachtgoed en eens drie koeien en een paard. Een van die bootjes legde bij een steiger aan; er stapten mensen in en uit. Eens passeerden ze een grote zeeboot met een hoge deklust hout, die uit de fjord naar buiten voer. Eindelijk kwamen ze bij een zagerij. Daar was een kade. De Reitdiep meerde er.

Noorse vrienden

De volgende morgen draaide Bas tevergeefs aan het radiotoestel om de les voor schipperskinderen op te vangen. Eerst hoorde hij helemaal niets, daarna een telkens onderbroken vaag gestamel. Hij dacht dat het aan het toestel lag of aan de antenne, maar zijn vader zei dat Nederland hier niet te horen was. Dat vond Bas vreemd. In Zweden, Ierland, Frankrijk, óók ver van huis, ging het best. Zijn vader zei dat het kwam doordat ze in de fjord lagen. Op zee kon je de Nederlandse radio heel ver horen, in vele havens vingen ze Hilversum ook op, maar in de fjord tussen hoge bergen, konden de ethergolven niet doordringen. Bas maakte nu het schoolwerk dat hij kon maken met behulp van boeken die hij had. Daarmee gereed, na een paar uur, ging hij naar het dek.

Het laden was in volle gang. Langs zij de Reitdiep lag een zolderschuit met een houten huis er bovenop gebouwd. Bas kende ze van Zweden. Daar werd het hout ook altijd aangevoerd op zolderschuiten met een huisje erop en net als daar miste ook hier het huisje één gevel. Vroeger dacht hij: wat grappig, en snapte hij niet waarvoor het diende, maar nu wist hij dat er een dak op de schuiten was om het hout tijdens het vervoer en het laden droog te houden. Twee mannen, op de schuit onder het dak aan het werk, legden kettingen om dikke bundels planken en de winch van de Reitdiep trok die uit het huisje, hees ze aan boord en liet ze vieren in het ruim. Daar legden Noorse arbeiders de planken neer. Ze maakten er een vloer van en daarop legden ze weer een vloer; tien, twintig vloeren boven elkaar.

Straks werden het honderd vloeren, het hele ruim vol, en dáár-op zou dan nog een hoge deklast komen.

De mannen gingen kalm hun gang. Ze legden plank voor plank. Het scheen licht en eenvoudig werk. Maar Bas wist dat het anders was. Onlangs, toen ze in een Zweedse haven laadden, had hij de matrozen geholpen om een bundel planken, die de arbeiders ongeordend hadden laten liggen, omdat de werktijd was verstreken, netjes neer te leggen. Wat waren die planken lang, slap en onhandelbaar! Hij had een knik in de rug gekregen bij het sjuuwen. En drie matrozen hadden die éne bundel planken onmogelijk netjes kunnen vlijen. Het paste niet en als je erover liep ging het van hobbeldebobbel. Bij de Noorse zowel als bij de Zweedse houtladers paste het echter altijd en werd de vloer steeds vlak en stevig. Dat waren legpuzzel-kunstenaars, vond Bas.

Daar hoorde hij achter zich in de fjord een lichte motor snorren. Hij keek. Er kwam een vissersbootje aan. Het voer af op een stel fuiken, die even vóór de Reitdiep tegen de oever in het water stonden, om die te lichten. Behalve een man waren er twee jongens in het bootje. Zij hielpen mee bij het lichten van de fuiken. Er zat aal in het opgehaalde net. Bas zag hoe dikke kronkelende palingen in de bun werden geschud.

Het water liep Bas om de tanden. Hij was dol op aal. Haastig liep hij naar z'n moeder, die in de keuken bezig was. „Moeder, daar is een visser; hij heeft aal. Koopt u?”

Moeder Helders droogde haar handen af en keek naar de kaai. Er was geen viskar.

„Nee, daar!” wees Bas naar het bootje.

De visser liet zijn geleegde fuik weer zakken en een van de jongens sloeg de motor aan, terwijl de andere het roer vatte.

Bas' moeder riep de visser aan. Zij kocht dikwijls vis van vissers die ze ontmoetten, soms zelfs midden op zee; je kon nooit verser krijgen. De visserman, direct begrijpend waar het om te doen was, voer toe en schoot langsij. Met een schepnet haalde hij een

zootje paling uit de bun omhoog om te laten zien hoe goede waar hij had; er waren knapen bij.

Moeder bestelde en Bas wreef z'n buik. Dat werd vanmiddag smullen! Terwijl de visser de aal afwoog, lette Bas op de jongens. Ze waren van zijn leeftijd. Hij vond het vreemd dat ze niet naar school waren; het was toch geen vakantietijd! 'Of zou het met vissersjongens in Noorwegen net zo zijn als met schipperskinderen in Nederland: enkele jaren naar een school met internaat en verder aan boord leren met behulp van radio en boeken? Een van de jongens riep iets naar Bas, maar hij verstond het niet. Toen zei de visser het in het Zweeds; dat verstond hij best en zijn antwoord in die taal konden de jongens ook verstaan. Het werd een babbeltje in een beetje Zweeds en een beetje Noors, waarbij ze alle drie hun handen even druk gebruikten als hun mond. Bas vond die Noren leuke knullen.

De visser was gereed; hij had aal afgegeven en geld gebeurd. Hij gaf de jongen bij het roer een wenk om af te varen, terwijl hij zijn hand opstak om de kapiteinsvrouw te groeten. Maar de jongen treuzelde. Hij en zijn makker vroegen iets aan de visser, terwijl ze op Bas wezen.

„Heb je idee om met ons mee te gaan?” vroeg de visser daarop aan Bas, weer in het Zweeds. „De jongens zouden het graag willen.”

Bas was verrast; hij wou héél graag. Hij vroeg z'n vader: „Mag ik?”

„Heb je je schoolwerk af?” informeerde die.

„Kant en klaar,” kon Bas antwoorden.

„Wanneer bent u weer terug?” vroeg moeder Helders.

„Met een paar uur,” gaf de visser antwoord.

Moeder keek haar man aan. In het buitenland was ze altijd erg voorzichtig, maar kapitein Helders vond het dadelijk goed. Op Noren kon je aan, wist hij.

Bas glunderde, toen hij toestemming had. Hij klom over de verschansing en liet zich zakken. Aan zijn vingers hangend, kon

hij met z'n tenen nog niet bij het boord van het bootje, maar de visser vatte hem bij z'n broek en zette hem op een roeibank neer. „Vooruit maar!” zei hij toen tegen de jongens.

De ene sloeg de motor aan, de andere stuurde de boot dwars over de fjord. Daar lichtten zij verscheidene fuiken. Vervolgens voeren ze op een dorpje toe. Van het water af waren een houten kerkje en een paar huizen te zien. Ze schoten aan een kleine houten steiger en de visser liet een handbel klingelen.

Meteen kwamen enkele vrouwen aanlopen met emmertjes en netjes. Nielsen, zo heette de visser, dolf paling op uit de bun. De jongens gingen aan wal.

„Wonen jullie hier?” vroeg Bas aan de Noren.

„Nee,” zeiden zij. „Daar!” En ze wezen met hun hand naar meer voor in de fjord.

Bas kon hen nu al een beetje verstaan. Het Noors verschilde toch niet zoveel van het Zweeds; de mensen spraken de woorden echter anders uit. Nu Bas daarachter kwam, verstond hij hen veel beter.

Ze gingen met hun drieën het dorp in. Het was een kronkelend wegje, slecht bestraat. Bas telde acht of tien huisjes. „Is dat alles?” vroeg hij aan de jongens. Hij vond het dorpje erg klein. De Noren wezen naar omhoog. Op de helling van de berg stonden rechts en links enkele boerderijen. Die hoorden er ook bij. Zij schenen het dorpje niet bijzonder klein te vinden.

Teruggaand naar de steiger, kwamen ze vrouwen tegen met emmertjes vol paling. Bij de boot rekende Nielsen af met de laatste klant. Ze voeren nu terug, de fjord weer overstekend. Bij de zagerij, waar de Reitdiep werd geladen, was een groter dorp, bewoond door arbeiders van de fabriek. Hier haalde Nielsen's bellen veel meer vrouwen naar de steiger. Hij raakte alle vis kwijt die hij gevangen had. Vervolgens schoot hij bij de Reitdiep aan om Bas weer af te zetten.

Het tochtje was hem best bevallen. Hij kon met de Noorse jongens goed overweg. Het praten was hoe langer hoe beter gegaan, al kwam er nog aardig wat gebarentaal aan te pas; hij wist dat ze Alf en Jens heetten en dat Alf een zoon van de visser was en Jens z'n vriend; diens vader had een boerderij vlak bij het huis van Nielsen.

„Ga je nog eens mee?” vroeg Alf, toen Bas klaarstond om langs de loodsladder, die nu op de Reitdiep uitgehangen was, omhoog te klimmen.

„Komen jullie morgen weer?” vroeg Bas daarop.

Morgen niet, dan moesten ze naar school; maar overmorgen. „Top!” zei Bas. Hij wou graag nog eens met hen mee.

Uit het gangboord wuifde hij z'n makkers na, terwijl hun boot wegtuifte. Meteen bedacht hij dat het vreemd was dat de jongens vandaag vrij hadden, morgen naar school moesten en overmorgen weer vrij van school hadden. Hoe kon dat toch? Als je schoolging, was het toch alle dagen. En die jongens waren op woensdag en vrijdag vrij. Hij zou hun er overmorgen naar vragen.

„Bas, eten!” riep z'n moeder. „Of heb je soms geen trek?”

Bas snoof. Hij rook gebakken paling. Geen trek? Hij had razende trek, vooral in paling. Hij wipte naar binnen. De anderen zaten al aan tafel.

„Eerst je handen wassen,” zei z'n moeder.

Hij deed het en daarna zocht hij gauw z'n plaats tussen Hans en Nelly. Hij smulde; de anderen trouwens ook.

De volgende dag zat Bas de hele morgen en de hele middag in z'n boeken. Het was een voorbereidende cursus voor de school voor kleine zeevaart. Vóór het avondeten overhoorde zijn vader hem, zoals gewoonlijk. Hij kreeg een pluimpje omdat zijn taak voor die dag er goed in zat.

„Gaat u maar door,” zei Bas, „de volgende les.”

Zijn vader overhoorde die ook. Bas miste geen enkele vraag.

„Je bent erg ijverig geweest,” prees kapitein Helders.

„Mag ik nu morgen weer met die visser en die jongens mee?”

Hij had nog niets gezegd van de afspraak.

„Ah, was het daarom!” begreep Helders zijn ijver. Hij maakte geen bezwaar.

Nielsen kwam de volgende morgen al vroeg langs; dit keer had hij alleen zijn zoon bij zich. Toen Bas aanstalten maakte in zijn bootje te stappen, waarschuwde hij dat het laat zou worden eer hij weer thuiskwam. De klanten, bij wie hij deze dag zijn vangst wou slijten, woonden verder weg.

Bas keek zijn vader aan. Mocht het? Jawel, hee?

Kapitein Helders knipoogde, maar moeder zei: „Vóór donker thuis, hoor.”

Daar lachte Bas om. Nu had hij alle tijd. Het werd hier immers haast niet donker. Om elf uur 's avonds was het nog licht.

Zijn moeder wilde nog gauw boterhammen klaarmaken, maar Nielsen zei dat dat niet nodig was. Hij had wel wat voor de hap-hap aan boord en bij hen thuis zouden ze warm eten. Toen haalde moeder een bus uit de victaliekamer. „Hier, voor allemaal; als de Noorse vrienden tenminste van Nederlandse spullen houden.”

„Goudse stroopwafels!” juichte Bas.

De Noren hadden er nooit van gehoord. Bas maakte, terwijl ze afvoeren, de bus dadelijk open. De Noren smulden van de wafels.

„Nog lekkerder dan Noorse taartjes,” zeiden zij.

Ze lichtten dezelfde fuiken als de vorige keer, maar om de vangst te slijten voeren ze nu ver weg. Hier en daar schoot Nielsen aan een steigertje aan en luidde z'n bel. Er kwamen telkens maar enkele vrouwen, soms slechts één. De mensen woonden blijkbaar erg verspreid: hier een gehucht, daar een enkel huis. Het dorpje bij de zagerij, waar de Reitdiep lag te laden, was verreweg het grootste, dat Bas zag. De vangst, die vlug was ingezameld — de fjord was blijkbaar visrijk — ging langzaam van de hand.

Het ging Bas echter niet te traag. Hij vond het prettig in het kleine bootje door de fjord te tuffen. Zo laag van het water leken de bergen nog hoger dan wanneer je op het hoge sloependek van de Reitdiep stond, en leek de fjord nog breder. Er was geen wind; het water was een gladde spiegel, waardoor het landschap werd weerkaatst. Ook in de diepte zag je aan beide zijden van de fjord besneeuwde bergen blinkend in de zon.

In de namiddag stuurde Alf de boot op een kleine houten steiger aan zonder dat zijn vader de bel luidde.

„Vergeet u het?” vroeg Bas, terwijl hij naar de bel wees.

„Nee,” zei de visser, „’t hoeft hier niet. Maar als jij graag lawaai wilt maken, ga je gang, hoor.”

Toen schudde Bas de handbel en op het ogenblik dat Nielsen het bootje vastlegde, kwam er een meisje van een paadje, dat door struikgewas verborgen was, op de steiger. Ze had geen emmertje of net bij zich.

„Wat bellen jullie gek,” zei ze.

Alf wees op Bas. „Zo goed kan hij het,” lachte hij.

„Ah, de Hollander!” riep het meisje uit.

Bas kreeg een kleur. Het was zo, de bel had raar geklingeld, toen hij hem hanteerde; hij had de slag nog niet. Maar hoe wist dat meisje dat hij uit Nederland kwam?

„M’n zusje, Ingrid,” zei Alf tegen Bas. „Wij wonen hier. — Is het al etenstijd?” vroeg hij aan haar.

„We wachten al een uur; kom gauw.”

Alf sprong aan wal. Bas aarzelde. Hij deed of hij nog wat moest zoeken in een kastje onder het achterplechtje van de boot.

„Kom, Bas,” drong Nielsen aan.

„Mag ik?” vroeg Bas bedeesd.

„Maar jongen, we hebben immers afgesproken dat je bij ons zou eten! Vooruit! Ik kom zo dadelijk.”

Toen sprong Bas ook op de steiger en klom met Alf en Ingrid naar boven. Het gangetje tussen de struiken was half trap, half pad en ging heel steil omhoog met een kronkel om een groot rotsblok heen. Ten slotte kwam het uit op een klein, licht hellend vlak, waar een huisje stond te midden van een boomgaard. Bas bleef verrast staan. De boomgaard bloeide, roze en wit van kersen en peren. Het gras onder de bomen was mals groen. Het huisje, van hout, en rood geverfd, stond daar middenin en erachter was de berg met veel donker naaldhout en een hoge witte muts.

„Durf je nu nog niet?” vroeg Alf, omdat Bas draalde.

„Jawel, jawel . . . Maar ik vind dit zo mooi.”

Alf lachte. „Vind je ons armzalige boeltje mooi? Kom nou.”

Maar Ingrid kreeg een kleur van vreugde. „Jij vindt dit dus ook mooi!” riep ze uit. „Da’s fijn. Alf zegt altijd dat ik dweep.” „Zo, tussen de bloesem en tegen de bossen en de sneeuw, is het prachtig!” prees Bas.

„Eten!” riep een vrouwenstem uit het huis.

Alf repte zich. Bas liep met Ingrid mee naar binnen. Zijn maag jeukte. Hij snoof met welbehagen de geur van gestoofde vis. Het was voor 't eerst dat hij in een Noors huis kwam. Van buiten had het klein geleken, maar dat kwam waarschijnlijk door de grote ruimte er omheen. De kamer bleek volstrekt niet klein. Het trof Bas dat er geen verf of behang op de houten wanden was. Dat had hij in Nederland alleen in keten gezien. Het was hier echter helemaal geen keet. Alles was proper en de wanden waren fris geboend; de nerven in het hout kwamen daardoor helder uit. Ook hingen er wollen kleden met kleurige patronen aan de wand.

„Hier is je plaats, Bas,” zei Alf en hij trommelde op een stoel naast zich. Daarnaast ging Ingrid zitten. Behalve de ouders waren er nog vier kinderen, de jongste zat in een kinderstoel en trommelde met een blikken bordje op het blad.

„Tast toe, Bas,” zei moeder Nielsen na het gebed. „Er is genoeg, hoor!”

Zij legde een kanjer van een vis op zijn bord. Toen Bas hem had ontgraat, was het hele bord gevuld. Hij kreeg er boter over. Maar aten ze hier enkel vis? Er stond een klein schaalkje aardappelen op tafel; ieder nam er een. Groente zag Bas helemaal niet. Ja, toch. Daar ging een klein schaalkje open met een beetje rode biet. Voor ieder waren er twee dunne plakjes. Bas deed de anderen na: één aardappeltje, twee dunne plakjes biet. Zo weinig groente en aardappelen had hij nog nooit op z'n bord gehad. Maar hij was er eigenlijk blij om: de aardappel was glad en glazig en er was geen lekkere jus; alleen van de bietjes had hij graag meer gehad; twee plakjes, wat was dat nou? Maar de vis

smaakte heerlijk en er was zoveel! Toen hij z'n bord leeg had, vroeg moeder Nielsen of hij niet nog een visje wilde en ze had alweer een grote op de schuimspaan. Bas moest bedanken. Hij had genoeg gehad. De maaltijd had hem verrukkelijk gesmaakt.

De berg op

Na het eten liepen Alf en Bas over het erf tussen de pere- en kersebomen. Bas keek naar boven, naar de witte berg.

„Zullen we eens een eindje klimmen?” stelde Alf voor.

„Ja, naar de sneeuw!” zei Bas verlangend.

Alf lachte. „Welja, bij avond nog even naar de sneeuw! Als het nu zes uur in de morgen was, dan haalden we het misschien.”

Bas keek hem ongelovig aan. Was het zo'n klim? De top leek helemaal niet hoog. Je kon de sneeuw haast grijpen.

„We gaan tot aan de waterval,” besloot Alf. „Dan kunnen we zien hoeveel adem je nog hebt, Hollander.”

Bas voelde zich beledigd. Wat dacht die Noor van hem? Zag hij hem aan voor een papkereltje, dat geen adem had? Dat zou hij anders ondervinden!

Alf gaf hem een stok: „Die zul je nodig hebben.”

„Gaan jullie naar boven? Mag ik mee?” riep Ingrid uit het keukenraam. Ze was net klaar met de afwas.

„Vind jij het goed?” vroeg Alf aan Bas.

„O best,” zei die. Hij had Ingrid niet aardig gevonden, toen zij van zijn bellen zei dat het gek was. Maar in de bongerd en aan tafel was zij hem erg meegevallen, en hij vond het ook wel goed dat er een meisje meeging, nadat Alf gezegd had dat een Hollander niet klimmen kon. Indien hij het tegen een jongen die altijd in de bergen was, al afleggen moest, tegen een meisje vast en zeker niet.

Met z'n drieën gingen ze op weg. Even boven het vissershuis kruisten ze een grindweg.

„Die kant gaan we op naar school,” wees Alf naar links, „en dáár woont Jens,” wees hij naar rechts.

Bas zag een boerderij: een houten huis, zoals het vissershuis, en daarbij een paar ruwe ongeverfde houten schuren. In een weide graasde een aantal koeien; ze waren rood, klein, schonkig; het vee in Nederland was veel forser en vetter. Daarnaast zag Bas echter iets moois: een groot geel veld, vol bloemen, zoals ze er van het schip af verscheidene hadden gezien. Dit was van dichtbij echter nog mooier geel. Zo had hij eens de bollenvelden bij Hillegom gezien.

„Kweekt Jens z'n vader tulpen?” vroeg hij.

„Tulpen?” verbaasde Alf zich.

„Ja daar!”

Alf barstte in lachen uit. „Man, dat zijn páárdebloemen!”

Bas schrok van zijn vergissing. Maar Alf sprak onzin. „Maak dat je poes wijs,” zei hij verontwaardigd.

„We gaan erlangs, dan zul je het zien.”

Ze gingen erlangs en Alf had gelijk! Het prachtige geel was onkruid in een weide. Het waren paardebloemen, zo dicht op elkaar groeiend, zó groot van bloem en stevig op de stengel, zó prachtig goudgeel, dat het van verre waarlijk op een bollenveld geleek. Bas had dit nooit en nergens zo gezien.

Ingrid plukte een paar bloemen en stak er Bas een op z'n blouse en zich zelf een op de jurk. Het waren forse rozetten. Dat er een beetje melk uit de stelen liep vonden ze geen van beiden erg.

Toen gingen ze omhoog, een smal bergpad op, dat steil naar boven steeg. Soms was het nauwelijks een pad en slechts met moeite te herkennen aan platgetrapt gras.

Bas ging voorop. Hij wou zijn Noorse vrienden laten zien dat een Hollandse jongen wel kon klimmen. Met lichte sprongen ging hij bijna zwevend omhoog, van steen op steen. Soms wachtte hij. Dat moest, omdat hij geen pad meer zag en aan de makkers vragen moest, waarlangs de weg nu ging. En vaak was

het lang wachten, want Alf en Ingrid klommen langzaam. Bas kon begrijpen dat ze zó lang werk hadden om bij de sneeuw te komen. Als ze maar deden zoals hij! Zij kropen als egels; hij sprong als een gems. Of deed Alf dit om Ingrid? Achteraf speelt het hem dat die was meegegaan. Een meisje kon het natuurlijk niet. Enfin, een Nederlandse jongen kon het best, dat bleek. Na een uurtje klimmen hield Bas weer eens stil. Hij wachtte nu niet ongeduldig. Hij was erbij gaan zitten op een rotsblok. „Waarop wachtte je nu?” vroeg Alf een beetje schalks, toen hij en Ingrid hem hadden ingehaald.

„Waar is het pad?” vroeg Bas.

„Wel daar natuurlijk!” wees Ingrid; het was duidelijk te zien. Bas klom verder, maar nu niet meer voor zijn vrienden uit. Hij nam hun tempo over. Hij had zelfs moeite hen bij te houden. Telkens wiste hij zich het zweet van het voorhoofd en hij hield zwaar. Steels keek hij af en toe naar Ingrid, die voor hem liep. Was zij niet moe? Het leek van niet. Zij praatte vrolijk met Alf, die vooraan klom, en riep ook af en toe iets naar hem. Maar Bas had haast geen adem om te antwoorden. Hoe kwam dat toch? vroeg hij zich af. Straks ging het klimmen heel gemakkelijk. En thuis kon hij best lopen. Hij had, toen hij op het internaat in Vreeswijk was, vaak meegedaan aan wandelmarsen. Dan wist hij van geen moeheid. En klimmen kon hij ook, wel niet op bergen, maar in een oogwenk zat hij in het topje van de mast.

„Hier gaan we even rusten,” zei Alf, toen ze op een hoek gekomen waren.

Bas was hem dankbaar. Hij liet zich ploffen in het gras. Z'n slapen klopten, z'n adem ging snel en gejaagd, z'n hart bonsde. Hij hoorde Ingrid zeggen: „Kijk eens, hoe mooi het hier is!” maar hij had geen benul om te gaan kijken. Hij lag languit met de ogen dicht naar adem te happen.

Na een minuut of tien bedaarde het wat. Nu ging hij rechtop zitten. Ingrid had straks gelijk. Het was hier prachtig. Ze zaten

op een rotspunt veel hoger dan een paar dagen geleden in de Noorse stad. De fjord was in de diepte. Het rode huisje lag ver onder hen als in een bed van bloesem. Aan de overkant weer spiegelden besneeuwde bergen zich in het gladde water. Het was prachtig.

„We zijn een *eind* geklommen,” zei Bas, trots op zijn prestatie. „Welja, we zijn haast bij de top,” spotte Alf. „Kijk maar.”

Bas keek omhoog, verbluft. De top leek even ver als straks. En nu hadden ze zo lang geklommen.

„Wou je nog naar de sneeuw?” vroeg Alf met enig leedvermaak.

„Alsjeblieft niet,” schrok Bas.

De Noren lachten.

„Je was zopas een beetje moe?” vroeg Ingrid.

„Bar!” gaf Bas toe. „Ik snap er niks van; anders . . .”

„Je bent te hard van stapel gelopen,” zei Alf.

„Als je doet zoals wij, kalm aan, dan kun je het best,” troostte Ingrid hem.

Hij volgde nu het voorbeeld van de Noren. Stap voor stap omhoog, iets doorzakkend in de knieën en rustig ademhalend. Het ging aanzienlijk beter, maar na een poos kreeg hij weer ademnood. Alf en Ingrid hadden blijkbaar nergens last van. Die praatten met elkander over allerlei. Bas zette de tanden op elkaar. Hij liet zich niet kisten, en zeker niet door een meisje. Maar op den duur kòn hij niet meer. Telkens moest hij stilstaan om op adem te komen. Hij deed dan of hij rondkeek in het al woester wordende landschap. Maar toen hij weer eens stilstond, nu op een punt vanwaar je alleen maar tegen een kale rots aankeek, kreeg Ingrid het in de gaten. „Willen we teruggaan?” stelde ze voor.

„Is het nog ver?” vroeg Bas.

„Naar de sneeuw, bedoel je?” grapte Alf. „We zijn nog lang niet op de helft, man.”

Bas bromde wat tussen zijn tanden.

„We zijn zó bij de waterval,” stelde Ingrid hem gerust. „Luister maar, je kunt hem horen.”

Bas hoorde in de verte geruis.

Zo dicht bij het doel zette hij door, maar het klimmen viel hem bij de meter moeilijker. Hij hijgde zwaar en als hij de hand op z'n hart legde, voelde hij het bonzen. Hij schaamde zich dat hij niet kon wat Ingrid met gemak deed.

„Nu is het nog een hanestap,” zei Ingrid.

Bas zuchtte en gromde. Het ruisen klonk nog altijd vaag. Maar het lopen werd in elk geval gemakkelijker. Het pad klom nauwelijks meer; 't liep om een grote rots. Toen ze die voorbij waren, hoorden ze het gedonder van de waterval vlakbij. Nog één hoek om. Hier hield het bos op; ze stonden voor de val.

Van meer dan honderd meter hoogte stortte het water recht omlaag. Een grote gladde golf gleed daarboven over een drempel. Het was of er in de hoogte een breed gordijn van kwikzilver hing. Halfweg stootte dit op een rotsrand. Die botsing maakte van het gordijn een warreling van glinsterende splinters en sneeuwwit schuim, en dit schuim werd tot fijne waterdamp, die hoog opstootte, nadat het water neergestort was op de rotsen in de diepte. Er vielen brede bundels zonnestralen in de wijde kloof. De waterdamp vertoonde alle kleuren van het spectrum in een schitterende regenboog en het gedruis was als muziek van honderd cello's.

Ademloos stond Bas te kijken. Het was groots! En tegelijk ook liefelijk, want op de rotsen aan weerszijden, altijd bedauwd door het schuim van het vallende water, groeiden varens en bloeiden koekoeksbloemen, dotters, primula's — moerasplanten in de bergen! — in een rijke variatie van geel en rood en paars en wit in honderd tinten.

Alf keek er nauwelijks naar. Hij had zo vaak een waterval gezien. Hij gooidde takken in het water om te zien hoe snel de stroom ze meenam. Zelfs kiezelstenen bleven een poos drijven.

Maar Ingrid werd niet moe te kijken naar de stroom en naar de kleuren van de zon in het water en naar de bloemen, en het deed haar goed dat Bas genoot.

„Vind je 'm zó geweldig?” vroeg Alf. „Dit is nog maar een kleintje, hoor! Wou je een grotere zien? Nog twee uur klimmen.”

„Dank je,” verzuchtte Bas. „Ik klim geen meter meer.”

Het was niet enkel om zijn moeheid dat hij niet hoger wilde. Hij vond het hier ook veel te mooi en veel te goed om gauw weer weg te gaan. Ze zaten juist aan de goede kant van de waterval, in de zon en boven de wind. Toen ze even verder liepen, om de val van de andere kant te zien, was het daar kil en somber: geen zon, veel waterdamp; het leek een fijne regen. Ze gingen snel weer naar de zon.

Na een poosje begon Alf over teruggaan. Het werd tijd, vond hij.

„Kun je wel?” vroeg Ingrid bezorgd aan Bas.

„O best!” zei die. Hij voelde zich na de rustpoos weer helemaal fit en het ging nu immers naar beneden. Dat was gemakkelijk. Ingrid fronste haar voorhoofd toen hij dat zei, maar ze sprak niet uit wat zij dacht.

„Doe net als wij,” zei ze. „Kalm aan en vooral geen sprongen nemen.”

Bas deed naar haar raad. Hij probeerde het tenminste. Maar eens was een sprongetje naar een lagere steen zo verleidelijk, dat hij het toch nam. Het was maar een meter. Hij kwam best terecht, alleen schoot hij even door, zoals gewoonlijk bij een sprong. Toen kwam hij op een sterk hellend vlak, waardoor hij meer vaart kreeg. Hij kon niet remmen. Opeens zag hij een steile diepte voor zich. Met schrik ontdekte hij het gevaar; hij liet zich op zijn zitvlak vallen, maar hij schoof nog door. Zijn broek reet stuk; het schrijnde aan zijn achterwerk. En de afgrond kwam al nader! Hij greep zich vast aan een tak, die hij plotseling naast zich zag. Het brandde in zijn vingers, maar hij hield vast

en de tak brak niet. Hij kwam tot stilstand vlak voor het randje van de kloof.

Alf en Ingrid schoten haastig toe. Bas lag languit, rillend van angst; zijn handen bloedden en hij kreunde van pijn.

„Hoe kon je ook gaan springen!” knorde Alf.

Ingrid bette zijn voorhoofd en handen met haar zakdoek, natgemaakt in een stroompje langs het pad. „Gaat het nu weer, Bas?” vroeg zij.

„Jawel,” zei hij en hij stond op en daalde nu heel voorzichtig, zonder te springen.

„Niet zo stijf die knieën; een beetje doorzakken,” moest Alf een paar keer waarschuwen.

Bas hield zich nu stipt aan de adviezen van zijn Noorse vrienden, maar desondanks viel het dalen, dat hij zich zo gemakkelijk had gedacht, hem bitter tegen. Het ging warempel nog lastiger dan het klimmen. Hij zweette weer, zijn benen trilden van moeheid en spanning, en het schrijnde fel in zijn handen en onder zijn kapotte broek na de tuimel van straks.

Ingrid matigde haar gang voor hem en moedigde hem aan. Ze waren nu gauw thuis, troostte ze. Maar het duurde toch nog lang.

Alf was voor hen uitgelopen en uit het gezicht verdwenen. Bas, die straks meende als een gems te kunnen klimmen, sjokte te langzaam naar zijn zin. Ingrid had geduld. Zij ging soms op een boomstronk zitten, zeggend dat zij moe was. Maar Bas wist dat zij het deed om hem. Hij vond het lief van haar, maar hij schaamde zich dat hij niet kon wat haar geen moeite kostte.

Eindelijk kwamen ze toch bij het vissershuis. Daar wies moeder Nielsen zijn gewonde handen en haalde de scheur in zijn broek met een paar losse steken bij elkaar.

„Nòg eens naar boven?” vroeg Alf bij het afscheid met een ondeugend lachje.

„Nou graag!” zei Bas. Hij was zijn moeheid en zijn val en zelfs zijn zere achterwerk en handen weer vergeten, maar nog vol van de pracht van het uitzicht en de waterval.

„Ook naar de sneeuw?” vroeg Alf daarop.

„Ook dat!” zei Bas dapper.

„Maandag?” wou Alf direct een afspraak maken. „Dan hebben we weer vrij van school. 's Morgens om zes uur op weg.”

Nu krabde Bas zich achter de oren. Houtladen ging wel langzaam; het duurde zesmaal zo lang eer de Reitdiep met hout geladen was als bij een lading cokes. Maar of ze maandag hier nog zouden liggen? Hij dacht van niet. Nee, het zou niet gaan. Ze waren zaterdag stellig afgeladen. „Maar we komen weer terug,” zei hij (z'n vader had hem dat verteld). „We moeten hier weer

hout halen. Dan ga ik graag mee naar de sneeuw. Is dat goed?" „Top," zei Alf.

Zo hadden de twee vrienden de afspraak gemaakt.

Maar toen Bas 's avonds laat op de Reitdiep kwam en z'n moeder z'n kapotte broek en z'n ontvelde handen zag en zij, Bas uithorend, iets vernam van het gevaar waarin haar jongen had verkeerd aan de rand van de kloof, had die niets op met een nieuwe klimpartij. En Bas was te slaperig en te moe om daar tegenin te pleiten of te trachten zijn vader aan zijn kant te krijgen.

Nadat hij, stijf, pijnlijk en doodmoe, over de hoge kooirand geklommen was, rolde hij in zijn bed met een gevoel alsof hij in een afgrond zonk. Eenmaal liggend kon hij geen vin verroeren. Hij sliep direct, maar in zijn droom sprong hij opnieuw, van steen op steen de berg afdalend, en daarbij ging hij glijden. Vóór hem was weer een diepe kloof. Hij trachtte zich in te houden, maar het mislukte. Er was geen tak waaraan hij zich vast kon klampen. Ze waren naar de top gegaan, waar enkel sneeuw en ijs was. Het ijs was glad en de sneeuw was rul en niets bood een houvast. Hij gleed steeds verder, tot aan de kloof . . . tot over de rand . . . Hij stortte in een bodemloze diepte. Er kwam geen einde aan zijn val. Zwetend van angst werd hij wakker. Hans, naast hem in de kooi, huilde, omdat zijn grote broer hem had getrapt.

De Reitdiep had op zaterdagavond zijn lading aan boord, een hoge deklast, flink gesjord. Ze voeren dadelijk af, de zon tegevoet. Boven de fjord was vuur. Bas stond in het stuurhuis. De bergen gleden langs hen heen. Op de rechteroever zag hij de kleine steiger van het huis van Nielsen. Daarboven de bloei van kersen en van peren en tegen de sneeuw het rode houten huis. Hij keek of hij Alf of Ingrid ook zag, of Jens bij de boerderij wat hoger op de berg, maar hij zocht tevergeefs. Zij sliepen stellig op dit late uur. Daar hoorde Bas gedruis van water. Het was een

waterval, die van de rotsen in de fjord sprong. Misschien was het dezelfde stroom die hij gisteren had gezien. Hij zocht of hij hem daarboven kon ontdekken. Hier en ginder glinsterde water op de kale hellingen, maar in het dichte naaldhout gingen alle stroompjes weer verloren. Er waren zoveel watervallen. Lang keek Bas naar de top. Het graniet blonk in het late licht; het ijs had groene en gouden glansen; de sneeuw was overtoegen met een rode gloed: het alpengloeien! Het leek alles zo dichtbij. Een reus die op de brug stond, zou het met de handen kunnen grijpen, naar het scheen. En het was zo ver, had hij ervaren op hun klimtocht. Maar een volgende keer zou hij er komen, vast! „Bas, waar zit je?” kwam zijn moeder uit de theehut.

„Hier, moeder!” riep hij en hij stak zijn hoofd door het neergelaten raam van het stuurhuis.

„Naar kooi, jongen, vlug; het is meer dan tijd! Al over elven.”

„Goede wacht,” wenste hij de Noorse loods, de stuurman en de roerganger.

„Welterusten,” zeiden de mannen.

Vanuit zijn kooi keek Bas door de patrijspoort naar buiten. Het was nog licht. De toppen van de bergen schenen nu te branden, het water van de fjord was rood. Hij wilde wakker blijven om de zonsondergang te zien, maar dit duurde lang. Eer het zover was, zakte zijn hoofd op het kussen en hij sliep.

Midzomer in het noorden

Half juni voer de Reitdiep voor de tweede maal de fjord in. 't Was elf uur 's avonds. Bas stond in het stuurhuis. Dat mocht omdat hij 's middags een poos te kooi was geweest. Aan boord was het niet vreemd om overdag te slapen. Heel de bemanning deed dat, vader als kapitein ook. Wanneer je meeliiep in de wacht, vier uur op en vier uur af, moest je overdag wel slapen. Bas had het gedaan omdat hij wilde weten hoe een midzomernacht in het hoge noorden was.

't Was nog klaarlichte dag en het werd niet donker. Tegen twaalfen zakte de zon wel weg achter de bergen en werden de huizen en de donkergroene bossen aan de oever in een lichte schemer vaag, maar het kalm kabbelende water van de fjord behield een zilverige glans en de toppen van de bergen bleven in de zon. De schitterend witte sneeuw daarboven stak vlijmscherp af tegen de opalen lucht.

De hondewacht begon. Kapitein Helders kwam op, te zamen met de lichtmatroos. De stuurman en de volmatroos gingen naar kooi. „Bas!” zei z'n vader waarschuwend met een blik op het klokje aan de wand van het stuurhuis.

Bas begreep de wenk. Het was middernacht geweest. Maar hij wou zo graag zien hoe een noordse nacht was, waarin de zon niet onderging. En toen vond zijn vader goed dat hij bleef tot de dageraad.

De toppen van de bergen kregen een rosse gloed. Dus toch zonsondergang. Maar toen de gloed verdween, werd het niet duister zoals 's nachts in Nederland. Integendeel, de sneeuw werd opnieuw schitterend wit, het ijs, dat een goudglans had

gehad, werd helder groen, over het water in de fjord streek een helderder glans, en achter een berg in het noorden groeide het licht, zonder dat het donker was geweest! De dageraad kwam zonder nacht.

Toen ging Bas eindelijk naar kooi, tollend van slaap.

Bas werd wakker van gezang. Daar stonden z'n broertje en z'n zusjes voor zijn kooi! Wat zongen ze? „Langslaper, sliep uit! . . .” Hij wreef zich doezelig de slaap uit de ogen. Ze waren alle drie al in de kleren. De motorwinch werkte. De ketting van de lier rammelde met geweld langs het luikhoofd. Er stootten planken hard tegen de wand van zijn hut, die grensde aan het ruim. En de kinderen zongen maar door:

„Langslaper, sliep uit . . . !”

„Hoe laat is het?” vroeg hij.

„Over negenen!” juichten zij, en weer begonnen ze: „Langsl . . .”

Bas was nu opeens klaar wakker. „Ik zàl jullie!” riep hij en wipte uit zijn hoge kooi; met één sprong midden tussen het grut. Ze stoven gillend uit elkaar en weg.

Bas keek door de patrijspoort naar buiten. Hun schip lag aan dezelfde steiger als de vorige keer. De fjord was net als toen. Alleen hadden de kersebomen hun bloesem verloren en was het loof van de berken voller geworden. Maar de toppen van de bergen waren even wit, de gletsjer was even glanzend als drie weken geleden. Daar lag de eeuwige sneeuw, die heel de zomer blijven zou, al werd het in de laagte ook nog zo warm. Het wàs warm, merkte Bas. In zijn slaaphut en daarbuiten ook. De zon brandde op de scheepswand. Merkw aardig dat het zo hoog in het noorden en zo dicht bij sneeuw en gletsjers zó warm kon zijn, vooral niet minder dan in Nederland op hete zomerdagen. Hij zag bij het dorp verscheidene jongens en meisjes in het water plassen.

Ha, zwemmen! Hij kreeg ook zin in een bad. In plaats van zijn

kleren trok hij z'n zwembroek aan en ging zo naar het dek. De fjord was meer dan diep genoeg, wist hij van de vorige keer: hij kon hier best duiken. Met een snoeksprong schoot hij in het water; een heel eind van het schip kwam hij weer boven en zwom met lange slagen naar het midden van de fjord. Daar liet hij zich drijven. Hij lag op z'n rug als in een bed – lekker zacht en heerlijk koel op deze warme dag – en uit het water keek hij naar de lucht en naar de bergen, z'n handen speels bewegend; zo bleef hij gemakkelijk drijven.

Daar hoorde hij een lichte motor brommen midden in de fjord.

Was dat niet . . . ? Hij draaide zich in het water om. Er kwam een bootje aan, dat alles weg had van de boot van schipper Nielsen. Maar hij wist niet zeker, of het zijn visser was, want alle Noorse vissersbootjes leken op elkaar, en de lui aan boord kon hij in het tegenlicht niet duidelijk onderscheiden. Toen hoorde hij stemmen: „Daar ligt die Hollandse kustvaarder weer.” Dat was toch Nielsen? „Ha, dan gaat Bas weer met ons mee! Vader, schiet u eraan?” Dit was Alf, wist Bas secuur.

„Dat is niet nodig!” riep hij luid. „Hier is ie al!”

Geschrokken keek Alf om. Waar kwam die stem vandaan? Uit het water? Bas richtte zich al watertrappend op en zwaaide naar zijn vriend.

Toen pas ontdekte die de zwemmer. „Hee, ben jij dáár?”

Met een snelle crawl zwom Bas op het vissersbootje toe.

„Verdraaid, zwemmen kùn je!” zei Alf bewonderend.

„Valt je mee hè, van zo'n pummel in het klimmen,” meesmuilde Bas, terwijl hij zich aan de rand van het bootje uit het water hees en met een snelle sprong aan boord wipte.

„Dit klimmen schikt nogal,” zei Nielsen.

„En bergklimmen zul je ook wel leren, als we het nog eens proberen,” voorspelde Alf.

„Wanneer zal 't wezen; morgen?” vroeg Bas.

Alf lachte. „Jij wilt spijkers met koppen slaan.”

„Vanzelf.”

„Ik kan morgen niet. Dan moet ik naar school.”

„Oef.”

„Gaan we overmorgen? Wij hebben om de andere dag school zoals je weet.”

„Jullie Noren zijn geluksvogels. In Nederland moet je alle dagen blokken.”

„Jij niet. Jij hebt altijd vakantie.”

„Pff . . . Ik moet alle dagen zoveel uren leren.”

„Dan kan er dus niets van een bergtocht komen,” plaagde Alf.

„Jawel, jawel. Mijn schoolhoofd is gemakkelijk.”

„Wil je nog naar de sneeuw? Dat was toch afgesproken, hè?”
Bas krabbelde nu niet terug.

„Mag ik?” vroeg Alf zijn vader.

„Van mij wel,” gaf die toestemming.

„Gaan er meer mee?” vroeg Bas.

Alf wist niet of Jens mee kon. Hij moest zijn vader helpen in de hooiing.

„Zou Ingrid kunnen?” vroeg Bas.

Alf liet zijn lip een beetje hangen. „Een meisje mee? Het wordt een zware tocht.”

„Ze kon het de vorige keer beter dan ik.”

„En als je het nu weer krap zou krijgen, verwacht je steun van haar?” glimlachte Alf.

Bas kreeg een kleur. Hij wou niet zeggen dat hij Ingrid op de vorige tocht erg aardig had gevonden.

Alf beloofde dat hij zijn zus vragen zou. „Of ga je nú ook met ons mee; dan kun je haar zelf spreken?”

Maar daarvoor had Bas geen tijd. Als hij er overmorgen een volle dag op uit ging, dan mocht dat — zo kende hij zijn vader wel — alleen wanneer zijn schooltaak voor die dag tip top in orde was. Vandaag en morgen moest hij blokken om overmorgen vrij te mogen hebben. A propos, hoe laat gingen ze op weg?

„Als jullie naar de sneeuw willen, is het zaak om zes uur de deur uit te gaan,” zei vader Nielsen.

Toen keek Bas zuinig. Hoe kon hij ooit om zes uur present zijn in het vissershuis? Voer de veerboot al zo vroeg?

„Nee dan nog niet. . . Maar je kunt best bij ons slapen,” wist Nielsen raad. „Als je ouders daar geen bezwaar tegen hebben . . .”

„Vast niet!” zei Bas.

Het vissersbootje schoot bij de Reitdiep langs en Bas klom haastig de loodsladder op en zocht naar zijn vader, maar vond zijn moeder.

„Moeder, daar is Nielsen, . . . Alf . . . mijn vriend . . . u weet wel.”

„Ja, wat zou dat?” vroeg zij terughoudend.

„Ze hebben vis,” zei hij. Straks kwam het andere wel.

„Ah, graag!” Moeder ging al.

Bas wou haar achterna, maar zij zei dat hij zich eerst kleden moest. Niet in z'n zwembroek rondstappen. Hij repte zich. Toen hij boven kwam, in shirt en shorts, droeg zijn moeder een grote kabeljauw naar de kombuis en stiet het vissersbootje af.

Bas schrok. De afspraak!

Kapitein Helders stond in het gangboord.

„'t Is voor mekaar,” zei die voordat Bas uit kon vallen. „Morgenavond ga jij naar de basis van de expeditie en overmorgen gaan jullie naar de top van de Mont Blanc.”

„De Mont Blanc . . .” grinnikte Bas. Hij vond het fijn dat het in orde was, maar vader stak er de draak mee.

„Hee, wat?” zei Helders verontwaardigd. „Mont Blanc betekent: witte berg; en is ie wit of niet?” Hij wees naar boven.

De top was blinkend wit.

Bas lachte.

Het bootje van Nielsen was al bijna midden in de fjord. Hij zwaaide het na. „Tot morgenavond!” riep hij met de handen als een toeter aan de mond.

Alf zwaaide terug.

Daarop ging Bas naar de theehut, waar Nel en Hans al lang aan het leren waren. Met de vingers in de oren dook hij in zijn boeken.

Naar de eeuwige sneeuw

De volgende avond stapte Bas op de veerboot die dagelijks door de fjord voer, bij vele steigers merend. Er waren werklui op, thuiskerend van karwei, vrouwen, die boodschappen hadden gedaan in het grotere dorp aan het einde van de fjord, en boeren die daar naar de markt waren geweest. Op het achterdek stonden een paard, vier koeien en een twintig schapen, door de boeren op de markt gekocht. Aan één steiger gingen er drie schapen af, aan een andere een koe, en telkens een paar passagiers. De boot voer daarbij kriskras over de fjord heen en weer, want de ene steiger stond aan de rechter-, de andere aan de linkeroever. De vaart naar Nielsens steigertje, die met de snelle motorboot in een halfuurtje was gedaan, duurde op deze wijze lang. Maar geen mens had haast. De vrouwen zaten in de kajuit te breien en te praten, de mannen rookten op het dek een pijp of sigaret.

Eindelijk voer de boot op het steigertje van Nielsen aan, speciaal voor Bas. Hij zag er Alf en Jens op hem staan wachten. Eer de boot vast lag, sprong hij over in de armen van zijn vrienden. Zij klommen met z'n drieën het dichtbegroeide pad op naar het vissershuis; de veerboot voer alweer midden in de fjord.

„Dus jij gaat morgen mee, Jens,” veronderstelde Bas, omdat hij hem ook was komen halen.

Maar Jens kon niet. Ze zaten in de hooiing, en Per, z'n broer, was boven met het vee. Nu kon Jens niet gemist.

„Ingrid gaat mee,” zei Alf.

Bas hoopte dat hij het er beter af zou brengen dan de vorige keer. Hij droeg nu stevige bergschoenen, om de enkels sluitend

en met ijzer beslagen zolen. Alf knikte goedkeurend, toen hij ze bekeek. Die schoenen waren beter dan de lichte sportschoentjes waarmee Bas de vorige keer geklommen had. Ook was het goed dat hij een dikke ijstrui in zijn rugzak meegenomen had; het zou boven fris zijn.

Bas sliep in het vissershuis als een roos. Toen hij om vijf uur werd gewekt, was hij fris als een hoentje. Voor zessen was het drietal al op stap, na een stevig ontbijt. Ze hadden ieder een rugzak op de rug en een bergstok in de hand. Bas paste op dat hij zijn pas naar Alf en Ingrid regelde.

Ze kwamen bij de weg waaraan de boerderij van Jens z'n vader lag. Daar dichtbij waren ze bezig het hooi binnen te halen. Bas zag met verbazing hoe dat ging. Van de weide, die sterk helde, moest het hooi naar de weg gebracht. Dat ging met een soort hark, die met een lier gevierd werd en daarna door een motor weer omhooggetrokken, waarbij de hark het hooi meenam. Jens en nog een jongen bedienden de motor en de lier, terwijl zijn vader telkens met de hark omlaagging en deze stuurde als hij weer naar boven werd getrokken. Iedere keer moesten lier en motor worden versleept, omdat de hark weer verder gelegen hooi moest grijpen. Wat een werk!

„O, sinds we hier elektriciteit hebben en het met de motor gaat, is het gemakkelijk,” zei Jens. „Vroeger ging het met paarden en toen konden vier knollen de ploeg nog bijna niet naar boven krijgen.”

„Ploegen jullie nu ook op deze manier?” vroeg Bas.

„Ploegen, eggen, zaaien, maaien,” antwoordde Jens. „Als je op een berghelling woont, moet het natuurlijk allemaal omhoog, omlaag. In jullie Nederland, zo vlak als een pannenkoek, gaat het werk allemaal vanzelf.”

Nou, vanzelf? Bas lachte een beetje. Een oom van hem was boer in Groningen. Vóórdat die een tractor had, moest hij ook vier paarden voor de ploeg spannen om de zware zeelei om te

leggen. Maar op die klei wou het koren dan ook groeien. Hier leek de grond heel schraal.

„Bij jullie zitten niet eens stenen in de grond, is 't wel?”

„Stenen?” Die zaten aan een huis, dacht Bas, niet in de grond.

„Kijk daar eens,” wees Jens naar muurtjes, van losse keien opgetrokken, die rondom de akkers stonden. „Die hebben wij er allemaal uitgezocht verleden jaar, één voor één, een heidens werk. Maar als je de stenen niet opgeruimd hebt, kun je hier nergens zaaien.”

„Jens!” riep zijn vader. Hij had de brede hark weer voor het opgeharkte hooi gezet.

Jens zette de motor aan. De lier trok. Boer Fangen kwam met de hark omhooggeklauterd, het voertje hooi steunend en sturend. De bergbeklimmers gingen verder. „Doe de groeten aan Per,” riep Jens hen na.

„Hoe gaat het?” vroeg Ingrid aan Bas terwijl ze klommen.

Hij mompelde iets onverstaanbaars. Z'n zware schoenen, die hem zo aanbevolen waren, bevielen hem niet erg. 't Was net of er lood aan zijn voeten hing.

Alf en Ingrid zongen 't ene lied na het andere. Bas deed niet mee. Het waren allemaal Noorse liederen. Hij was er blij om dat hij melodie noch woorden kende en dus niet hoefde mee te zingen, want hij had al z'n adem nodig voor het klimmen. Daarbij nog zingen zou niet gaan. Hij was bijna jaloers op Ingrid. Dat meisje kon nog meer dan hij.

Maar het ging toch veel beter dan de vorige keer. Hij klom zoals de beide anderen: langzaam, de knieën even doorgebogen, stap voor stap. Hij herkende verscheidene plaatsen, waar hij de vorige maal had moeten rusten, omdat hij buiten adem was. Nu liep hij er voorbij, nog fris. Pas bij de waterval, die de vorige keer hun eindpunt was geweest, hielden zij thans de eerste rust. Bas was er trots op dat hij het zoveel beter deed.

„Als je maar weet dat het klimmen nu pas begint,” deed Alf hem een toontje lager zingen.

Na een kwartier gingen ze weer verder. Het bergpad langs de rots, waar de waterval van afviel, was erg steil. Het ging zigzag, maar overigens haast recht naar boven. Drie-, viermaal kwamen ze bij de val terug, telkens op een hoger punt. Soms moesten ze op handen en voeten klimmen. Een paar maal klom Alf vooruit om zijn zuster en z'n vriend omhoog te trekken. Bas hijgde toen ze bij de drempel waren, waarover de stroom omlaagstortte. Als het zo doorging tot de top, kwam hij er nooit.

„Nee, 't wordt nu beter,” stelde Ingrid hem gerust.

Het pad werd werkelijk minder steil, al bleef het stevig klimmen en moesten ze telkens van steen op steen klauteren. Nu had Bas plezier van zijn zware schoenen. Van het ruwe pad vol scherpe stenen voelde hij niets aan zijn voeten. En de bergstok met een punt deed goede dienst bij het klimmen.

Het trof Bas opeens dat het bos waardoor ze nu gingen alleen bestond uit kleine dennen. Straks waren er veel berken. „Is deze hoek soms kort geleden aangeplant?” vroeg hij.

„Hier is niets aangeplant,” zei Alf. „Het bos groeit vanzelf.”

„Waarom zijn er dan hier geen berken?”

„Da's nogal duidelijk. Daarvoor zijn we te hoog. Straks komen we ook boven de dennen uit.”

Het kwam zo uit. Toen ze nog hoger klommen, werd het bos ijl en ten slotte groeide er slechts hier en daar een dwergden-netje. Maar waar de bomen niet meer groeiden, daar bloeiden de bloemen overdadig: berganemoontjes en alpenroosjes op een uitgestrekte helling van groen gras. De bergwei had een kleurig kleed.

Bas bleef luisterend staan. Hij hoorde iets klingelen. Was hier een kerkklokje uit het dal te horen?

„Het zijn de koeien van Per Fangen,” lichtte Ingrid in.

En toen ze over een lange kam geklommen waren, zagen zij ze grazen: twintig rode koeien, klein en schonkig; sommige droegen om hun hals een grote koperen bel, die bij het grazen helder klingelde in de ijle berglucht.

„Zijn dat niet dezelfde koeien die we verleden maand bij de boerderij van Fangen zagen?” vroeg Bas, nadat hij een poos aandachtig naar de dieren had gekeken.

Alf knikte.

„Waarom zijn ze dan in vredesnaam hier helemaal heen gebracht?” vroeg Bas verder.

„Omdat hier gras is,” gaf Alf nuchter tot bescheid.

„Maar de melk? Ze brengen toch niet tweemaal daags de melk van hier naar het dal?”

„Nee,” zei Alf. „Kom mee.”

Achter een volgende kam stond een ruwe houten schuur.

Alf float. Er kwam een jonge man naar buiten. „Ha, Alf en Ingrid!” riep hij blij verrast uit. „En is dat de Hollander?”

„Dit is Per Fangen, Jens z'n broer,” zei Alf tot Bas, en tot Per:

„Hij wil graag weten waar je melk blijft.”

„Daar,” wees Per op een afgerasterd stuk achter de schuur. Er liepen een dertig varkens knorrend rond.

„Voer je de melk aan de varkens?!” schrok Bas.

„O, ze krijgen niet alles, hoor. Dit maak ik eerst.” Hij ging Bas voor naar een smalle kloof, waar een beekje een klein watervalletje maakte. Daar hingen enkele kuipen in de stroom. Per lichtte de deksels. Er was goudgele boter in.

Bas knikte. Dus Per karnde hier. Maar waarom hingen die kuipen in het water?

„Dit is onze ijskast,” zei Per, „voel maar eens.”

Bas stak zijn hand in het water, maar haalde die haastig weer terug. „Het is ijskoud,” riep hij.

„Nogal wiedades,” zei Alf. „Het komt zo van de gletsjer. Eh . . . mogen wij bij je eten?” vroeg hij aan Per.

„Jawel,” zei Per, „alleen . . .” — hij keek een beetje schuin naar Bas en Ingrid — „ik ben geen beste kok, hoor.”

„Wij hebben brood,” zei Ingrid.

„En ik heb karnemelk,” zei Per, nu helemaal gerust.

Zij aten in de schuur aan een ruwe tafel. De karn stond in de

ene hoek, een kaaspers in de andere. Een herdershond lag op z'n kleedje. Er stonden grote kuipen melk te zuren.

Moeder Nielsen had een trommel vol sandwiches meegegeven, allemaal belegd met gerookte vis. Ze smulden ervan, Per ook, nadat Ingrid had verzekerd dat er meer dan genoeg was. Hij moest hierboven voor zijn eigen kostje zorgen en had in dagen geen vers brood gehad. Maar Ingrid begon bedenkelijk te kijken, toen de jongens steeds weer om een sandwich vroegen. Ze aten als wolven. Haar straks zo volle trommel liet de bodem zien en ze moesten voordat ze weer thuis waren nog eens eten. Toen beloofde Per dat hij rijst zou koken. Op de terugreis zouden zij zijn gasten zijn.

Nu schonk hij karnemelk in grote kroezen; ze was zachtzuur en vers.

„Ik vind dat jij de varkens maar verwent, Per,” zei Ingrid, van de karnemelk genietend.

„Goed dat je het zelf zegt,” zei Per droog.

Alf knorde en Ingrid balde haar vuistje tegen Per.

Bas lachte om de Noorse humor.

Na het eten deelde Bas sinaasappels uit; hij had van z'n moeder een zak vol meegekregen. Het één met het ander was het een prima maaltijd in de berghut.

„Nu nog twee uren, dan zijn we bij de sneeuw,” zei Alf na het eten. „Gaan we?”

Bas stapte vaardig. Wanneer hij vóór de rust al een zweem van moeheid had gevoeld, dan was dat nu geheel voorbij. Hij moest zich remmen om niet de anderen vooruit te gaan, zo licht viel het lopen hem. Het kwam stellig door de ijle en zuivere berglucht. Hij zoog er zijn longen telkens weer mee vol. Ofschoon ze nu heel hoog waren, was het nog volstrekt niet koud, fijner dan in het bos, waar de warmte zwoel was. De lucht was fris, maar de zon scheen warm; ze brandde zelfs. Wat praatten de mensen dat je boven een trui nodig had? Hij niet; hij liet de zijne in de rugzak.

Ze klommen de alpenwei voorbij. Nu ging het over kale en bruine rotsen; er groeiden alleen zeer verspreid een paar kleine bloempjes en wat spichtig gras.

„Is het nog ver?” vroeg Bas.

Alf wees vooruit. „Achter gindse kam; daar is sneeuw.”

„Veel?” vroeg Bas.

„Genoeg voor sneeuwballen gooien,” spotte Alf.

Ze liepen nog een poos. De kam bleek verder weg dan het Bas straks leek en hij kreeg het warm. Hij wiste zich het zweet van het voorhoofd; de zon brandde fel op de kale rotsen, erger dan op de alpenwei. Het kwam hem heel vreemd voor dat ze zo dadelijk bij de eeuwige sneeuw zouden zijn.

„Nu zijn we er zó,” zei Alf.

De kam rees voor hen op. Zo vlak bij het doel kreeg Bas de kriebel in het bloed. Hij zette het op een lopen. Alf en Ingrid renden mee.

Bas won! Hij stond het eerst boven op de kam. „Hoera!!” riep hij.

Toen kon hij niets meer zeggen van verbazing.

Vóór hem en onder hem was alles sneeuw en ijs: een witte wereld; een witte zee met hoge golven (of waren het holen tussen witte rotsen?), omringd door een kring van bergen. De pool in het hartje van de zomer! Want het was hier koud. Terwijl hij pas nog door de zon geblakerd werd, rilde hij nu in zijn dunne overhemd. Een ijzige, vlijmscherpe wind woei hem van over de witte vlakte tegen.

„Trek aan je trui,” zei Ingrid, die zelf een stevig windjak aan deed voordat ze zich op de kam waagde.

Bas deed het en daarna staarde hij weer over de vlakte, diep onder de indruk van dit geweldige sneeuw- en ijslandschap. Hij kon er niet genoeg van krijgen. Totdat hij zijn ogen dichtkneep, omdat ze pijn deden, want de sneeuw schitterde verblindend in de zon.

„Kom hier, Bas,” waarschuwde Ingrid. „Je verkleumt daar.”

Hij dook omlaag achter de kam. 't Was of hij met één stap van

de noordpool in de tropen sprong. De stenen, waarop hij naast de beide anderen ging zitten, gloeiden in de zon, die hier in volle kracht scheen. De kille wind van het gletsjerveld streek hoog boven hun hoofden over de kam.

Maar Bas moest toch nog eenmaal dat grootse landschap zien. Weer stond hij op de kam, nu met een jekker van Alf nog over zijn trui. En weer werd hij stil van deze wereld van eeuwige sneeuw en eeuwig ijs te midden van de bergen. Wat was Gods schepping toch geweldig!

Hij zag nu echter ook wat anders. Wanneer hij in de verte keek, was alles blinkend wit en stralend in de zon. Maar aan zijn voeten niet. Daar was de sneeuw vuil, zwaar bemodderd, gedood, weer opgevroren en daarna wéér gedood, oud, zoals sneeuw zijn kan wanneer de winter oud geworden is.

„Nog niet genoeg gezien?” vroeg Ingrid achter hem.

„We moeten naar beneden, Bas,” drong Alf aan. „’t Is nog een lange weg.”

„Ik kom,” zei Bas en hij sprong van de kam.

In de wolken

Het drietal liep terug; Bas ging voorop. Ook het dalen ging hem deze keer veel beter af dan voor drie weken. Op de spijker-schoenen stond hij stevig, zelfs op glibberige plaatsen, en hij gebruikte zijn bergstok om te remmen, wanneer het al te vlug ging. Hij voelde zich merkwaardig fit, ondanks de zware klim, die ze achter de rug hadden. Het leek warempel of je hoog op de berg niet moe kon worden. Je kon je longen hier met zuivere berglucht spoelen. De zonnestraling was merkwaardig; heel fel, zodat je op moest passen voor verbranding van de huid, maar het was niet heet.

Voorbij een rotspartij kreeg Bas zicht naar beneden. Daar moest de bergwei zijn, de schuur van Per, de koeien . . .

Hij zag ze niet. Geen schuur, geen weide en geen vee. Hij staarde op een ontzaglijk sneeuwveld, verblindend schitterend in de zon.

Bas stond verstomd. Was hij verkeerd gelopen, in een cirkel, en stond hij nu weer voor het gletsjerveld van straks? Hij keek achterom. Nee, daar was de kam die ze straks in stormloop beklommen hadden, en z'n Noorse vrienden volgden hem.

Alf en Ingrid hadden hem ingehaald.

„Kijk hier!” wees hij ontsteld.

Alf keek en haalde de schouders op. „Dat kun je hebben, hee,” zei hij gelaten.

Bas stond perplex over de kalmte van de Noor. „Vind jij het gewoon dat op een zomerdag, terwijl de zon brandt en de hemel blauw is, die bergwei opeens vol sneeuw ligt? Ik zie warempel Per z'n schuur niet eens!”

„Je ziet de bossen ook niet en de fjord niet en de bergen aan de overkant niet, behalve een paar toppen,” vulde Alf aan en hij wees met de hand in de verte, waar enkele bergen, deels rots, deels sneeuw en ijs, uit het onmetelijke sneeuwveld oprezen, scherp gesneden tegen de blauwe lucht daarachter.

„Warempel!” zei Bas, nog meer verbluft en tegelijk onzeker, want hij vond het nu toch wel erg zonderling dat het hele dal in enkele uren was volgesneeuwd uit een puur blauwe hemel. Hij merkte dat Alf en Ingrid glimlachten: hij had bepaald een grote stommitieit gezegd. „Wat is het dan?” vroeg hij.

„Wolken,” zei Alf.

„Wolken?!” Bas keek verbouwereerd naar boven; de hemel was zo glad als een bikkell.

„Nee, daar!” zei Alf, terwijl hij naar de diepte wees. „Daar hadden we het toch over! Over die sneeuw, zoals jij het noemt. Ben jij een zeevaarder en weet je nog niet eens wat wolken zijn?”

Bas stond verbluft te kijken naar het witte onder hen. „Wolken drijven toch in de lucht, niet in de diepte,” zei hij.

„Dat is maar net of je ze uit de diepte of uit de hoogte ziet,” merkte Alf droog op.

Bas tuurde naar beneden. Het wilde er nog moeilijk bij hem in dat het wolken waren. Ze leken er helemaal niet op. Het was een vlakke witte laag, net vlokkige sneeuw. Zo ongeveer had hij eens Friesland gezien uit het stuurhuis van de Reitdiep, toen ze op een winterdag van Harlingen naar Leeuwarden voeren. Hij zag toen van de hoge brug op een oneindig sneeuwveld neer. Maar daar hier immers geen vlakte was, kon het ook daarom al geen sneeuwkleed zijn. Alf zou wel gelijk hebben dat het wolken waren.

„Hoe moeten we daar nou doorheen?” vroeg hij.

Weer lachte Alf. „Ja, dat zal me een doorbraak worden.”

Bas durfde niets meer vragen. Hij zei blijkbaar alleen maar domme dingen.

Ze liepen door, nog altijd in de zon, die fel scheen aan de blauwe lucht, maar al dichterbij het „sneeuwveld” naderend. Alles veranderde vrij plotseling. Beneden hen was geen schitterend sneeuwveld meer en boven hen geen blauwe hemel. De zon kroop in een waas; rondom hen hing een nevel. Het werd van warm snel kil. Ze trokken haastig hun jekker, trui en windjak aan.

„Nu zijn we in de sneeuw, Bas,” zei Alf een beetje spottend. Bas zei niets. Hij wou niet tegenspreken, nadat hij zo in het ongelijk gesteld was, maar het viel hem moeilijk te geloven, dat ze nu in de witte massa waren waar ze straks op neerkeken. De nevel was niet eens zo zwaar. Het pad, de wei, de rotsen waren best te onderscheiden. Op zee had hij het bij mist wel eens heel anders meegemaakt. En liepen zij nu in de wolken? Zonder moeite vonden zij de weg naar Per z'n schuur. Diens hond kwam hen luid blaffend tegemoet, opspringend tegen Alf en Ingrid, die hij kende. Toen Bas hem lokte, kwam hij ook op hem af en likte zijn handen.

Per had zich in ieder opzicht uitgesloofd. Hij had een houtvuur aangelegd, waarbij ze zich lekker warmden. Ook had hij de schuur opgeruimd en de tafel en de banken fris geboend. En behalve de toegezegde pan met rijst had hij een zelfgeschoten haas gebraden en voor een toetje karnemelkse pap gekookt. Ze aten heerlijk.

Na het eten hadden de bergbeklimmers weinig lust om op te stappen. Het goede maal en de behaaglijke warmte van het vrolijk flakkerende houtvuur maakten hen loom en slaperig. En terwijl ze al wandelend in de zon geen zweem van vermoeidheid hadden gevoeld, merkten zij nu terdege — Alf en Ingrid evengoed als Bas — dat zij een flinke klim in de benen hadden. Per spoorde hen aan te gaan. Hun ouders zouden ongerust zijn als ze lang uitbleven en hij vertrouwde ook het weer niet. Het zou morgen best heel anders kunnen zijn.

Het is al anders, dacht Bas. Straks scheen de zon en nu was er die klamme mist. Maar hij zei niets. Hij had begrepen dat hij geen

verstand had van het weer in de bergen. 't Was hier zo anders dan op zee.

Zij gingen weer op pad. De bloempjes van de bergwei hadden hun kelkjes dichtgevouwen. De mist werd gaandeweg dichter. Alf liep nu voorop, omdat Bas het pad niet goed kon zien.

Opeens begon het te waaien, terwijl het tot dusver windstil was geweest. Rondom hen werd het helderder. Bas kon achterom kijkend, de schuur van Per weer zien; de kale bruine rotsen daarboven; de bergkam waar het sneeuwveld achter was. Zij waren uit de nevel. Ze zagen weer op wolken neer. Maar hoe verschillend waren deze van die welke ze straks hadden gezien! Toen leek het een roerloze, blinkende, witte vlakte, beschenen door de zon. Nu was het dal een kokende pot van grauwe warrelende wolken, die over elkaar rolden en tuimelden, in flarden uit elkander joegen en zich daarna weer samenbalden.

De wind was uiterst vlagerig, nu eens een stoot van stormkracht en dan weer een flauw koeltje. En waar zat de wind? De ene stoot kwam uit het oosten, de andere uit het westen; ook gierde hij soms van beneden naar omhoog.

De windstoten werden al heviger en onverwachter. Het werd noodweer. Op zeker ogenblik, terwijl ze op een smal pad langs een kloof liepen, zag Bas Ingrid vóór hem bij een harde rukwind wankelen. Hij greep haar bij de schouders; daardoor bleef zij op de rand van de afgrond staan.

Alf stond in twijfel wat te doen: teruggaan naar de schuur van Per of doorgaan naar beneden. „Wat zeg jij ervan?” vroeg hij aan Bas. Die gaf geen oordeel. Hij wist er niets van hoe het worden zou.

Ingrid was angstig; zij wou naar huis, direct; ze vond het vreselijk op de berg te blijven.

Dit gaf de doorslag; zij gingen verder.

De kokende pot onder hen werd hoe langer hoe wilder en tegelijk werd boven hen de hemel zwart. Van over de bergkam, waar zij straks waren geweest, kwamen er wolken naar beneden rol-

len. Het leek een waterval; alleen in plaats van zilverwit was deze zwart en duizend maal geweldiger dan die welke Bas voor drie weken had bewonderd. Hij rilde toen hij achterom zag. 't Was of de zwarte stroom hen zou verzwelgen.

't Begon te regenen, eerst zachtjes met vette druppels, maar ze zagen de bui naderkomen als een zwaar grijs gordijn; het werd een slagregen die het drietal in een ogenblik doorweekte. Dit was de waterval die van de bergkam naar beneden was gerold. Voortgaan was niet meer mogelijk. Ze konden geen hand voor de ogen zien en het pad was glad en glibberig door het stromende water. Teruggaan kon ook niet. Zij stonden met z'n drieën waar ze stonden, bibberend van koude en angst. En er kwam geen einde aan het noodweer.

Bas had aan boord veel stormen meegemaakt, ook mist, ook ijsgang. Hij was vaak bang geweest, wanneer het schip de overkomende zeeën niet verwerken kon en de boeg al dieper zonk. Eens liet een onzichtbare tegenligger zijn zware fluit horen, steeds dichterbij, steeds dichterbij; je kon ieder ogenblik uit de dikke mist een hoge boeg verwachten, die de Reitdiep in stukken reet. Een andere keer lag het schip, op een bank gedrukt met diepe slagzij, toen kruierend ijs over de scheepswand en het dek kroop, langzaam en met niet te stuiten kracht. In zulke kritieke ogenblikken zat hij echter altijd met de andere kinderen bij moeder in de theehut, betrekkelijk veilig. En — nog belangrijker — vader stond op de brug. Dat was safe. Nu was hij alleen, afgezien van Alf en Ingrid. Maar Ingrid was een meisje, nog angstiger dan hij. Ze snikte en jammerde zacht: moeder, moeder! En Alf was een jongen als hij, al was hij dan beter in de bergen thuis; hij was ook bang in het noodweer.

Ingrid kroop tegen Bas aan, snikkend en bevend als een riet. „O Bas, o Bas!” schreide ze. „Ik ben zo bang.”

Ik ook, was hij geneigd te zeggen, maar hij hield die woorden binnen. Ingrid zocht hulp en troost bij hem. Waarom? Waarom niet bij Alf, haar broer, veel flinker dan hij? Plotseling speelde

er een versje door Bas' hoofd; zijn moeder had het hem geleerd:

Die wolken, lucht en winden
Wijst spoor en loop en baan,
Zal ook wel wegen vinden,
Waarop uw voet kan gaan.

Dit paste precies bij de omstandigheden waarin zij verkeerden. „Niet bang zijn,” fluisterde hij Ingrid in. „Er komt hulp. Hij is vlakbij.”

„Waar dan?” vroeg zij schrill, terwijl ze trachtte door de regen hen te turen.

„Daar!” zei Bas, naar boven wijzend.

„Per?” vroeg zij. „Komt Per eraan? Zie je hem? Hoor je hem?”

„Nee, van hoger.” En eerbiedig fluisterde hij: „God.”

Zij begreep hem. Zo had zij het ook geleerd: God ziet alles. God wéét alles. God is overal. Maar gold dat ook voor hier? Zo hoog op de berg? In deze vreselijke regen?

„Natuurlijk,” zei Bas.

Zijn stelligheid scheen haar te overtuigen. Ze leunde moe tegen hem aan, rustiger, gelatener dan straks.

Kijk, nu maakte haar vertrouwen Bas onrustig. Zij moest uit zijn woorden niet afleiden dat het *altijd* goed ging, als je maar vertrouwde. Het ging in elk geval niet altijd zoals je het zelf wilde. Verleden jaar hadden zij met de Reitdiep in de knoei gezeten. Er stond een harde storm en zij voeren dicht onder een rotsige kust. Daar kregen zij averij aan het roer. Het zag er lelijk uit. Vader, op de brug, kon niets doen tot behoud van het schip. Moeder had met hen, de kinderen, gebeden. Bas, die erg bang geweest was, had daarna gevraagd: „Nu komt het in orde, hee?” „Ja,” had zijn moeder toen heel ernstig geantwoord, „'t komt vast in orde. Het is mogelijk dat de Heer ons vandaag voor *eeuwig* redt.” Toen was Bas stil geworden en hij had gehuiverd. O, hij geloofde wel aan het Vaderhuis, waar plaats bereid was,

ook voor kinderen, door de grote Kindervriend. Maar hij was toch geschrokken, nu moeder bedoelde dat ze daar misschien diezelfde dag heen zouden gaan. Daar te zijn was heerlijk. Maar om er te komen! Hun schip zou vergaan . . .

Zij waren op een andere manier gered. De machinist had het roer op het nippertje gerepareerd en toen had vader de Reitdiep vrij gevaren van de rotsen.

„Hoe het ook komt, God maakt het *altijd* goed,” fluisterde hij Ingrid in.

Zij knikte van ja. Aan haar knipoogje, vertrouwend en gelovig, zag hij dat ze hem dadelijk begreep. Maar onmiddellijk daarop drukte zij zich rillend tegen hem aan en kneep hem krampachtig in de arm. Zij was net als hij, voelde Bas. Ze wilde wel geloven en vertrouwen, maar het was zo moeilijk om niet bang te zijn.

Eindelijk minderden de regen en de storm. De zware bui dreef af. Er vielen blauwe gaten in de wolken boven hen. Beneden was het echter nog een heksenketel van wervelende nevelslierten.

Alf stelde voor weer door te gaan. Bas en Ingrid volgden hem. Ze beefden alle drie van koude en angst en waren totaal verkleumd. Met stramme benen strompelden ze over het gladde, door de regen uitgeloogde pad, waarlangs het water nog na-stroomde, zodat ze op verscheidene plaatsen tot over de enkels door de plassen gingen. Ze dreigden vaak te vallen.

Toen ze van de bergwei in het bos belandden, werd het er niet beter op. Hier was de grond nog slikkeriger dan hogerop. Het mos, verzadigd van water, sopte onder hun voeten en was zo glad als spek. Ze struikelden vaak over stronken.

Alf liep nog steeds voorop om het pad te zoeken. Ingrid kon haast niet meer. Ze leunde al zwaarder op Bas, die, zelf doodmoe, haar nauwelijks steunen kon. Zijn slapen klopten, zijn benen trilden van vermoeidheid. Toen zij weer struikelde en hij haar op de been trachtte te houden, vielen zij allebei. Bas riep

naar Alf, die voorbij een bocht verdwenen was, maar er kwam geen antwoord. Hij had hem stellig niet gehoord; de bomen ruis- ten in de wind.

Na een poos kwam Alf terug, ontsteld omdat hij hen gemist had. Zij waren met veel moeite overeind gekrabbeld en strompelden weer voort. Maar een eind verder viel Ingrid nog eens en daarbij verstuipte zij haar voet; zij kon geen stap meer doen.

Alf trachtte haar te dragen, maar op het steile pad vol hinder- nissen ging dit niet. Bas opperde naar Per terug te gaan, maar Alf verwierp dat. Zij waren veel te ver gedaald om weer terug te kunnen keren. De jongens waren radeloos.

En nu was het Ingrid, ofschoon ze zelf geen stap kon doen, die hun moed insprak. „Hee Bas, ben jij vergeten wat je mij straks gezegd hebt? Er is toch hulp op komst.”

Alf keek verbaasd van de een naar de ander. „Hoe weten jullie dat? En waar vandaan?”

Bas kreeg een kleur. Hij vond het gek tegen Alf te zeggen wat hij straks Ingrid ingefluisterd had.

Haar vinger ging naar boven, recht naar de hemel. „Daar van- daan!”

Alf lachte niet. Hij praatte ook niet van onzin. Hij knikte ern- stig en zei: „Je hebt gelijk. Wij hoeven heus niet in de rats te zitten.”

En toen werd Bas bijna jaloers op deze Noren, want zij namen dit blijkbaar kinderlijk en rustig aan, terwijl hij het wel gezegd had en het soms inderdaad geloofde, maar ook vaak twijfelde.

Na een lange rust sukkelden zij verder. Waar het kon om de breedte van het pad liep Ingrid hinkend tussen de beide jongens, die haar steunden, in. Maar meestal was er geen ruimte voor drie naast elkaar. Dan droeg Alf zijn zuster. En bij gevaarlijke hellingen ging Bas vooruit om hen op te vangen als het nodig mocht zijn. Op deze wijze vorderden ze weinig.

Het werd schemerig in het bos. Was dit de avond? Het was acht uur. Ze waren veertien uren onderweg. Toch ging de zon nog

lang niet onder. De lucht werd opnieuw grauw en zwaar. Er kwam een nieuwe zondvloed. 't Bos bood geen schuilplaats tegen deze regen, nadat het pas zo zwaar geregend had. Het water sijpelde uit de takken.

Zij konden niet verder. Op een omgevallen boomstam zaten ze naast elkaar: drie zieke vogeltjes, kopjes in de veren. Het werd Bas bijna te veel. Waar bleef de uitkomst nu, waarop ze alle drie vertrouwden?

Daar blafte een hond. Bas schrok ervan. Maar Alf sprong op. „Thor!” riepen hij en Ingrid blij.

Een ogenblik later kwam de hond met lange sprongen het bospad opgerend. Zij hadden goed gehoord; het was hun eigen grote

herdershond. Hij blafte uitgelaten, sprong tegen Alf en Ingrid op en schudde zich daarna het water uit de haren. Net als een stokdweil die aan boord op de arm werd gerold, vond Bas.

Achter de hond kwamen twee mannen en een jongen aan: Nielsen, boer Fangen en Jens. Zij hadden touwen en stokken bij zich. Daar maakten ze een draagbaar van, waar Ingrid op gelegd werd. De beide mannen droegen haar. De jongens konden allebei nog lopen. Daar waar het pad heel slecht werd, hielp Jens Bas. Toen ze eindelijk uit het bos bij de visserswoning kwamen, was de regen over en scheen de zon weer op de witte bergen aan de overzijde van de fjord.

Moeder Nielsen stond in dodelijke onrust op de uitkijk. Toen ze de baar zag en Ingrid bij de lopers miste, ijelde ze hen angstig tegemoet. Maar Ingrid richtte zich vrolijk op en wuifde naar haar moeder. Het was niks erg, zei zij. En Nielsen lichtte in: „Een doodgewone voetverstuiking. Een poosje rust en ze zal weer huppelen.”

Thuisgekomen stopte moeder Nielsen haar dochter vlug in bed. En toen de jongens. „Dat natte goed uit en naar bed,” zei zij. „Ik moet naar *boord*,” protesteerde Bas.

„Ben je nòg niet lang genoeg op stap geweest?” vroeg Nielsen. „Jawel . . .” Hij was zo moe als een hond. „Maar vader en moeder . . .”

„Aan die ga ik vertellen waar je bent,” beloofde Nielsen. „Naar bed!”

Bas króóp de trap op. Lopen kon hij niet meer. Hij viel op de knieën voor het bed dat Alf z'n moeder voor hem had opgemaakt. Toen vouwde hij zijn handen, heel dankbaar, ofschoon hij nauwelijks wist hoe hij dit onder woorden brengen moest. En daarna rolde hij in het bed en sliep.

Op ski's

De Reitdiep maakte dat jaar keer op keer dezelfde reis. Terwijl ze tot dusver tijdens de ene reis niet wisten waarheen de volgende zou gaan omdat ze de wilde vaart beoefenden, leek het nu wel of ze in vaste lijndienst voeren. Het kwam doordat kapitein Helders met een grote houtzaak te Zaandam een contract gesloten had om geregeld hout te halen uit de Noorse fjord. In november voeren ze voor de zoveelste keer erheen.

„Is het nog wel verantwoord?” vroeg de kapiteinsvrouw op de uitreis aan haar man. Ze waren jaren geleden eens in een Zweedse haven door de winter overvallen en hadden toen tot het eind van maart daar vastgezeten. Een lange, lege, koude winter was het geweest in het vreemde land, zonder werk en verdiensten. En de Noorse fjord lag nog noordelijker dan die haven.

Helders stelde zijn vrouw gerust. De Noorse fjorden raakten nooit bevroren. Daar zorgde de Golfstroom voor, die zijn warme water langs de Noorse kust en in de fjorden stuwde.

Het was winter in Noorwegen. Zij zagen het toen zij de fjord invoeren. De bergen, die in de zomer enkel witte kruinen hadden, waren nu helemaal met sneeuw bedekt; de dennen op de hellingen droegen zware, witte mantels, en het vroom pittig; dat kon je voelen zodra je je neus buiten de theehut of het stuurhuis stak. Maar in de fjord vertoonde zich geen kruimel ijs; ze konden varen als 's zomers.

Bas keek met groot verlangen naar de witte bergen. Hij was gaan houden van het Noorse land. Zijn vriendschap met Alf, Jens en Ingrid was hecht geworden. Iedere keer, wanneer de

Reitdiep bij de zagerij in lading lag, waren zij er met z'n drieën of vieren op uitgegaan de berg op. Hij was in korte tijd een goede klimmer geworden, die redelijk mee kon komen, en hij was vertrouwd geraakt met wolken in het dal. Hij vond het fijn boven de wolken te wandelen in de zonneschijn. Dan was het net of je hoog boven de aarde was, dicht bij de hemel.

Maar ze waren niet altijd naar boven gegaan. De vorige reizen was het op de boerderij van Fangen druk geweest met het binnenhalen van de oogst en net als ze Nielsen hielpen bij het vissen, hadden de jongens nu Fangen geholpen bij het oogsten. Het was een heel karwei het gewas van de steile hellingen te halen. En hoe schraal was die met zoveel moeite ingehaalde oogst! Het graan had lichte en ijle aren en er zaten maar weinig aardappelen aan een stoel. Als je dit vergeleek met de oogsten van het Groninger Hogeland of van de Zeeuwse polders! De opbrengst was hier nog niet de helft, misschien een kwart.

Met de visserij was het echter precies andersom. Die was hier rijk. Als Bas met Nielsen, Alf en Jens de fuiken lichtte, verbaasde hij zich telkens weer over de grote vangsten. De fjord zat vol met vis.

Dit keer werd het niet werken in de oogst. Die zat al in de schuur. Hij zou nu trouwens niet meer van het besneeuwde en bevroren veld te krijgen zijn. Er was nu heel wat anders in het zicht. Alf had gezegd: „Wanneer er sneeuw ligt, gaan we skiën.” „Dat kan ik niet,” had Bas geantwoord. „Dan leren wij het je wel,” had Alf daarop gezegd. „We hebben ook wel een stel laten voor je.”

Nu lag er sneeuw. Bas tuurde bij het passeren van Nielsen's steiger, of hij zijn vrienden zag. De bomen waren bladerloos geworden. Hij kon het rode huis van Nielsen zien, dat 's zomers schuilging in het bos, en ook, wat hogerop, de boerderij van Fangen. Maar hij ontdekte z'n makkers niet. Wel zag hij, toen ze verder voeren, skiërs. Enkelen kropen moeizaam bij een helling op, zich voortduwend met hun stokken. 't Ging langzaam

en krukkig. Het lokte Bas niet aan. Dan kon je beter schaatsenrijden op een Nederlandse plas.

Maar even later zag hij enkele skiërs naar beneden stuiven. Hei, dat ging prachtig. Wat een vaart! En wat zwenkten die lui sierlijk! Alsof een zwaluw aan het scheren was! Bas kreeg er zin in om dat na te doen.

Ze lagen nauwelijks vast, of Bas stond al op de steiger van de veerboot om naar zijn vrienden te gaan. De boot kwam er juist aan. De controleur kende hem al. „Ha, Hollander,” groette hij hem, „ben je daar weer?” Bij Nielsen stapte Bas eraf. Hij klom het smalle pad op naar het vissershuis en kwam bij de open ruimte. Het was hier altijd anders en altijd mooi, vond hij. Toen hij voor het eerst kwam, stond het huis in lentebloesem. Later had hij het gezien in volle zomerweelde. In de herfst pronkte het bos met warme en diepe kleuren, waaronder veel oranje en rood; het pad naar boven was een gouden laan. En nu was alles zuiver wit van pasgevallen sneeuw. Het huisje had een zware muts op, de luiken droegen richels, de zwarte bomen waren aan de windkant aangeliënd.

Nog eer Bas bij de deur was, ging deze al wijd open. „Ha, kom erin!” begroette Ingrid hem blij.

Het hele gezin was thuis. Hij kreeg een plaats te midden van zijn Noorse vrienden rondom de open haard, waarin de eiken blokken vrolijk flakkerden en knaptten. Het was er, vond hij, nu nog gezelliger dan in de zomer.

Die middag kon er van skiën niets meer komen; het zou al spoedig donker zijn. Maar de volgende dag hadden de kinderen vrij van school. Dan zouden ze Bas skiën leren. En de dag daarop zouden ze een tocht gaan maken.

Nielsen, die in een hoek zat, bezig een net te boeten, schoot in een lach, toen zij zo praatten.

Bas keek ervan op. Waarom lachte Nielsen?

„En waar moet dan die tocht naar toe?” vroeg de visser met een ondeugende twinkeling in de ogen.

„Nou, naar de Elf,” zei Alf, die geen erg had in die twinkeling.
„Met Bas hee?” vroeg zijn vader verder.

„Ja, . . . tenminste . . .” Hij begon te voelen dat hij misschien te voorbarig was.

„Een jongen die nog nooit op ski's gestaan heeft, in één dag klaarstomen voor een tocht naar de Elf. Jij bent een reuze skileraar, als je dat klaarspeelt, Alf.”

Alf bloosde. „We gaan eerst maar eens een beetje oefenen,” zei hij.

Bas begreep dat skiën leren geen peuleschilletje was, maar hij ging er de volgende morgen moedig op af. Zo goed als hij had leren bergbeklimmen, zou hij het skiën ook wel onder de knie krijgen.

De vrienden trokken met z'n drieën naar een baan die in de zomer akkerland van Fangen was. Alf en Jens bonden Bas de ski's onder. Hij vond de lange latten nare blokken aan het been. Hij waggelde erop zo ongelukkig als een eend. Jaloers keek hij naar zijn makkers, die zich vaardig voortbewogen stap voor stap, geholpen door hun stokken, en nog meer toen zij naar beneden suisden, de beide stokken weerszijds van het lichaam uitgespreid, als waren het ijle vleugels, en sierlijk stopten aan het einde van de baan. Hij probeerde het ook, maar in een oogwenk beet hij in de sneeuw. Hij krabbelde weer overeind; 't ging allerstunteligst met de latten aan de voeten. In minder dan geen tijd lag hij wéér op z'n neus. Toen hij opnieuw trachtte op de been te komen, viel hij tweemaal opnieuw eer hij stond.

Op dat ogenblik kwamen er een man en een meisje uit het bos. Het waren Nielsen en Ingrid. Bas schaamde zich dat die hem zo zagen stuntelen. Ze zouden hem uitlachen en er de draak mee steken, nog veel meer dan gistermiddag. Hij — Bas — was een klungel, die het skiën nooit zou leren.

Maar ze lachten hem niet uit. Nielsen kwam naar hem toe en bond zijn ski's, die los waren geraakt, steviger onder. Daarna deed hij hem voor hoe hij zijn voeten moest verzetten en zich

voort moest duwen met de stokken, en toen Bas het verkeerd deed verbeterde hij elke fout en liet hem telkens overdoen, tien, twintig keer. En daarbij toonde hij een eindeloos geduld. Hij leerde Bas ook waarop het aankwam bij het naar beneden glijden: op de houding van het lichaam en op de stand van de stokken; die waren eigenlijk je roer. En alle aandacht gaf hij aan de manier waarop hij af moest remmen. Voordat hij ophield, stelde Nielsen hem voor dat hij een kleine baan zou glijden. Het was een recht stuk, niet te sterk hellend. Ingrid deed voor hoe 't moest: krachtig afzetten, had je eenmaal gang, de stokken als vleugels spreiden en aan het eind van de baan afremmen met een korte zwenking.

Bas wilde het graag proberen. Hij zette af. Eerst wou het niet. Hij schuifelde. Doch toen begon hij opeens te glijden, sneller en sneller. Hij vreesde dat hij vallen zou, maar hij ontdekte met verrassing dat de stokken, als hij ze spreidde op de manier die Nielsen hem geleerd had, hem in evenwicht hielden. En toen vond hij het glijden fijn. Hij zweefde als een meeuw. Veel te gauw was hij aan het einde van de baan.

Nu afremmen. Nielsen had het hem wel tienmaal voorgedaan en van Ingrid had hij het pas gezien. Het was niet zoveel anders dan bij schaatsenrijden. Maar nu wist hij opeens niet meer hoe het moest. Bij het zwenken aarzelde hij . . . dit been . . . dat been . . . ? Plotseling maakte hij een rare schuiver en rolde in de sneeuw. Het deed geen pijn: de sneeuw was rul en droog. Maar hij lag dwaas op zijn rug, de benen in de lucht.

Toen hij trachtte overeind te krabbelen, stond Ingrid achter hem te schateren van het lachen. Zijn ene ski gleed uit, de andere haakte in de sneeuw. Hij viel drie keer. Hij lag weer op zijn rug, de benen in de hoogte, onmachtig op te staan. Net als een lieveheersbeestje, dat op zijn schild terechtgekomen is, graaide hij met z'n benen in de lucht.

Ingrid schoot toe en hielp hem op de been, nog altijd onbedaarlijk lachend. Hij schaamde zich door de grond en vond het

vreselijk dat hij zich door een meisje — en nog wel door zo'n lachebek — moest laten helpen.

Maar Ingrid was wel vrolijk, doch zonder een korrel leedvermaak. En toen ze een ogenblik dacht dat hij zich had bezeerd, was ze opeens vol zorg. Hij had geen pijn. Zijn ergernis was plotseling weg; hij zag het koddige van zijn gekrabbel in en lachte mee. Zij was zo vriendelijk en leuk. Bij Ingrid kon je een blunder slaan zonder dat je je hoefde te generen.

Nielsen was bijzonder tevreden over zijn leerling. „Nog een paar keer oefenen, dan kun je je eerste skitocht maken,” zei hij. Bas kon zijn oren niet geloven bij die pluim. Meende Nielsen dat? Hij had pas zo'n rare schuiver gemaakt. Maar de Noor was eerlijk. En toen glunderde Bas.

Die week kwam het er nog niet van, ofschoon Bas dagelijks duchtig oefende en ferm vooruitging. Toen het zover was dat Nielsen hem durfde loslaten buiten het oefenbaantje, hadden Alf, Jens en Ingrid school, en de daarop volgende dag was de Reitdiep volgeladen en vertrokken ze weer naar Nederland. Maar de afspraak was, dat als hij weer kwam, over een week of drie, de tocht zou doorgaan.

„Ijs en weder dienende,” voegde Bas daaraan toe.

Ze kenden in Noorwegen die ouderwetse Nederlandse term niet, maar toen hij zei dat het betekende: als het goed skiweer was, waren ze het ermee eens: natuurlijk, de sneeuw moest goed en het weer moest gunstig zijn.

Nacht en nevel in het noorden

Begin december voer de Reitdiep opnieuw de fjord in. Bas stond mistroostig in het stuurhuis. Het klokje aan de wand wees twee uur, maar je kon de wijzers alleen onderscheiden wanneer je er heel dichtbij stond en scherp keek. Zó schemerig was het om twee uur in de *middag!* Verleden zomer was het om twee uur 's nachts in Noorwegen veel lichter. Het was nu nauwelijks dag geweest. Tegen twaalven kon je een grauwe hemel zien boven een grauwe zee; de bergen, waar ze op toe voeren, zaten in de wolken. Maar nauwelijks was de dag even opengekierd of hij sloot zich alweer. Eer het klokje in het stuurhuis drie uur wees, was het volkomen donker.

„Dat heb je hier in het hoge noorden,” zei kapitein Helders. „In de zomer is er geen nacht, maar 's winters wordt het geen dag.”

„Dan kan er dus niks van onze skitocht komen,” zei Bas spijtig. Hij had er zich zó op verheugd.

Zijn vader troostte hem. Als het somber weer bleef, ja, dan zou het niet gaan. De wolken hingen veel te laag. Je zou daarboven aldoor in de mist verkeren. Maar het hoefde niet iedere dag zo donker te zijn als nu. Bij heldere lucht werd het nog wel licht, vooral op de sneeuw. Wie weet of het weer niet spoedig opknapte.

Bas hoopte daar popelend op, maar voorlopig zag het er niet naar uit.

Ter hoogte van Nielsen's steiger, waar ze 's avonds langs voeren — aan de bakens in de fjord wist Bas dat ze er waren — keek hij uit of hij iets van zijn vrienden kon bespeuren, maar hij zag taal

noch teken, het vissershuis en de boerderij niet eens. Het was stikdonker en er brandde nergens licht.

Bij de zagerij kreeg de Reitdiep ligplaats tussen een grote Fransman en een dito Noor. Ondanks de duisternis ging het laden zijn gewone gang bij sterke lampen.

Bas zat in de theehut aan zijn lessen. Hij had er moeite mee z'n hoofd bij het werk te houden. 't Was in de hut een drukte van belang. De kleintjes, spelend op de vloer, maakten zo'n lawaai, dat het hem weinig hielp of hij z'n vingers al in de oren stak; het spektakel drong daar dwars doorheen. Er was aan boord geen andere plaats, noch voor Hans en Dineke om te spelen, noch voor Bas en Nel om te leren. De kinderen konden niet, zoals in de zomer, aan dek verkeren; daar was het koud en donker. Bas zette door, de rijtjes onregelmatige werkwoorden in het Engels wel dertigmaal repeterend. Anders had hij zulke rijtjes in een ogenblik erin; nu wou het niet lukken. Zijn ogen lazen en zijn lippen mompelden de woordjes wel, maar zijn geest nam ze niet op. Dit kwam niet alleen van de drukte van de kinderen, 't was ook omdat hij 't land had. Hij had zich zoveel voorgesteld van deze reis. De skitocht! Glijden over wijde witte vlakten, snel en sierlijk als een meeuw. Het liep mis. Het was vandaag nog donkerder en somberder dan gisteren. Er hing een zware mist. De veerboot voer niet. Dus kon hij niet eens naar Nielsen gaan om zijn vrienden te ontmoeten. Hij kon alleen maar in de theehut zitten en woordjes leren. En dat wou ook niet eens. Nijdig sloeg hij zijn boek dicht; hij gaf er de brui aan. Hij trok een jekker aan en ging naar het dek. De Franse en Noorse boten waren duistere kolossen, maar hun dekken werden spookachtig verlicht. Dikke bossen planken zwierden als bleke lijzen hoog over de boorden naar de ruimen. De rauwe stem van de voorman, die bij het luikhoofd stond, klonk telkens over het dek: „Arait! . . . Lekko! . . .” en daarbij zwaaide hij met z'n armen als een dominee die op de preekstoel veel beweging maakt. Geruime tijd stond Bas erbij te kijken; toen kreeg hij het ineens

koud; de mist was ijsig. Om zich te warmen liep hij het gangboord op en af. En daarna probeerde hij het nog eens met zijn lessen. Maar weer wou 't niet. Hij kon zijn hoofd er niet bijhouden.

Tot dusver had hij steeds weer van Noorwegen genoten. Het licht tot in de nacht in het midden van de zomer. De herfst vol kleuren. De witte winter van de vorige reis. Hij had gehoopt dat de skitocht door de noordse winterwereld daarop de kroon zou zetten. Maar in plaats daarvan beleefden ze deze duisternis, waaraan geen eind kwam. Hij kon niet eens zijn vrienden vinden.

Hij wilde dat ze maar naar het zuiden waren gegaan, zoals verleden winter. Toen lagen ze om deze tijd in Bordeaux. Daar waren licht en zon en het was er zo zacht, dat de vrouwen net als 's zomers in de plantsoenen op banken zaten, een breikous in de hand, terwijl de kleuters rondom hen speelden in het zand of naast hen in de kinderwagens sliepen. Of dat ze naar Spanje gingen, waar ze eens in februari volop genoten van de lente; alles bloeide er . . .

Er werd op het raam van de theehut getikt.

Bas stond op. Hij kon van het licht in het donker niet zien wie er was.

„Vis nodig?” riep een galmende stem.

Bas was in een oogwenk bij de deur. „Ha, Nielsen!” riep hij blij verrast. „Zijn Alf en Jens er ook?”

De visser schudde het hoofd. „Naar school. Morgen hebben ze vrij. Ik moest je van ze vragen of je dan met hen meegang voor die tocht.”

Bas stond perplex. „Kan dat? . . . Dit weer?” Hij stamelde.

„We hebben morgen zon, voerspelt de radio. En wat zeggen ze bij jullie in Nederland ook weer: Ijs en vis . . . Zeg, moeten jullie nog vis?”

„Ik zal het vragen.” Hij wipte naar zijn moeder in de kombuis:

„Moeder, daar is Nielsen. Moet u vis?” En direct daar overheen: „Morgen mag ik die skitocht maken!”

Moeder Helders was bezig met olieballen bakken. Ze schepte de goudbruine knikkers die in de pot dreven, eruit en ging naar Nielsen. Zeker wou ze vis. Wat had hij vandaag? Schelvis en kabeljauw? Dan dit keer kabeljauw.

Nielsen woog de vis en kopte en fileerde ze op het aanrecht in de kombuis, terwijl de kapiteinsvrouw doorging met olieballen bakken. Zij bood er hem een aan. Hij kende het gebak niet. Hij vond het een beetje vreemd, zo'n bol deeg uit de olie, maar het verraste hem dat hij zo luchtig was. „Mmmm . . . jullie weten wat lekker is,” prees hij, al etend. Ze praatten samen over allerlei: de ouders waren in de laatste maanden even goede vrienden van elkaar geworden als de kinderen. Toen Nielsen klaar was met zijn vis en naar de loodsladder liep om in zijn bootje af te dalen, waren ze nog druk in gesprek. Bas stond ongeduldig achter hen. Vergat Nielsen de skitocht en kwamen zij nooit aan het eind van hun gesprek? Doch toen Nielsen, nog altijd met zijn moeder pratend, over de verschansing klom, onderbrak hij zich zelf. „Kunnen de jongens op je rekenen, Bas?” „Graag!” zei hij gretig. „Moeder, het is goed, hee?”

„Wat?” vroeg zijn moeder.

Kijk, nu was zij het warempel al vergeten. Hij had het toch gezegd. „Die skitocht immers!”

Hij zag aan haar gezicht dat moeder er mee zat. Hij wist het wel: ze had niet veel met skiën op, vooral niet met een lange tocht de bergen in. Ze dacht dat het gevaarlijk was. Hij tuurde de kade af; zijn vader was naar het kantoor. Als die maar kwam . . . Maar hij was niet te zien.

Nielsen kwam hem te hulp. „Bezwaar?” vroeg hij aan moeder Helders. „Maar Bas heeft toch in Nederland wel grote tochten op de schaats gemaakt; daar had u niets op tegen, is het wel?” „Nee,” zei ze. „Maar dat is heel wat anders; het ijs is vlak.” „Er zakt er toch wel eens eentje door, is het niet?”

„Ja,” gaf ze toe.

„Ik denk,” zei Nielsen, „dat *mijn* vrouw doodongerust zou zijn als onze Alf een schaatstocht maken ging op zo'n bevroren vaart. Zo bent u bang voor onze hellingen. Het een is heus niet erger dan het ander. Wij kunnen onze kinderen niet altijd vasthouden. Wij kunnen ze niet bewaren ook. Dat kan alleen Hij, die evengoed in onze bergen als op uw vlakten alles ziet en alles kan.”

Bas keek dankbaar naar Nielsen op. Die hielp hem prachtig. Zijn moeder knikte. „Dat laatste is waar,” erkende ze. „Misschien maak ik me te veel zorgen. Als vader het goedvindt . . .” Ze sprak schoorvoetend.

Doch Bas wist dat het al gewonnen was. Met Nielsen sprak hij af, wanneer hij komen zou, natuurlijk als zijn vader het goedvond. Maar daar was geen twijfel aan.

Naar de eenzame vallei

De volgende morgen stond Bas op de aanlegsteiger van de veerboot bij de zagerij. Zijn vader had geen bezwaar gemaakt, moeder ook niet meer. Maar zo pas bij het afscheid had zij hem een heel lange en warme zoen gegeven en daarna had ze even in haar ogen geveegd. Malligheid vond Bas dat. En toch was moeder lief.

Hij dacht daar niet meer aan. Hij popelde nu van verwachting. Het zou een dag uit duizend worden, want alle wolken waren weggedreven en alle nevels waren opgelost. De sterren tintelden klaar en helder; de besneeuwde bergen aan de overzijde van de fjord staken licht af tegen de donkerblauwe hemel. Het vroom een graad of vijf bij weinig wind: een ideale dag voor de tocht. Hij stond alleen op de steiger en er kwam geen boot. Waar bleef die nu? Hij moest er toch al zijn! Of was hij te laat en was de veerboot al voorbij? Dan was hun klok wel danig in de war geweest. Het zou een strop zijn, want de volgende boot ging veel te laat. 't Was mis, geloofde hij. Er kwam niets van de tocht, waarop hij al zijn zinnen had gezet. Hij dacht eraan terug te keren.

Toen kwamen er echter twee vrouwen met karbiezen bij zich op de steiger; zij moesten kennelijk met de boot. Daarna kwamen er nog enkele passagiers. In plaats van te laat was hij veel en veel te vroeg geweest; dat had zijn vader trouwens al gezegd, toen hij zo'n haast maakte om weg te gaan.

Van achter een zwarte massa dieper in de fjord schoof eindelijk een licht te voorschijn. Het was de boot die langs een rots de bocht om kwam. Hij moest eerst nog aanleggen aan een steiger

aan de overkant. Bas zag de verlichte patrijspoorten van de kajuit als een rij vurige ogen. De lichtjes spiegelde in het stille water. Nu kwam de boot van de overkant op deze steiger toe. Het witte toplicht straalde helder.

De kapitein schoot vaardig aan ondanks de duisternis. Toen de boot zich zachtjes tegen de steiger vlijde, hadden de matrozen de trossen al vast. Die mannen hadden katteogen. In een ogenblik waren de passagiers en de vracht voor deze steiger afgezet en de andere opgenomen, en meteen was de veerboot alweer onderweg naar de volgende aanlegplaats.

Bas, koud geworden tijdens het lange wachten op de open steiger, dook met de andere passagiers direct in de kajuit. Beneden was het behaaglijk warm en licht. De reizigers maakten het zich gemakkelijk of gezellig. Heel voorin in de kajuit lagen enkelen op leren banken te slapen. Een paar groepjes waren aan het kaarten. Twee mannen zaten aan een tafeltje gebogen over een schaakbord, met een kring van toeschouwers om hen heen. Bij de kachel zat een groep te praten, rustig, zoals de Noren zijn.

Bas was onrustig. Bij het opstappen had hij tegen de kaartjescontroleur gezegd dat hij er aan de steiger van Nielsen af moest en die had geknikt, alsof hij hem begrepen had, en gemompeld dat hij hem waarschuwen zou; hij kende de Hollander trouwens wel; die had al zo vaak dezelfde tocht gemaakt. Maar nu was de controleur weg en Bas dacht dat ze er haast waren. Met z'n knieën op een bank, die tegen de wand stond, tuurde hij door een patrijspoort, de handen als een koker om de ogen. Maar van licht in donker kon hij weinig zien. Hij ging naar het dek. Ook hier vandaan herkende hij de omgeving niet; het was te donker, en zonder de kaart, die in het stuurhuis van de Reitdiep bij de hand was, herkende hij de bakens niet. Hij zocht de controleur, maar tevergeefs. Rillend van kou — want op het dek was het nog kouder dan op de steiger, doordat de boot al varende wind maakte — ging hij weer naar omlaag, verdrietig. Ze waren

vast Nielsen's steiger voorbijgevaaren; de controleur had vergeten tegen de kapitein te zeggen dat ze daar moesten aanschieten.

Daar kwam de kaartjesman weer binnen. Bas schoot onmiddellijk op hem af. „Hebt u mij vergeten?” vroeg hij verwijtend.

De man was even in zijn wiek geschoten. „Wat denk je wel van mij? Ik zou je toch een seintje geven!” Maar daarop glimlachte hij. „Je kunt op mij rekenen, hoor m'n jongen.” En z'n grote hand streek over Bas z'n haar.

Bas trok z'n hoofd terug, beledigd omdat die Noor hem behandelde als een kind en zich schamend omdat een paar passagiers het hadden gezien, maar ook gerustgesteld.

Een poosje later wenkte de controleur hem. „Nu zijn we er zó. Maak je maar klaar.”

Bas was in een ogenblik gereed en boven.

Op de steiger stonden Alf en Jëns op hem te wachten. Nog eer de boot gemeerd was, sprong hij van de verschansing in hun armen.

Zij hoefden slechts te klimmen tot de boerderij van Fangen. Daar stond een slede voor de skiërs klaar. Per moest daarmee naar de bergwei om uit de schuur gereedschap op te halen, dat er was blijven liggen, toen hij aan het einde van de zomer met het vee weer naar beneden was gegaan. Met een wagen kon je 's zomers niet naar boven; de weg was daarvoor veel te vol obstakels. Maar nu had de sneeuw de oneffenheden van de bodem vlak gemaakt; dus ging het met de slee. Stevig ingepakt, met schapevellen op de knieën, gingen Ingrid, Alf, Jens en Bas erin zitten; hun ski's lagen achterop. Per mende.

De zon was nog niet op bij hun vertrek. De maan gaf op de sneeuw blauwachtig licht; de ontbladerde loofbomen staken naakt en zwart spookachtig tegen het witte af; de dennen waren zwaar bepoederd. Per maakte telkens weer een omweg om de ergste steilten te ontgaan, maar desondanks hadden de twee paarden voor de slee een zware trek. Soms moesten de jongens eruit om te helpen duwen of de paarden bij de toom te leiden.

Daarbij zakten zij tot hun knieën in de sneeuw; de paarden gingen soms zelfs tot hun buik erin. Bas vroeg zich af hoe zij op zulke lichte vlokken straks zouden kunnen skiën. Hij vreesde dat ze diep in de sneeuw zouden wegzakken. Toen de dageraad eindelijk aanbrak, zag je de adem van de vermoeide paarden roken in de heldere winterlucht en het zweet van hun ruggen walmen. Maar nu waren ze ook weldra op de bergwei vanwaar de skitocht zou beginnen.

Met de lange latten onder stond het viertal klaar op weg te gaan. De zon dook op van achter de bergen. De versgevallen sneeuw was schitterwit.

Jens en Alf wezen Bas waarheen de tocht zou gaan. De bergwei glooide naar de andere zijde van de berg. Eerst ging het vrij steil, later met lichte golvingen in wijde bogen naar beneden. Het was een lange weg, des zomers bijna onbegaanbaar, maar over het sneeuwdek ging het licht en snel. Ze zouden gaan door een vallei tussen twee fjorden, bijna onbewoond, omdat ze zonder ski's haast ontoegankelijk was. Daarna volgde een rug, die ze niet al glijdend zouden kunnen nemen. Daar moesten ze klimmen. Maar na die kleine klim kwam er weer een lange route, die hen met lichte golven telkens lager bracht, en na die verre omweg zouden ze terugkomen aan de fjord, niet eens zo heel ver van het huis van Nielsen. Ze moesten verscheidene bochten maken, niet scherp en dus gemakkelijk te nemen. Er was één scherpe kam waar je af moest springen. De sprong was echter helemaal niet groot, echt eentje voor beginners.

Jens zou vooropgaan. Hij kende de weg het best. Zijn spoor zou de anderen het pad wijzen. Na hem zou Ingrid volgen, daarna Bas. Alf zou hekkesluiteer zijn, om hulp te kunnen bieden als er bij de zwakkeren van de ploeg iets misging.

Terwijl Bas op zijn beurt wachtte, overzag hij het veld waar hij straks over glijden zou. Op zijn eerste bergtocht, toen hij maar weinig hoger op de berg was, had hij gemeend dat hij op sneeuw neerkeek, terwijl het wolken waren. Het was nu heel

anders. Niet een egale vlakke zoals dat wolkendek, maar een schilderij met wisselende diepten: hier een heuvel, ginds een kloof, veel prachtig wit van pasgevallen sneeuw, véél zuiverder dan de eeuwige sneeuw die hij verleden zomer achter de kam had gezien. En er was ook kleur in het schilderij, want de den-nen droegen wel een zware witte last, maar zij lieten ook groen zien en er waren strepen bruin en zwart op schoongewaaide rotsen.

Jens zette af. Na twee, drie stoten met zijn stokken had hij vaart. Hij suisde naar beneden in een lichte wolk van door zijn latten opgeworpen sneeuw. Twee scherpgelijnde groeven, wit in wit, merkten zijn spoor. Nu moest hij zwenken om een bos te mijden. Bas zag hoe hij zijn knieën door liet buigen en zijn stokken spreidde, hoog en laag. In de bocht verdween hij in een dichte wolk van stuifsnieuw, maar weldra was hij weer te zien —zijn skipak opeens wit in plaats van donkerblauw. Zijn vaart was door de zwenking sterk geminderd; maar hij gleed, thans in een andere richting, opnieuw steil omlaag; hij won weer ras aan snelheid, zózeer dat, toen hij even later iets moest klimmen om een rug in het terrein te nemen, hij vaart genoeg had om er overheen te wippen. Achter de rug verloor Bas hem uit het oog.

Ingrid was aan de beurt. Zij had wat moeite weg te komen. Per, die bij hun start was, hielp haar. Toen ze eenmaal op gang was, ging het best. Ze maakte de zwenking even vlot als Jens. Haar spoor liep evenwijdig aan het eerste door de sneeuw. Haar rode sjaal woei op. Ze wipte vaardig over de terreinplooi heen. Toen was ook zij verdwenen.

Nu was het Bas z'n beurt. Hij zou zijn spoor naast dat van de anderen moeten snijden. Hij aarzelde. De diepte waar hij zich in moest storten, was heel steil. En waar zou hij belanden? Wat kwam er na de rug waarachter Jens en Ingrid verdwenen waren? De eenzame vallei. Een prachtig skiveld, had Jens ervan gezegd. Jawel, voor een ervaren skiër. Maar hoe steil waren daar

de hellingen? En hoe zou hij het maken in de bochten? Bij de oefeningen was het de laatste keren goed gegaan, maar daarvóór was hij meer dan eens gevallen, en zijn vaart zou nu veel groter zijn, en er kwam bocht na bocht. En hoe zou hij het maken bij het springen van die kam?

„Het is je tijd, Bas!” drong Alf aan.

Hij schoof naar voren. Met zijn stokken zette hij zich af. Het ging stroef. Mankeerde er soms iets aan zijn ski's? Doch op hetzelfde ogenblik begon hij te glijden, eerst langzaam, maar geleidelijk vlugger en toen veel sneller dan hij ooit op het oefenbaantje had gegleden. Deze helling was steiler en langer; zijn vaart werd al groter. Hij suisde naar omlaag. Maar het ging best. Hij hield zich met de stokken fijn in evenwicht.

Hij naderde het bos dat hij ontwijken moest. Nu zwenken. Hij liet zich iets in de knieën zakken en boog z'n lichaam naar rechts. Zijn rechterstok streek over de sneeuw om af te remmen; de linker hief hij in de hoogte.

Het had effect. Hij zat al in de bocht. De schok werd zeer elastisch opgevangen door de rulle sneeuw die hoog opstoot; hij ging haast onder in die wolk. Maar hij had z'n nieuwe richting al. Z'n vaart, in de bocht sterk afgeremd, nam alweer toe. Licht als een vogel gleed hij verder.

Daar kwam de plooi. Nu ging de baan omhoog. Zou hij dit kunnen halen met de snelheid die hij had? Het ging voortreffelijk. Zijn vaart droeg hem er vlotweg overheen. Reeds glooide de berg naar de andere zijde naar beneden.

De nieuwe helling had hij van de start niet kunnen zien. De sporen van Jens en Ingrid wezen hem evenwel gemakkelijk de weg. De zijne kwamen daar vlak naast en werden even recht. Er kwam een nieuwe rug, slechts flauw oplopend. Ook daar gleed Bas lichtvoetig overheen. Vanhier zag hij de eenzame vallei, zeer wijd en wit. Voortsuizend ontdekte hij bossen en rotsen. Er was geen enkel huis, geen schuur, geen spoor van menselijke bewoning. De grote ruimte scheen geheel verlaten.

Nadat hij met een boog voorbij een bos gekomen was, zag hij veel lager, dwars op zijn glijrichting, een schaduw voortschieten over de sneeuw. Was het een haas, een vos? Hij zag opeens iets roods. Ingrid haar sjaal! Zij was het, opgedoken uit een plooi. Achter een rotspartij verdween ze weer.

Hij was opnieuw alleen in de immense ruimte. Even bekleemde het hem. Wat was dit land wijd en verlaten! En wat was hij hier klein: een stipje tussen hoge bergen, minder dan een stofje in een schuur. Wanneer een sneeuwbus losbrak, wanneer de sneeuw ging stuiven, hij zou verdwijnen in het wit en wie zou hem ooit vinden?

Werd hij nu bang? De sporen van de ski's van Jens en Ingrid, wit in wit, wezen hem toch de weg! En Alf volgde niet ver achter hem. En het Oog dat alles ziet, zag hem hier ook, de Hand die alles stuurt, geleidde hem. Zijn angst week.

Lang gleed hij door het golvende, soms meer, soms minder, maar aldoor naar beneden glooiende terrein met telkens wisselende vergezichten op hoge bergen en in diepe dalen. Zijn beklemming was verdwenen. Deze skitocht was schoner dan een schaatstocht door Friesland. Het ging sneller, lichter en het landschap was zo groots!

Hier ergens moest de kam zijn, waar hij moest springen. Jens had hem ingelicht: de baan ging eerst tussen twee rotsen door, daarna was er een groot bos links, een bosje rechts en eindelijk, vlak vóór de sprong, drie bomen. Hij was de rotsen al voorbij. Nu moest hij zwenken tussen het bos en het bosje door. Recht voor hem zag hij de drie bomen.

't Was maar een kleine sprong, hadden de Noren geruststellend gezegd, niet groter dan verscheidene die hij op de oefenbaan had gemaakt.

Desniettemin verkeerde hij in spanning. Hij kon niet zien waar hij terecht zou komen na de sprong. Hij wist niet eens wanneer hij precies moest springen. Hij zag alleen, véél verder en véél lager dan de kam, de sporen van de ski's van Jens en Ingrid. Zij

hadden de sprong dus goed gemaakt. Ja, zij – Noren, van de wieg af op de ski's vertrouwd. Maar hij! En waar was nu die knak? Hij was de drie bomen al voorbij en zag de drempel niet. Opeens... vlak voor zich zag hij de bodem afknappen. Hij zette af, zweefde in de lucht, het lichaam iets naar voren, de benen naast elkaar gestrekt, z'n stokken gespreid als vleugels. Dit leek op vliegen.

Een dikke laag ving hem elastisch op. Een wolk van rulle sneeuw stooft om hem heen tot hoog boven zijn hoofd. Een ogenblik werd hij erdoor bedolven en verblind. Maar het volgende moment was hij alweer uit de sneeuwolk weg; met groter snelheid gleed hij verder. En na deze overwinning was hij zeker van zich zelf. Het werd een koninklijke tocht door de vallei in zon en sneeuw. Hij vreesde nu geen afgrond meer. Hij zwenkte en sprong met gratie en gemak. Onbevreesd liet hij zich glijden van de steile hellingen.

Opeens schrok hij. Recht voor hem stak iets zwarts op uit de sneeuw. Hij had geleerd hoe hij snel uit moest wijken voor een obstakel. Op de rechte baan die hij thans gleed, was dit eenvoudig. Maar hij deed het niet, hij kon het niet. Die kleine paal, opstekend uit de sneeuw, trok hem als een magneet. In volle vaart botste hij er tegenop.

Een klap, een krak. Hij viel en zeulde liggend in de sneeuw een eind omlaag. Een felle pijn trok door zijn linkerbeen. Hij kreeg een nieuwe ruwe ruk, die hem deed piepen van de pijn. Z'n linkerski was blijven haken in de sneeuw. Zijn glijden werd erdoor gestuit. Hij bleef languit liggen.

Tijdens het vallen was een angstflits door zijn brein geschoten. Ik ben alleen in de oneindigheid. Hoe kom ik hier vandaan? Hoe kom ik ooit thuis? Nu, nadat hij neergeploft was maakte de pijn hem duizelig. Een rode mist, snel zwaarder wordend, trok voor zijn ogen. Weldra wist hij niets meer . . .

Toen hij weer bijkwam, keek hij in de ogen van Alf, die over hem stond heengebogen. „Is 't erg, Bas?” vroeg zijn vriend.

Hij streek met de hand over het voorhoofd, als wilde hij een zwaar gordijn wegschuiven. Is het erg? Wat? O ja, hij was gevallen. Die zwarte paal. Maar op dit ogenblik voelde hij haast geen pijn. „Nee, nee, 't is helemaal niet erg. Langzaam aankwam het gebeurde hem scherper voor de geest. „Zijn m'n latten nog heel?”

„Ik geloof het wel,” zei Alf, de ski's bekiijkend.

Bas probeerde op te staan. „Help me eens,” zei hij.

„Kun je?” vroeg Alf.

„Proberen,” zei Bas. „Als ik eerst maar weer op die latten sta.” Alf was verrast en opgelucht. Toen hij Bas in de sneeuw vond, wasbleek, en geen antwoord van hem kreeg, had hij het ergste gevreesd. Hij bood zijn hand en trok.

Maar Bas viel jammerend van pijn weer in de sneeuw. Hij kon niet het minste velen aan zijn linkerbeen. Het was gebroken, althans zwaar gekneusd.

Alf stond er verlegen bij en Bas begreep dat hij er lelijk tussen zat. Jens en Ingrid waren weg. Alf zou hen wellicht kunnen achterhalen, maar hoe kwamen zij dan weer hier? Per ski kon je naar *beneden* zeer lange afstanden afleggen in een ongelooflijk korte tijd, maar naar *boven* ging het moeizaam. Als er hulp van de mensen die aan de fjord woonden, gehaald moest worden, zou het vele uren duren eer die hier kon zijn. En de korte winterdag was snel verstreken; na zonsondergang zou het vast flink gaan vriezen.

Alf tuurde scherp naar alle kanten. „Er moet hier ergens een boer wonen,” zei hij tegen Bas. „Verleden winter ben ik er eens geweest op een skitocht met Jens, maar ik weet niet meer waar het precies is . . .” Hij tuurde lang met de hand boven de ogen, omdat de lage zon verblindend op de sneeuw scheen. „Wacht! Achter dat bos daar in de verte. Daar moet het zijn! Ik ga erheen om hulp te halen. Zo gauw het kan kom ik terug . . . Maar eerst moet jij een beter plaatsje hebben, Bas.” Hij begon een kuil te graven in de sneeuw.

„Wat haal je nou uit?” vroeg Bas.

„Jij gaat in die kuil en dan sneeuw over je heen.”

„Waarom?” vroeg Bas verschrikt. Hij vond het eng.

„Onder de sneeuw bevries je nooit.”

Hij schoof Bas in de kuil en werkte sneeuw over hem heen, nadat hij eerst een jas, die hij op z'n rug droeg, over hem had uitgespreid. „Tot ziens,” zei hij door het kleine kijkgat dat hij

bij zijn hoofd gelaten had. „Ik hoop gauw terug te zijn.” Toen gleed hij weg.

Bas hoorde het lichte slepende geluid van zijn ski's op de sneeuw. Het stierf weldra weg. Daarna hoorde hij niets meer.

Er heerste een volkomen stilte. Er was geen dier op het wijde veld, geen vogel in de lucht; er was geen blad dat ritselen of bewegen kon in het nabije bos, omdat alle bladeren waren afgevallen; er was geen zuchtje wind. Bas rilde onder het sneeuwdek: van kou nadat hij tijdens het skiën had gezweet; van pijn — z'n been begon weer erg te trekken — en ook van angst.

Straks, toen hij op de snelle ski's voortsuisde, voelde hij zich de koning van de bergen. Nu, verlamd en onder sneeuw bedolven, was hij nog minder dan een dunne stip.

Als Alf geen hulp kon krijgen; als de hulp niet kwam voordat de uiterst korte winterdag ten einde was; als z'n vriend hem niet terug kon vinden in de witte oneindigheid — wat dan? Dan bleef hij hier alleen, verlaten en verloren, onvindbaar.

God! God zag hem en God kon helpen, want Hij kon alles. Jawel, maar stond God klaar wanneer hij riep? Moest God het in orde brengen voor iedere waaghals die zich zelf in de nesten had gewerkt? Hij mocht wel bidden, ja, maar dan moest hij toch eerst erkennen dat hij het verknoeid had, en hij mocht op Gods hulp enkel hopen omdat Hij eindeloos barmhartig was. Hij wrong zijn handen, zijn lippen beefden. Hij wachtte . . .

Alf bleef lang weg. Bas werd zeer koud. Zijn handen en voeten werden blokken ijs en de koude kroop steeds verder: zijn schouders, z'n dijnen en z'n rug verkleumden. Alf had gezegd dat je onder de sneeuw niet kon bevriezen. Was dit dan geen bevriezen?

Zijn denken werd vager; zijn bewustzijn was niet helder meer. Was hij nu koud of niet? Hij wist het amper. Zijn been deed in elk geval veel minder pijn dan straks . . . Hee, kwam daar licht? Maar 't werd toch nacht! Hij zag het licht stralen en hij

hoorde klokken luiden, en in de verte hoorde hij gezang. Was dat het Vaderhuis? . . . Ging hij erheen . . . ? Of was hij er reeds aangekomen?

Onrust om Bas

Moeder Helders was die gehele dag onrustig, al probeerde zij dit voor haar man en kinderen te verbergen en voor zich zelf te onderdrukken. Ze had de veerboot nagestaard, toen Bas wegvoer en 't had haar zeer gedaan dat hij niet op het dek stond voor een laatst vaarwel. Bij het aanbreken van de late dageraad had zij getuurd naar de berg, of zij ook skiërs kon ontdekken, maar zij zag niemand. Ach, Bas had gezegd dat zij in een heel andere richting zouden gaan, óver de bergrug naar een vallei.

Na het middagmaal was zij aan het bordenwassen. Op een gegeven ogenblik kreeg ze een stoot in het hart. Ze moest zich aan het aanrecht vastgrijpen om niet te vallen. Het bloed week uit haar wangen en haar lippen. Hij valt, zei ze tot zich zelf. Hij valt en ligt nu in de sneeuw. En meteen zag ze voor zich een oneindige ruimte van sneeuw en ijs en daarin als een stipje Bas, hulpeloos, met gebroken ski's, gebroken leden. Het was of ze de ijzige wind voelde, die over de gletsjer streek; of de bittere vrieskou prikte in haar wangen. Tegelijk brak het zweet haar uit. Bas lag geveld; hij leed daar boven pijn en kou; de dikke duisternis van de noordse nacht zou hem overvallen. En zij kon niets doen om haar zoon te helpen. En niemand kon iets doen. Die Noorse jongens en dat meisje? Och, dat waren immers ook nog kinderen. En de korte winterdag was haast alweer verstreken. Welke redders zouden nog over de hoge bergrug kunnen gaan naar de vallei? Zij trachtte haar angst te bedwingen. Ze beeldde zich immers slechts in dat hem een ongeluk was overkomen! Ze wist van niets. Maar dit was zelfbedrog, begreep zij.

Die stoot in het hart . . . Op dat moment was hij gevallen. Hij had een ongeluk en zij kon hem niet helpen. Zij kon tòch *iets* doen en dat éne deed zij, heel zacht, met prevelende lippen, soms enkel in gedachten, maar zeer dringend. Toen zij haar jongen had overgegeven, werd zij wat rustiger.

Het werd snel donker. Moeder Helders stak de lamp op in de theehut en schoof de gordijnen voor de ramen dicht. Daarbij had ze het gevoel of ze Bas buitensloot in sneeuw en ijs. Wilskrachtig schudde ze het hoofd bij die gedachte. Wat had ze toch voor muizenissen. De skitocht kon best al lang afgelopen zijn. Bas was in huis, bij Nielsen of bij Fangen, en straks zou hij met de veerboot komen en blij vertellen van een mooie dag. Tegen de tijd dat de veerboot komen moest, stond zij telkens voor het raam van de theehut, het gordijn terzijde geschoven, haar handen als een koker voor de ogen, om te zien of het toplicht van de boot nog niet in aantocht was. Ze ging daar zo in op, dat ze op Dineke geen acht sloeg. Totdat ze opschrok van gerinkel. De kleine had het theeblad van het smalle buffet getrokken. 't Was een ravage. Nel schoot toe uit de kombuis. De kapitein van het dek. Dineke huilde erbarmelijk. Moeder Helders was erg zenuwachtig. Toen de scherven waren opgeruimd en Dineke bedaard was, kwam de zorg voor Bas, die even op de achtergrond geschoven was, weer boven. Zij staarde opnieuw door het raam. Nu naderde de boot. Met een wollen doek om hoofd en schouders ging zij naar het dek; ze wilde Bas begroeten als hij langs voer. Maar op de veerboot was alles leeg en donker, behalve de kajuit, en achter de kleine patrijspoorten kon zij geen personen onderscheiden. Ze voelde weer een steek in het hart, zoals vanmorgen. Maar ze bedacht dat Bas natuurlijk het koude dek ontvlucht was, net als alle andere passagiers en dat hij in de kajuit was. De boot zou nu gauw aan de steiger zijn, waar Bas moest afstappen en dan was hij in een oogwenk hier. Zij kon niet wachten tot hij kwam. Ze liep de loopplank over naar de wal en snelde naar de steiger.

De veerboot was er ver voor haar. Ze hoorde een korte fluitstoot en zag daarna het heklicht verflauwen naar de overzijde van de fjord. De boot was al weer verder. Op de donkere kade, waar slechts hier en daar een zwakke straatlantaarn brandde, kwamen haar enkele figuren tegemoet: eerst twee jongens; zij meende dat ze Bas herkende, maar hij was er niet bij. Er volgden enkele mannen, een paar vrouwen, een oud echtpaar. Toen was het afgelopen. Zij liep tot aan de steiger; die was leeg, op een aantal kisten na, door de veerboot aangevoerd. Een walknecht stapelde deze op. Het water klotste tegen de steigerpalen. Zij staarde in de duistere fjord; het heklicht van de boot was om een hoek verdwenen. Toen was het of ze innerlijk bevroor.

Bij haar terugkomst vroeg haar man, die met zijn administratie bezig was, zonder op te zien waar ze was geweest. Hij kreeg geen antwoord. Daarom keek hij op en toen schrok hij: zij was bleek als een dode.

„Ben je ziek?” vroeg hij.

Zij gaf geen antwoord, maar begon te snikken. Hij begreep dat het om Bas was.

„Vrouwtje, vrouwtje,” wees hij haar terecht, „wat ben je weer aan het tobben. Dacht jij dat hij direct na afloop van die skitocht op de boot gestapt was? Hij is natuurlijk bij zijn vrienden.”

„Hij kan toch wel begrijpen dat ik doodongerust ben,” mokte zij.

„Nee,” zei kapitein Helders daarop. „Van de ongerustheid van een moeder begrijpt een jongen niets.”

Zij wilde de zaak graag zien zoals haar man. Ze wilde Bas een pretje met zijn vrienden niet misgunnen. Ze praatte zich voor dat het best zo kon zijn. Maar zij geloofde zich zelf niet. Daarvoor had zij die steek vanmiddag te fel gevoeld. Hij was op dat moment gevallen, en nu lag hij ergens op de berg in koude, pijn, gebrek. Zij klemde haar lippen op elkaar. Zoals een jongen de onrust van een moeder niet begrijpt, begreep haar man haar angsten niet. Zij bad voor Bas.

Tegen de tijd dat de volgende boot moest komen was het stil geworden op de Reitdiep. De havenarbeiders waren naar huis, de kinderen naar bed. Kapitein Helders was nog steeds met zijn administratie bezig. Zijn vrouw had breiwerk onder handen. Haar pennen tikkelden onregelmatig, nu eens gejaagd, dan traag. Vaak lagen haar handen stil in de schoot. Kapitein Helders voelde, terwijl hij cijferkolommen aan het tellen was, de spanning bij zijn vrouw. Hij werd er ook onrustig van. Zijn telling wilde maar niet kloppen. Evenals zij gluurde hij ook telkens door het voorraam van de theehut, waarvan het gordijn weggeschoven was. Tegelijk ontdekten zij het toplicht.

Bij het passeren van deze boot stonden man en vrouw tezamen op het sloependek van de Reitdiep. Het was boven op de veerboot weer alles leeg en donker en door de patrijspoorten konden men in de kajuit ook nu geen mensen onderscheiden. Zij haastten zich te zamen naar de steiger. Dit keer waren ze er tegelijk met de boot. Bij het licht van een deklamp zagen ze een jongen van boord stappen; hij was van Bas' postuur. Met een kreet van blijdschap schoot de kapiteinsvrouw op hem toe. Maar het bleek een jonge Noor te zijn. Bas kwam ook niet met deze boot.

Toen was de moeder radeloos en Bas z'n vader beet zich op de lippen. „Hij had moeten zorgen dat hij er nu geweest was,” zei hij wat verstoord.

Zij snikte onderdrukt. „Dat moet je zó niet zeggen,” fluisterde zij. „Het was afgesproken,” gromde hij.

„Hij kàn niet komen, man,” zei zij daarop. „Hij ligt daarboven in de sneeuw; hij is zo koud.” Zij huiverde. In haar binnenste was zij even koud als Bas in de sneeuw zou kunnen zijn. Zij gingen langzaam naar hun schip terug. Verslagen zaten ze te zamen in de theehut. Geen van beiden had lust nog iets te doen en ze kwamen er ook niet toe naar bed te gaan.

Opeens schokte de kapiteinsvrouw op. „Hoor!” zei ze met opgestoken vinger. Het was het snorren van een lichte motor.

Helders stond op en ging naar buiten. „Het is de boot van Nielsen,” zei hij tot zijn vrouw.

Ingrid naderde het einde van de tocht. Ginds stond Jens op haar te wachten. Dit laatste deel — na de lange toer door de vallei en een korte klim over de rug die haar weer op de helling naar de fjord had gebracht — glooide niet zo steil, zodat ze rustig voortgleed. Recht voor haar, in de laagte, was de fjord: een glinsterende kloof in de oneindigheid van wit. Haar vaart versnelde weer toen de helling sterker glooide, verminderde op een vlak veld dat daarna volgde. Na een scherpe zwenking kwam ze tot stilstand vlak bij de weg langs de fjord die het ene dorpje met het andere verbond.

„Prima gedaan!” prees Jens haar.

Zij lachte voldaan. Ze had het een fijne tocht gevonden, lang, vermoeiend, maar verrukkelijk. Ze sloeg haar kap neer; haar wangen gloeiden. Nadat zij haar ski's had afgedaan, keek ze naar boven. Haar sporen stonden scherp getekend in de sneeuw naast die van Jens. Ze waren beiden recht getrokken. Het leken rails van dubbel spoor.

„Bas blijft lang weg,” zei ze tegen Jens.

„De Hollander zal het dit keer kalm aan doen,” meende die luchtig. „Hij heeft deze zomer zijn les geleerd: in de bergen moet je niet te hard van stapel lopen.”

Ze wachtten nog een kwartier. „Ik begrijp het niet,” zei Ingrid.

Jens werd nu ook een beetje ongerust. „Als die sprong maar niet te groot voor hem geweest is.”

„O nee,” wist Ingrid. „Ik zag hem springen; hij deed het perfect en gleed meteen weer door.”

Ze wachtten nog geruime tijd in klimmende onrust. Bas kwam niet; Alf ook niet.

„De Hollander heeft vast een ongeluk gehad,” zei Ingrid fluisterend tegen Jens. Haar hoge kleur van straks was weg; ze zag nu bleek en huiverde, hoewel ze haar kap weer opgezet had.

„Wij moeten naar huis,” drong Jens aan. „Het is hier veel te koud voor jou.”

Zij protesteerde. „Hij ligt ginds, wie weet waar, in de sneeuw. Wij mogen hem niet aan zijn lot overlaten.”

„Wou jij naar boven klimmen?” vroeg Jens haar. „Dat kunnen we immers niet. *Als* hem wat overkomen is . . .”

„Als . . . *àls* . . . hij is vast verongelukt!” Haar stem klonk schrill. „. . . dan is Alf bij hem,” ging Jens door.

„Kan die hem alleen beneden brengen?”

Jens haalde de schouders op. „In elk geval kunnen wij hier niets voor hem doen.” En toen dringend: „Kom mee. Je wordt ziek als wij langer wachten.”

Hij had gelijk; zij was verkleumd van het stilstaan, nadat ze warm was geweest van het skiën. Zij gingen op weg naar huis, de latten over de schouder. Het was nog een lange weg door dikke sneeuw; ze schoten weinig op.

De schemer werd al zwaarder; de nacht viel; de snel toenemende vorst prikte Ingrid als met scherpe naaldjes in het gezicht. Zij keek naar boven. Flauw glansde het ijs van de gletsjer in het maanlicht. Daarboven was het nog veel kouder dan hier beneden. En daar was Bas; daar lag hij wellicht, nee zéker, in de sneeuw. Alf was daar ook, maar over haar broer maakte zij zich geen zorgen; die was thuis in de bergen. Bas echter was vandaag voor het eerst diep in het Noorse bergland doorgedrongen. Hoe kwam hij er ooit weer uit? Zij keek nog hoger dan de berg. Daar fonkelden de sterren vurig aan de klare vrieslucht. En boven die sterren troonde God. Deze zomer, toen zij in de knoei zaten tijdens het noodweer, had Bas haar erop gewezen dat zij niet alleen waren. In de vallei was hij nu evenmin alleen. Maar hij zat zeer waarschijnlijk wel erg in de knoei, veel erger dan zij toen. „Heer, breng hem weer terug,” prevelde zij.

Het spoor kwijt

Bas achterlatend, nadat hij hem in de sneeuw had ingegraven, week Alf af van het spoor dat Jens en Ingrid met hun ski's in de ongerepte sneeuw getrokken hadden. Hij moest naar rechts, veel dieper de vallei in. Daar lag de hoeve, waar hij hulp wou halen. Met grote snelheid gleed hij voort, steeds speurend naar een teken van bewoning.

Daar zag hij rook, een helder wolkje opstijgend tegen het bleekblauw van de winterlucht, heel ver weg. Dat moest van de boerderij zijn. IJlins gleed hij verder.

Hij raakte het wolkje kwijt, een bos belette het uitzicht naar die kant, maar hij hield de richting; straks zou hij het wel weer zien. Voorbij het bos zag hij echter geen rook en ook geen woning. De schoorsteen rookte allicht niet aldoor, maar was de hoeve zó ver, dat hij haar nu nog niet kon zien?

De schemer begon te vallen na de uiterst korte winterdag. Er lag op de bergtoppen nog wat gloed, maar in de vallei begonnen de contouren te vervagen. Het zou spoedig donker zijn. Hoe zou hij in de duisternis de hoeve kunnen vinden? En als dat nog gelukte, hoe zouden ze dan Bas terugvinden: een stofje in de sneeuw?

Daar ontdekte Alf opnieuw een rookwolkje dat naar boven kringelde. Het was nóg ver. In de ijle berglucht bedroog je je gemakkelijk in de afstand. Hij repte zich.

Eindelijk bereikte hij de boerderij. Huis en schuur waren van ongeschilde dennestammen opgetrokken; de daken droegen sneeuwmutsen. Er kwam thans weer geen rook uit de schoorsteen. De sneeuw op het erf lag ongerept. In deze afgelegen

streken trok het leven zich in de strenge winter binnenshuis terug.

Alf rammelde aan de deurklink; er kwam geen weerklank op. De hoeve scheen totaal verlaten. Hij rammelde opnieuw, harder. Toen sloeg een hond aan, maar niet in huis. Van achter de schuur kwam een grote wolfshond aangerend, de muil wijd open. Alf werd er bang van.

Daar ging de schuurdeur open. Een vrouw riep de hond terug. Hij viel niet aan, maar bleef boos grommen. Pas toen de vrouw hem voor de tweede maal riep, droop hij, nog altijd grommend,

af. De vrouw riep Alf binnen, vol medelijden met de zwerver, maar hij zei dat hij hulp moest hebben voor een vriend, die in de sneeuw lag.

Daarop verdween de vrouw. Na een ogenblik kwamen er twee mannen: vader en zoon. Die vroegen Alf waar zijn vriend ergens lag. Hij duidde het uit zo goed hij kon. 't Was in die richting, ongeveer zo hoog.

De boer kreeg een rimpel in het voorhoofd. Dat werd klimmen en het grote licht zou spoedig uitgaan.

„Inspannen maar?” vroeg de zoon aan de vader.

Die knikte. „Goed . . . Je gaat toch mee?” vroeg hij aan Alf.

„We kunnen je nodig hebben.”

Alf stond er zelfs op om mee te gaan.

De boerin was in het huis verdwenen. Nu riep ze Alf. „Eerst een kop warme soep,” gebood ze; anders mocht hij niet weg.

Alf brandde tong en gehemelte aan de soep, zo heet was ze. Toen hij ze op had, stond de slee gereed, dekens en schoppen erop, twee rendieren, achter elkaar gespannen, ervoor.

Met de weg hadden ze in het begin geen moeite. De skisporen wezen het pad dat Alf gegaan was en de boer wist ook wel in welke richting ongeveer hij Bas moest zoeken. De rendieren met hun brede hoeven en betrekkelijk licht van bouw waren veel beter dan paarden geschikt om over de hoge rulle sneeuw te gaan; ze konden ook uitmuntend klimmen. Maar hun snelheid was natuurlijk gering in vergelijking met de vaart waarmee Alf naar beneden was gesuisd.

De schemer groeide. Aan een heldere vrieslucht gingen de sterren fonkelen en boven een bergrug hing een halve maan. Daardoor werd het niet erg donker; over de sneeuw lag een koude, blauwe glans. Maar in het flauwe nachtlucht werden alle vormen vaag en waren Alfs skisporen soms moeilijk te onderscheiden van vele smalle ruggen die door de wind in de sneeuw waren geblazen. Telkens hield de boer zijn dieren in om zich ervan te vergewissen of hij nog wel op het rechte spoor was.

Alf zat achter hem. Z'n hoofd stak uit twee schapevachten, die de boerin om hem heen had geslagen toen de slee vertrok. Hoewel hij zo heel goed was toegedekt, rilde hij van kou. Sinds het donker was geworden, vroor het vinnig. Hij maakte zich erg ongerust over Bas. Wanneer hij het in de slee onder de dikke wol al zo koud had, hoe moest die jongen het dan hebben in de sneeuw?

Weer hield de boer zijn dieren in. „Ik zie geen spoor meer, Gunnar,” zei hij tot zijn zoon. „Ga jij eens kijken.”

Gunnar sprong uit de slee en zocht links en rechts. „Er is geen spoor; wij zijn het kwijt!” riep hij.

Bas' vader en moeder stonden samen op het dek van de Reitdiep toen de kleine motorboot van Nielsen langszij de kustvaarder aanschoot. Moeder Helders zag vaag twee figuren, dik ingepakt; zij kon niet onderscheiden wie het waren, maar er was immers weinig twijfel.

„Ben jij daar, Bas?” riep ze hoopvol.

Een meisjesstem gaf antwoord. „Nee, wij: ik, Ingrid Nielsen, en mijn moeder.”

Toen stond het hart van moeder Helders stil.

„Kunnen wij hierlangs naar boven klimmen?” vroeg Ingrid onder aan de loodsladder.

„Jawel,” antwoordde kapitein Helders.

Ze kwamen boven, Ingrid en haar moeder. In de theehut vertelden ze: Het begin van de tocht was voortreffelijk verlopen. Meermalen had Ingrid Bas boven zich gezien, precies in het spoor en soepel glijdend als een ervaren skiër. Zij kon niet begrijpen dat hem een ongeluk was overkomen. Maar hij was niet aangekomen aan het einde van de baan en Alf ook niet. Ze hadden gewacht op Per, die met hetgeen hij uit de berghut had gehaald per slede weer naar beneden zou komen langs dezelfde weg als hij 's morgens met de vier skiërs naar boven was

gegaan. Misschien waren Bas en Alf naar hem teruggekeerd. Maar Per was zonder hen gekomen. Toen waren Fangen en Nielsen met verse paarden voor de slee en ski's bij zich onmiddellijk naar boven gegaan. Zij wilden van de berghut af dezelfde tocht maken als de jongelui. De skisporen zouden hun de weg wijzen. Dan moesten zij ze vinden.

„Zij vinden ze nooit weer,” verzuchtte moeder Helders.

Vrouw Nielsen hoopte dat het mee zou vallen. De mannen zouden boven onverwijd gaan zoeken. Dat kon bij het licht van maan en sterren.

Maar moeder Helders was ontroostbaar en ze verweet de Nielsens dat die haar jongen hadden meegenomen op zo'n verre tocht. „Praat daar niet van,” viel kapitein Helders zijn vrouw in de rede. „Wij zijn verantwoordelijk voor Bas. Ik heb het goed gevonden dat hij meeinging. In Friesland heeft hij wel lange tochten op de schaats gemaakt. Daar waren ook gevaren aan verbonden. . . En u hebt toch goede hoop?” vroeg hij aan Alf z'n moeder.

„Zeker, zeker,” antwoordde die.

Zij en Ingrid stapten op. Zij beloofden dat ze bericht zouden sturen, zodra ze iets hoorden. Daarop gingen ze weer in de motorboot en voeren af.

Bas' moeder bleef bij de verschansing staan. Ze keek de kleine boot na, die een schuimvoor trok in het donkere water, snel vervagend in de nacht. Toen staarde zij met starre ogen naar de bergrug aan de overzijde van de fjord.

„Kom mee naar binnen, vrouw,” maande haar man. „Het is hier veel te koud.”

„Wat geeft het als ik koud word,” klaagde ze wanhopig. „Bas ligt daar in de sneeuw.”

„Niet wanhopen, vrouwtje.” zei hij met een bemoedigend schouderklopje. „De jongens zijn daarboven niet alleen.”

„Niet?!” vroeg ze fel. „Hoe weet je dat?”

Op hetzelfde ogenblik begreep ze hoe haar man het bedoelde.

Natuurlijk, ook zij wist dat de grote Helper steeds nabij is. Het geloof had haar vaak kracht gegeven in moeilijke omstandigheden. Maar nu was dat geloof heel flauw. En toch wilde ze aan God vasthouden. „Bewaar hem, Here,” bad ze prevelend. „Bewaar die beide jongens.”

Op de nachtelijke sledevaart naar boven dreven Fangen en Nielsen de paarden tot het uiterste aan, niet enkel omdat elk half uur langer in sneeuw en ijs voor de vermiste jongens noodlottig zou kunnen zijn, maar ook omdat zij vreesden dat er ander weer zou komen. De maan verschool zich in een waas; de sterren fonkelden niet helder meer en doofden daarna uit. Er bleef nog altijd enig licht; ze hoopten dat ze het pad straks zouden kunnen vinden. Wanneer er maar geen sneeuw kwam, die alle sporen uit zou wissen!

Er kwam sneeuw. Lang voor ze bij de berghut waren, vielen de eerste vlokjes, klein en ijl. Hierdoor werden de skisporen nog niet uitgewist. Maar het sneeuwen nam toe. Miljoenen vlokjes daalden dwarrelend neer. De mannen in de slede werden witte poppen. Voor de reddingspogingen werd dit fataal. Nu was er vast geen zweem meer te ontdekken van de sporen, door de ski's getrokken. Zelfs bij daglicht zou het na deze sneeuwval uitermate moeilijk zijn de jongens in de witte oneindigheid te vinden; bij duisternis hoefden ze het niet eens te proberen. Zij moesten in de berghut het licht afwachten.

De paarden werden, toen ze daar aankwamen, gestald. De mannen wikkelden zich in schapevachten. Fangen viel in slaap. Nielsen kon niet slapen. Nog meer dan om zijn eigen zoon had hij zorg om Bas, die mede door zijn toedoen de eenzame vallei was ingetrokken en daar nu vrijwel zeker in de sneeuw lag, terwijl het vroom dat het kraakte.

Gevonden, maar ...

Bij het eerste kriecken van de dageraad bonden Nielsen en Fangen hun ski's onder en gingen op weg. De lucht was opgeklaard. De wereld om hen heen was stil en schoon. Toen de zon opging, streken haar stralen over het zuivere wit van de versgevalen sneeuw. De beide mannen hadden echter weinig oog voor deze schoonheid. Zij zochten naar sporen, maar het was tevergeefs. De sneeuwbus had haar werk afdoende gedaan en alles toegedekt. Slechts één keer meenden zij een spoor te zien, een kromme lijn, alsof er daar een bocht gemaakt was door een skiër. Maar het kon ook zijn dat de wind die rimpel in de effen laag geblazen had.

Niettegenstaande het ontbreken van een spoor hoefden zij nauwelijks te twijfelen aan de hoofdrichting, door de jongelui genomen. Jens had hun die gezegd en natuurlijk hadden Bas en Alf het spoor gevolgd van hem en Ingrid.

Maar het sneeuwveld was onmetelijk; de baan kon best een mijl naar rechts of links gekozen zijn. En als de jongens zich hadden ingegraven in de sneeuw, omdat ze niet verder konden, zou een bobbel op de witte vlakte wellicht alles zijn, waaraan hun schuilplaats te herkennen viel. Hoe die te vinden?

Nielsen speurde steeds naar links, Fangen naar rechts. Ze bewogen zich langzaam voort om niets over het hoofd te zien. Maar ze vonden niets; de sneeuw was ongerept.

Tot achter de kam. Daar vonden zij vier kuiltes in de sneeuw! De sporen van de skisprongen waren nog niet volkomen uitgewist. Ze waren op de goede weg! Bemoedigd gleden de mannen verder.

Ze bereikten de vallei. Hier vonden ze geen enkel teken meer, hoe ze ook speurden. En de vlakte was zo wijd; de jongens konden mijlen ver naar rechts of links zijn afgeweken.

Opeens remde Nielsen af. Hij meende een vreemde bobbel in de sneeuw te zien, waaraan hij bijna was voorbijgeleden. Hij wist nog niet of het iets belangrijks was, maar hij zwenkte erheen en hij riep z'n vriend om ook te komen.

Het was een kuil, in de sneeuw gegraven, leeg.

„Die is door de jongens gegraven,” meende Nielsen. „Hier hebben ze geschuild.”

Maar Fangen schudde het hoofd. Als Bas en Alf in deze kuil geschuild hadden, moesten zij hem ná de sneeuwbuï hebben verlaten. Maar de kuil was voor meer dan de helft met pasgevallen sneeuw gevuld, en er waren ook geen verse sporen, bij het vertrek gemaakt. Waarschijnlijk had een dier die kuil gemaakt, een vos, een beer. Ze moesten doorgaan, oordeelde Fangen.

Nielsen nam echter de schop, die hij op zijn rug had meegenomen, en ging aan het graven. Hij wilde trachten uit te vinden of de jongens hier waren geweest.

Lang groef hij tevergeefs en Fangen drong weer aan op verdergaan. Wat zou je kunnen vinden in zo'n kuil?

Nielsen groef echter voort en opeens zag hij iets zwarts. Hij raapte het op: het was een knoop van Alf z'n jas!

Nu speurden beiden scherp naar sporen bij de kuil, want het kwam er thans op aan de jongens te volgen in de richting die zij genomen hadden na hun rust hier. Met zijn neus haast op de grond zocht Nielsen naar iedere oneffenheid die door de verse sneeuw heen nog te zien was. Rondom de kuil herkende hij nog niet volkomen uitgewiste voetafdrukken. Dat was wel een nieuwe aanwijzing dat de jongens hier geweest waren, maar niet voor de richting. Hij zocht naar skisporen. Na naarstig speuren vond hij een flauwe streep, en toen twee strepen evenwijdig van elkaar. Het waren echter geen skisporen. Daarvoor

waren de lijnen te ver uit elkaar; daarvoor was ook de snee te scherp. Hier was een *slede* langs gegaan.

„Dan zijn we helemaal op het verkeerde spoor,” zei Fangen. „Laten we maar doorgaan. Best mogelijk dat de jongens al lang thuis zijn.”

Nielsen ging aarzelend mee in de richting van hun fjord, doch bleef al voortgaand zoeken. Hij vond het sledespoor af en toe terug; twee strepen en daartussen ronde indrukken, wel uiterst flauw, maar voor zijn geoefend oog toch kenbaar: dit waren rendierprenten.

Op een bepaald punt week het sledespoor af van de richting die de beide mannen wilden nemen. In plaats van naar de fjord leidde het dieper de vallei in. Nielsen bleef staan.

„Zie je wel,” zei Fangen. „Het is een verkeerd spoor; wij hebben er niets aan.”

Maar Nielsen bleef er in gedachten op staren. „Brandsen,” zei hij eindelijk.

Fangen knikte. Inderdaad, boer Brandsen woonde daar, heel eenzaam midden in de vallei. Waarschijnlijk zou de slede naar zijn hoeve zijn gegaan — waar anders heen? — maar wat gaf dat? Zij zochten naar jongens op ski's; niet naar een rendier-slee, waarmee een boer naar huis gegaan was.

„Die knoop van Alf z'n jas,” zei Nielsen.

Daarover haalde Fangen de schouders op. Zulke knopen zaten er aan duizend jassen. Ze moesten naar huis gaan. De jongens waren er vast al lang.

Doch Nielsen wou naar Brandsen, al was het alleen maar om te vragen of hij soms iets van de jongens had gezien, en toen hield Fangen het niet tegen. Ze gingen samen die kant op.

Nielsen speurde niet zo scherp meer naar het vrijwel uitgewiste spoor; hij wist waar Brandsen woonde. Als op vleugels vloog hij de helling af, al dieper de vallei in. Fangen had moeite hem zo snel te volgen. Ten slotte kwamen ze bij de hoeve. In de oprijlaan vonden ze de sporen van een slee en rendieren terug.

„Ha!” riep Nielsen blij.

Maar Fangen dempte zijn vreugde. „Het is het spoor van Brandsen's slee. Hoe kun je denken dat de jongens hier gekomen zijn?”

Een hond sloeg aan, toen zij het erf opgleden. Een boerenjongen kwam naar buiten.

„Is hier. . . ?” begon Nielsen, buiten adem van het snelle skiën. Hij hoefde de vraag niet af te maken.

„Ja ja, hier is een jongen,” lichtte de zoon van Brandsen gretig in. „We hebben hem uit de sneeuw gehaald.”

„Dus toch!” zei Fangen.

„Niet twee?” vroeg Nielsen, opgelucht en tegelijk verschrikt.

„Er zijn er twee geweest, maar de ene is vanmorgen doorgegaan naar huis, om te vertellen dat zijn makker hier nog is.”

„Goddank!” riep Nielsen uit. Een pak van duizend pond viel hem van het hart.

„Direct naar de Reitdiep,” zei Alfs moeder tegen hem, zodra hij thuisgekomen was. Zij was ook ongerust geweest, toen de jongens niet thuiskwamen, vol vrees dat hun iets overkomen was. Maar nu Alf er was en een goede boodschap had gebracht, dacht zij daar niet meer aan. Bas' ouders moesten nu gerustgesteld.

Alf en Ingrid stapten dadelijk in de motorboot. Toen zij dwars over de fjord op de Reitdiep aanvoeren, stond de kapiteinsvrouw daar op dek, uitkijkend met de hand boven de ogen.

„Bas is terecht!” riep Alf haar al van verre toe.

Moeder Helders slaakte een kreet van blijdschap, maar was onmiddellijk weer ongerust. Waar was hij dan? Waarom was hij niet met Alf thuisgekomen? Dat waren vragen waarmee zij de jonge Noren bestormde, terwijl die op de Reitdiep klommen. Toen zij hoorde dat hij met een zeer been in een boerderij in de vallei lag, wilde zij er dadelijk heen. Maar hoe moest dat? Op ski's kon je er komen, maar hoe anders?

„Misschien kan het met de motorslede van de dokter,” wees Ingrid op een mogelijkheid.

Die middag stapten Helders en zijn vrouw werkelijk in de motorslede van de dokter, die per telefoon ontboden was uit het stadje dat — ver weg — aan het einde van de fjord lag. De dokter nam hen graag mee naar hun zoon.

De motorslede was het ideale middel van vervoer in zwaar besneeuwde bergen, ofschoon hij veel te kostbaar was voor de arme bewoners van de eenzame streken. Waar een auto vastliep, een paard tot aan de buik wegzakte in de sneeuw, en zelfs het rendier moeite had, daar trok de luchtschroef, gedreven door een vliegtuigmotor, de slede licht en luchtig over rulle sneeuw. Het leek, toen ze de berg opgingen, of ze vlogen. De fjord zakte al dieper achter hen weg.

Na het passeren van de bergrug lag het dal voor hen: onafzienbaar, wit en leeg.

Het hart van moeder Helders klopte sneller. Na een nacht van martelende onrust had Alf de goede boodschap gebracht. Haar vrees was beschaamd; haar gebed verhoord. Bas had een zeer been, gekneusd, gebroken misschien. Op zich zelf erg genoeg, maar na hetgeen zij had gevreesd, viel het geweldig mee. En nu zou ze haar jongen weldra zien! Ze was heel blij.

Het duurde langer dan ze dacht. De slee had wel een snelle vaart, maar de afstand was enorm en nergens was een huis te zien. Eindelijk zwenkten ze toch de oprijlaan van het boerderijtje op.

De boerin kwam hen bij het binnentreden tegemoet met een vinger op de mond. „Heel stil doen; hij is erg onrustig.”

Bas' moeder schrok ervan. Dit had ze niet verwacht. De ouders gingen achter de dokter de ziekenkamer binnen. Bas was vuurrood; z'n voorhoofd en z'n handen waren klam van zweet; zijn ogen glansden onnatuurlijk. Hij herkende zelfs z'n moeder niet. De angst sloeg haar om het hart. Was iemand zo ziek van een zeer been?

De dokter onderzocht Bas: z'n been, z'n borst, z'n buik. „Hij heeft er een ernstige longontsteking bij gekregen,” stelde hij vast, na het onderzoek. „Maar goed dat ik penicilline meegenomen heb.”

De dokter deed wat hij kon doen. Daarna ging hij weer heen en kapitein Helders stapte bij hem in de slee. Bas' moeder bleef in het boerderijtje om bij haar zoon te waken. De dokter zou de volgende dag terugkomen.

Toen de dokter weerkwam, had de patiënt een redelijk rustige nacht gehad. De penicilline had goed gewerkt. Toch was de temperatuur nog hoog en hij was nog niet eens bij kennis. De dokter vond vervoer hoogst ongewenst: hij achtte het nodig dat hij volkomen rust hield op de boerderij.

Dit bracht Bas' moeder in een moeilijkheid. De Reitdiep zou die dag zijn lading hebben en moest dan volgens het contract vertrekken. Kon zij achterblijven om Bas te verzorgen, of moest ze meegaan met het schip? De andere kinderen hadden haar ook hard nodig, vooral op zee, wanneer vader wacht moest lopen. Bij ruw weer zouden de kleintjes verlegen worden door het slingeren en stampen, als zij niet bij hen was. Maar Bas was nog erg ziek . . . Zij wist niet wat ze moest.

„Het levensgevaar is geweken,” zei de dokter.

„Hij kan hier met genoeg blijven tot u weer terugkomt,” voegde de boer eraan toe.

„Geloof u niet dat wij goed voor hem zullen zorgen?” vroeg de boerin, toen moeder Helders nog in tweestrijd stond.

„Jawel . . . jawel,” gaf deze toe. Zij had sinds gisteren wel gezien dat de boerin een goede huisvrouw en verpleegster was.

Ten slotte ging zij met de dokter mee. De andere kinderen konden op zee niet buiten haar. Maar het scheiden van haar zieke jongen kostte moeite. Ze vond het erg dat Bas haar nog steeds niet had herkend.

„Over drie weken kom ik weer,” zei ze tegen de boerin, toen ze in de doktersslede stapte.

„Dan hoop ik dat Bas flink op weg is naar beterschap,” wenste de boerin.

„U hoeft er nauwelijks aan te twifelen,” stelde de dokter haar gerust.

Alleen

Bas zocht naar z'n moeder. Hij had haar toch gezien; hij had haar stem gehoord! Waar was ze nu? Hij kon haar niet vinden. 't Was zo schemerig om hem heen en in zijn oren gonsde een zwaar geruis. Deed dat de motor of de zee? Hij wist het niet. Het was een vreemd geluid en het was ook vreemd rondom hem. Dit was zijn kooi niet en zijn hut niet. Maar wat was het dan wel?

Hij voelde zich zinken. Gleed het schip soms van een hoge golf omlaag? Maar er kwam geen einde aan dit zinken. Hij gleed al dieper weg. Nu zag hij niets meer. Het geruis in zijn oren werd zwaarder en zwaarder . . .

Bas keek weer om zich heen. Nu was het licht. De zon scheen door een raam recht in zijn bed. Hij lag in een vreemde kamer. Vloer, wanden en zoldering waren gelijk. De wanden waren niet behangen, de vloer en de zoldering niet geverfd; allemaal gladde planken met een levendige nerf. Er lag maar een klein kleedje op de planken vloer, en aan de wanden hingen een paar wollen doeken, vrolijk gekleurd . . . Was hij bij Nielsen? In dat huis zag het er ongeveer zo uit, maar toch weer anders. Hij streek met de hand langs het voorhoofd. Daarachter was alles zwaar en verward. Hij kon niet helder denken.

Toch . . . zij waren immers op een skitocht. Hij gleed langs de witte helling de vallei in, die eindeloos lang en zeer breed was tussen de bergruggen. Het ging zo snel op ski's; het ging zo goed . . . Toen opeens dat zwarte. Wat was het geweest: een paal? Waarschijnlijk een boomstomp. Hij kon het niet ont-

wijken. Hij werd erheen gezogen. Hij was gevallen. Zijn been! Hij verschoof z'n rechterbeen en piepte meteen van pijn . . . Die pijn had hij ook gehad, toen hij probeerde op te staan, nadat hij was gevallen. Alf had hem geholpen de ski's afdoen. Daarna had hij hem ingegraven in de sneeuw. En toen . . .

Bas wist het niet meer. Zijn geheugen liet hem in de steek. Het tolde in zijn hoofd weer alles door elkaar, het zware gegons begon opnieuw en hij was zo moe. Hij moest niet diep gaan denken. Stil-verwonderd staaarde hij door het raam. Daar was een witte berg in helder zonlicht.

Een deurknop knipte. Er kwam een vrouw de kamer in. Moeder?! Nee.

„Ha, ben je wakker, Bas,” begroette de vrouw hem vrolijk-vriendelijk. „Dan wil je zeker wel wat lekkers. Sinaasappelsap? Je moeder heeft sinaasappelen meegebracht: een heleboel . . . Wacht, ik ga een glas voor je halen.” Meteen was ze weg.

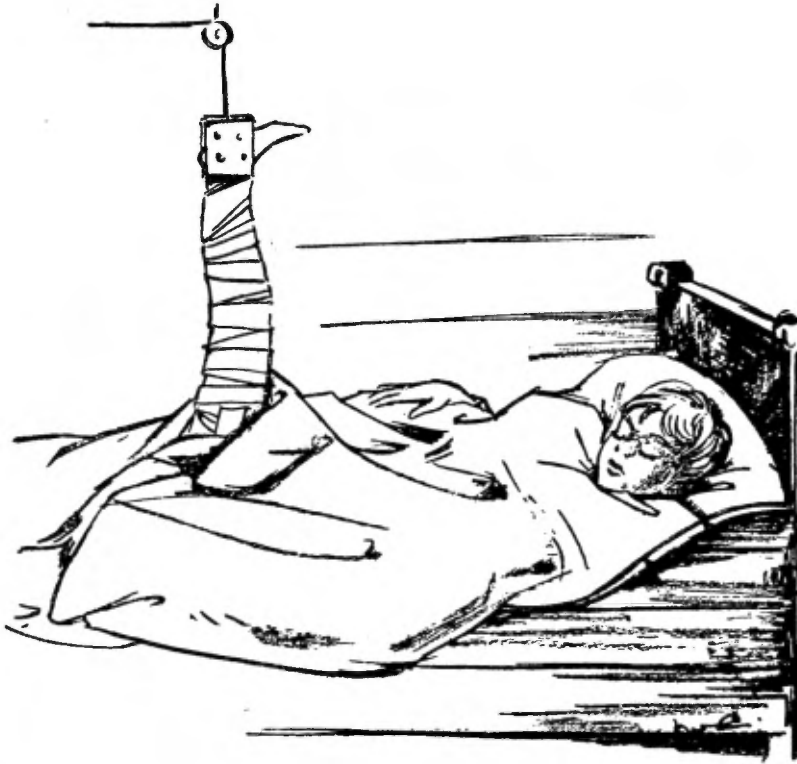
Het maalde Bas in 't hoofd. Moeder . . . sinaasappelen . . . Hoe zat dit alles toch? En wie was deze vrouw?

Daar kwam ze terug met een glas sinaasappelsap. Hij greep er gretig naar, want hij had erge dorst. Gulzig dronk hij het glas leeg. Heerlijk!

Toen wilde hij gaan vragen, heel veel, omdat er zoveel duisters en raadselachtigs voor hem was. Waar hij was, en waar Alf was, en hoe hij hier was gekomen, en waar zijn moeder was . . . Zijn tong struikelde over de vele vragen. Zijn geest nog meer. Hij praatte onsamenvattend.

De vrouw zei: „Stil, Bas. Je bent te moe, te zwak. Eerst slapen.” En ze streek troostend over zijn haar en drukte hem zachtjes achterover. Daarna trok ze de lakens recht en stopte de dekens in bij hoofd en schouders. En hij had weer het gevoel dat hij diep wegzonk. Maar dit zinken was behaaglijk.

Voor de derde maal ontwakend, zag Bas de vrouw weer bij zijn bed. Nu brandde de lamp en er waren luiken voor de ramen. De vrouw had een kopje thee en een sneetje brood voor hem.

„Goeiemorgen, Bas”, zei ze. „Hier is je ontbijt, jongen. Eet en drink. Dan ben je gauw weer gezond en sterk, zullen wij hopen.”

Hij nam het aan en zij ging weg. Hij at en dronk. Het smaakte hem. Gauw weer gezond, had de vrouw gezegd. Dus hij was ziek. O ja, zijn been! Kijk, het hing aan een koord, dat boven aan het voeteneind van zijn bed bevestigd was. Of scheelde hem nog meer? Kon je zo zwak en moe worden van een gebroken been?

Daar was de vrouw opnieuw. Zij ging nu rustig bij hem zitten. Op zijn vraag vertelde zij dat Alf hier was gekomen om hulp voor hem te vragen. Haar man en Gunnar — dat was haar zoon — waren samen met Alf weggegaan om hem op te halen. Maar

ze hadden het spoor verloren, en later was het donker geworden en bovendien gaan sneeuwen. Toen was het zoeken hopeloos. De mannen hadden doelloos heen en weer gedwaald en het eindelijk opgegeven. Op de thuisweg waren ze gestoten op een onnozel heuveltje. Eerst wilden ze er voorbij gaan; ze meenden dat er een rotsblok onder lag. Alf dacht geen ogenblik dat dit de sneeuwhoop was, waaronder hij zijn vriend begraven had. Maar Gunnar had zijn schop erin gestoken en toen een ski geraakt. Daarop hadden ze hem uitgegraven en op de slede thuisgebracht. „Dat was dan ook toevallig dat ze mij gevonden hebben!” riep Bas uit.

„Je moeder zei dat het méér dan toeval was,” merkte vrouw Brandsen ernstig op. „Het was verhoring van gebed, zei ze.” Bas bloosde. Thans herinnerde hij zich hoe hij daar had gelegen, begraven onder de sneeuw, verkleumend van de kou. Hij was heel bang geweest, maar later niet meer. Hij had muziek gehoord; hij meende het Vaderhuis gezien te hebben. God was nabij. God was heel goed voor hem geweest. Een poos lag hij heel stil.

Opeens schoot door hem heen: Hoe wist de boerin dat van zijn moeder? Hij was toch gevallen in de vallei ver achter de bergen. Dit huis stond stellig ook in de vallei. Zijn moeder, die niet skiën kon, kon dus onmogelijk hier komen. Maar hoe en waar had de boerin dat dan van haar gehoord?

De vrouw was weg. Toen zij na een poosje weer terugkwam, vroeg hij haar ernaar.

„Ja, ze is hier geweest,” antwoordde de boerin.

„En niet bij mij?” vroeg Bas verbaasd.

„Natuurlijk ook bij jou; daarvoor was ze gekomen.”

„En ik weet er niets van.”

De boerin glimlachte zacht. „Zij heeft toch uren aan je bed gezeten. Ze heeft zelfs een volle nacht bij je gewaakt.”

Het duizelde Bas. Hoe was het mogelijk dat zijn moeder er zo lang geweest was, zonder dat hij het had gemerkt?

„Je bent vier dagen buiten kennis geweest.”

„Van dat gebroken been?” vroeg hij.

„O, dat was het ergste niet. Je bent daar in de sneeuw, nadat je warm geworden was van het skiën, verkleumd en daardoor heel erg ziek geworden. Als de dokter je niet dat wondermiddel uit zijn spuitje had gegeven, had je het naar de mens gesproken niet gehaald. Nu ben je gelukkig door de crisis heen en ga je goed vooruit. Straks krijg je een glas melk en een eitje en zodra je het hebben kunt, vlees en kaas. Ja, het is geen rijke boel bij ons; we hebben het niet breed. Maar alles wat het land oplevert, hebben we in overvloed en daarvan kun je zoveel krijgen als je wilt.”

Bas ging flink vooruit. Hij zonk niet meer in de diepte, als hij zijn hoofd op het kussen legde. Het gonsde niet meer in zijn oren. Hij verwisselde vrouw Brandsen niet meer met zijn moeder, zoals in het begin.

De melk en de eieren van de boerin smaakten hem nu even fijn als de sinaasappels die zijn moeder had gebracht. Zijn longontsteking was vrijwel genezen. En zijn been was bezig te genezen. De dokter was tevreden, al zou hij om z'n been nog weken moeten liggen. Maar zijn ledikant was uit de stille slaapkamer naar de huiskamer gedragen en stond daar nu voor het raam. Zo kon hij overdag naar buiten kijken.

Hij overzag van zijn bed uit een groot stuk van het dal. Aan de overkant waren de bergen: sneeuw en ijs en tegen de hellingen bossen, die in hun wisseling van wit en zwart in de verte leken op fijn rasterwerk. De vallei zelf was helemaal leeg, stil en wit. Uren kon Bas ernaar kijken zonder een levend wezen te ontdekken. Een enkele maal rende er een haas; één keer zag hij een vos. Hoog in de lucht passeerde soms een waggelende V: een vlucht ganzen die naar het zuiden trok. Nooit zag hij uit zijn bed een mens daar buiten. De boer en zijn jongens deden het werk dat binnenshuis niet kon gebeuren,

achter bij de stal, en andere mensen kwamen blijkbaar niet in de eenzame vallei. De sneeuw, gevallen in de nacht waarin Bas ingegraven had gelegen, was aan deze zijde van de hoeve nog steeds ongerept.

Zo stil als het buiten was, zo levendig was het echter binnenshuis, vooral nadat de korte dag verstreken was. Dan kwamen de leden van het gezin, die overdag in stal of schuur, op het achtererf of in de keuken bezig waren geweest, naar de grote kamer, waar boven de tafel een petroleumlamp brandde, terwijl in de grote open haard houtblokken knapperden, vonken sprongen en rode vlammen flakkerden tegen een achterwand van tegels en tot aan de mantel van een hoge schouw. Er was voor ieder van het grote gezin wat te doen. Gunnar sneed leer op maat voor de zolen en spijkerde dat onder schoenen. Cora, de oudste dochter, liet het spinnewiel snorren, waarbij de vlokken wol die uit haar handen vloeiden, snel groeiden tot een dunne draad. Brandsen zelf zat aan het weefgetouw, dat tegen de achterwand van de kamer stond; hij wierp de schietspoel met de inslag telkens door de schering en langzaam groeide er een kleed. Twee andere meisjes waren druk aan het breien. Olaf, een jongere zoon, kerfde met een mesje figuren in een stoof. De beide jongsten van de zeven kinderen, die het gezin telde, speelden met blokken op de gladgewreven houten vloer. Moeder Brandsen had het druk met het onderhouden van het vuur, dat telkens nieuwe blokken vroeg, met koffieschenken, de zorg voor haar patiënt en het steeds weer naar de keuken gaan, vanwaar braad- en bakgeuren de kamer binnendrongen.

Onder het werken werd gebabbeld en gezongen. Brandsen, aan zijn weefstoel, zette meestal in — hij had een donkere bas — en zijn vrouw en kinderen zongen mee, het ene lied na het andere. Bas kende de liederen niet; hij luisterde. De meeste waren wat droefgeestig. Hij vond dit zingen toch wel mooi. En hij keek ook altijd met genoeg naar de bezigheid van al de Brandsens: de vader aan de achterwand, Gunnar in een hoek,

Cora terzijde van het vuur, haar zusters aan de andere kant, Olaf onder de lamp, omdat hij het meeste licht nodig had bij zijn houtsnijwerk.

Het was de zesde dag nadat Bas wakker was geworden uit die vreemde slaap. Het liep naar de middag. De luiken waren open. De zon stond mat en ver net boven de kruin van de berg in het zuiden. Haar licht was zo zwak, dat je er met het blote oog recht in kon zien, ofschoon de lucht glashelder was. De gletsjer op de berg in het noordoosten scheen nog lichter, hoewel de glans daar slechts weerkaatsing van het zonlicht was. Het dal was wijd en wit en leeg. Geen haas te zien, niet eens een kraai.

Bas werd mistroostig. Hij verveelde zich en hij verlangde hard naar huis. Maar daar was geen sprake van; hij moest nog weken liggen met zijn been. En vader, moeder, zijn broer en zusters waren heel ver weg met het schip, in Nederland. En het Kerstfeest stond voor de deur . . .

Daar ontdekte Bas een kleine stip in het wijde wit van het dal. Als zijn ogen op zee niet goed geoefend waren geweest in het op verre afstand onderscheiden van een baken, had hij niets gezien, zo klein was de stip. Nu zag hij haar langzaam groeien. Er naderde iets. Bas trachtte uit te vinden wat het was. Voor een haas scheen het hem te groot. Was het een vos, een wolf? . . . Het naderde nu snel. Na een poos herkende Bas een mens, een skiër. Het was de eerste mens die hij zag komen, zolang hij hier gelegen had.

De skiër kwam recht op het boerderijtje af. Was het een gast? Of was het een man die hulp kwam vragen voor een verongelukte vriend, zoals Alf verleden week voor hem aan deze deur om hulp had aangeklopt? Toen de skiër het erf opgleed, onderscheidde hij een donkere uniformpet met rode band. Het was de post.

„Voor jou, Bas!” zei de boerin, de kamer binnenkomend met een brief in de hand. „Voor jou uit Holland. Fijn dat de post ge-

komen is. Dat hebben we te danken aan het mooie weer. Bij sneeuwjacht gaat het niet.”

Bas greep gretig naar de brief. Hij was van thuis, zag hij direct. Vader had het adres geschreven. En toen hij hem openvouwde, zag hij dat behalve vader, ook moeder en Nelly ieder een stuk geschreven hadden, en Hansje had onderaan met hanepoten iets gekrabbeld.

Bas las wat moeder schreef:

. . . Hoe gaat het nu met mijn jongen? Ga je vooruit? Wij zijn heel dankbaar dat die goede mensen voor jou willen zorgen. We komen gauw om je te halen, hoor! De arbeiders werken 's avonds door om de lading snel te lossen en zodra we leeg zijn, gaan we weer naar het noorden. Als je deze brief krijgt, zijn we misschien alweer op zee. Maar voor de kerstdagen kunnen wij er niet zijn. Het is jammer dat wij nu op het Kerstfeest niet te zamen zijn. We hopen dat je toch een blij feest vieren moogt. Al zijn we als gezin niet bij elkaar, al ben jij ziek, al moet je in den vreemde zijn, de Here Jezus is altijd bij ons, hij is ook dicht bij jou en dat is het voornaamste . . .

Toen hij zover gelezen had, wreef Bas met de mouw van zijn pyjama langs de ogen. Moeder was lief. Hij verlangde naar haar, en ook naar vader en de anderen. Kerstfeest vieren alleen en in den vreemde . . . Dat was wel moeilijk. Hij dacht aan het Kerstfeest van verleden jaar. Toen lagen ze in Rotterdam. De dag was begonnen met klokgelui. Ze hoorden vele torens. Het was of al die klokken het lied van de engelen zongen en of ze riepen: Komt allen te zamen, komt, verheugd van harte . . . Zij waren op dat luiden met z'n allen naar de kerk gegaan. De kerk was zo vol, dat er geen kip meer bij kon. Daar waren er wel duizend te zamen. Zij hadden veel kerstliederen gezongen; het klonk zo mooi, dat sterke zingen in die volle kerk; het ruiste in de gewelven. Van de preek wist Bas niet veel meer. Alleen dat Jezus arm was geworden om de mensen rijk te maken; dat Hij de hemel had verlaten om de mensen daar te brengen.

Des middags was het aan boord, in de theehut van de Reitdiep, nòg voller geweest dan 's morgens in de kerk. De kinderen van drie, vier andere kustvaartkapiteins, die in dezelfde haven lagen, waren bij hen aan boord gekomen. En vader had verteld en moeder had maar uitgedeeld van alles wat zij had gebakken, en met elkander hadden ze gezongen. 't Was feestelijk en gezellig.

En op de tweede kerstdag waren zij met elkaar — de kinderen van die andere schepen ook — naar een grote zaal gegaan, waar wel zeshonderd kinderen waren. Dat was de kerstfeestviering van de zondagsschool. Zij gingen niet op zondagsschool; dat kon niet als je op een schip voer. Maar ze werden behandeld of ze er wel op gingen. Ze zaten bij de andere kinderen. Ze deelden mee in de traktaties. Ze kregen warempel ook ieder een boek, elk met z'n naam erin. Hoe dat kon snapte Bas niet. Maar toen hij het zijn vader vroeg, had die geknipoogd tegen de meneer die het kerstverhaal verteld had, en die bij vader stond. Toen begreep Bas dat die twee te zamen een afspraakje hadden gemaakt. Het was een *fijn* Kerstfeest!

En nu zou hij het Kerstfeest vieren zonder vader en moeder, broer en zusters, zonder een kerkgang en zonder een feest als in die zaal verleden jaar. Hij lag hier op zijn rug met z'n been aan een koord, bij vreemde mensen, in de eenzame vallei. Zou dit een gelukkig Kerstfeest kunnen worden?

Hij perste zijn lippen op elkaar en drukte de nagels stijf in de muis van zijn handen. Hij wou niet kinderachtig zijn. Verdraaid, hij was toch geen klein kind, dat geen paar weken buiten moeder kon!

Daar hoorde hij gerucht achter de kamerdeur. De boerin kwam eraan. Snel haalde hij zijn mouw langs de ogen en hij beet z'n lippen bijna stuk om zich te bedwingen. Niemand mocht weten dat hij had gehuild.

Kerstfeest in de vallei

Bas luisterde verwonderd. Muziek en zang! Ere zij God...
Het was kerstnacht.

Waren de engelen gekomen in de stille vallei? Zongen zij boven de besneeuwde velden?

Ach, hij droomde. Hij was alleen en ziek bij vreemde mensen in het eenzame dal. Het zou voor hem een stil, een beetje droevig Kerstfeest zijn.

De muziek werd sterker en het gezang kwam dichterbij. Bas wreef zich de ogen uit. Hij droomde toch niet. Dit was zijn ledikant en aan het voeteneind was de stellage waaraan zijn been hing, en naast het bed stond het witte kamerscherm, dat de boerin er iedere avond zette, voordat zij en haar man slapen gingen in de bedstee in de zijwand van de grote kamer en dat ze 's morgens pas wegnam, nadat de kamer was gedaan. En aan de andere kant was het raam, waarvan de luiken nog gesloten waren. Hij was dus in de boerderij. En hij was wakker. Maar wat kon die muziek zijn, en dat zingen? En wat was het licht in de kamer! Hij zag dat door het scherm heen.

Hij hoorde lichte welbekende stappen, een hoofd kwam om de hoek van het scherm kijken. Het was vrouw Brandsen. „Gelukkig Kerstfeest, Bas!” wenste zij hartelijk. Meteen schoof zij het kamerscherm in elkaar.

Bas zag met verwondering de kamer rond. Hoe was die veranderd, terwijl hij sliep! Zij was vol gouden licht van heel veel kleine stille kaarsevlammen. Er stond een kerstboom, die van de vloer tot aan de zolder reikte en de wanden waren met veel dennegroen behangen. Er golfd en rode linten en veel zilver-

draad door al het groen. En overal: op de takken, op de vensterbanken, op de brede mantel van de schouw en op de tafel brandden kaarsen.

Bas had nauwelijks tijd gehad dit alles op te nemen, toen de boerin de deur wijd opendeed. Daar kwam Brandsen binnen, spelend op een fiedel, en achter hem volgden, zingend, al zijn kinderen: Gunnar en Cora, Hilde, Sigrid, Olaf en de kleintjes: Selma en Knud. En met elkaar zongen zij: Ere zij God! Zij gingen op een rij staan, achter in de kamer, terzijde van de kerstboom en moeder Brandsen voegde zich er ook bij, en met elkaar begonnen zij opnieuw: Ere zij God en vrede op aarde . . .

Bas luisterde en keek verrukt. Hij luisterde naar het zingen. Wat konden deze Noren zingen! En die Noorse fiedel: een mooie volle klank; hij leek op een viool, maar was toch anders. En hij keek naar de zangers. Tot dusver had hij de Brandsens alleen gezien in grof, grauw werkgoed, warm en sterk. Nu hadden ze zich feestelijk getooid voor het Kerstfeest. Brandsen en de jongens droegen korte donkere hesjes over witte overhemden, een korte zwarte broek bij lange kousen, en lage schoenen, zwart met zilveren versiering. En zijn vrouw en dochters waren nog veel mooier. Ze hadden witte blouses aan met wijde pofmouwen en zeer kleurige keurslijfjes: oranje en groen en goud en blauw op rood en zwart. En lange zwarte rokken met kleurige randen. Ze hadden glinsterende sierspelden in het haar, en om de hals droegen zij bruidstranen, die fonkelden en bibberden in het gouden licht van al de kaarsen. De oude streekdracht werd op het grote feest gedragen.

Na de engelenzang zongen zij Stille nacht. Hierbij probeerde Bas mee te zingen — de Nederlandse woorden op dezelfde melodie — maar het ging niet goed. Hij moest telkens slikken en eens wreef hij met de mouw langs de ogen. Toen hield hij maar op en klemde zijn tanden op elkaar. De mensen mochten niet merken hoe ontroerd hij was. Maar hoe had hij ooit kunnen denken dat het Kerstfeest hier zó zou beginnen?

De Brandsens konden maar zelden naar de kerk gaan. Daarvoor was de afstand veel te groot en de weg doorgaans te moeilijk. Vandaag kon het ook niet; het was geen weer, zei Brandsen. Maar er was die morgen kerkdienst thuis. Met het kerkboek in de hand zaten allen in een grote kring, en Bas — in bed — was opgenomen in die kring.

Brandsen stond tegenover hen, voorganger en voorzanger tegelijk. Als er gezongen moest worden — en ze zongen veel — streek hij zijn fiedel en zette in. Daarna ging hij achter een lezenaar staan, waarop een dikke bijbel lag met koperen sloten. Het leek een oude statenbijbel, vond Bas, maar in Noorwegen noemden ze hem anders. Daaruit las Brandsen.

In het begin had Bas moeite het te verstaan — het bijbel-Noors was anders dan de omgangstaal die hij dit jaar behoorlijk had geleerd — maar weldra hoorde hij bekende klanken: Augustus . . . Quirinius . . . Syrië . . . Dat was de kerstgeschiedenis uit Lucas 2! Die kende hij haast uit zijn hoofd. Hij kon haar nu in het Noors gemakkelijk volgen.

Na het lezen sprak Brandsen. Het was donker en koud geweest in de wereld, zó donker en koud als het in het Noorse land maar zijn kon midden in de winter, bij sneeuwjacht en bij mist. En het erge was dat het er helemaal naar uitzag dat het zo blijven zou. De zon was weg en keerde nooit terug. De mensen zouden voortaan ronddwalen in dikke duisternis, gekweld door pijn, wegkrimpnd van koude. Zij hadden het ernaar gemaakt dat God hen zo moest straffen.

In de hemel was de Zoon van God, de Kroonprins in het hemelrijk. Uit zijn paleis — licht, warm, rijk — zag Hij de donkere en koude wereld en de ongelukkige mensen. Hij had diep medelijden. Hij wilde de mensen verlossen uit de koude en duisternis en hen weer blij en vrolijk maken. Hij vroeg zijn Vader: „Laat Mij gaan.” God liet Hem gaan, omdat ook Hij de wereld liefhad. De Kroonprins ging. Van vorst werd hij een pover kind;

Hij ruilde zijn paleis voor een stal en het einde werd een kruis. Maar Hij volbracht zijn taak . . .

Bas lag te kijken en te luisteren. Eerst had hij vooral aandacht voor het vreemde van deze kerstfeestviering: die boer daar bij de lezenaar, die mensen in hun klederdracht, die kersttooi in de eenvoudige kamer met ongeverfde wanden. Daarna werd hij meer en meer geboeid door de kerstboodschap, zoals deze eenvoudige Noor haar bracht. Dezelfde dingen waren hem, in een ietwat andere vorm, al menig keer verteld, aan boord en in de kerk. Maar ze hadden hem nog nooit zo aangegrepen. De wereld koud en donker; zo was het hier in Noorwegen in de winter. De mensen, gekweld door pijn en kou in dikke duisternis; zo was het met hem geweest verleden week, toen hij met zijn gebroken been in de sneeuw lag en het zo bitter koud werd. Hij was gered door de Brandsens, ja, maar hoe hadden zij hem, een stipje bedekt door sneeuw, ooit kunnen vinden, als God hen niet geleid had? Hij was gered door God . . . En zo werden de mensen die naar de blijde boodschap horen wilden, die zich door Christus wilden laten vinden, gered uit alle narigheid en donkerheid en gelukkig gemaakt voor eeuwig.

De lezenaar ging aan de kant; de tafel werd op haar gewone plaats gezet; moeder Brandsen ging naar de keuken en Hilde en Sigrid begonnen met tafeldekken.

Nog altijd waren de luiken dicht; de kaarsen hadden ruimschoots licht gegeven. Maar nu was het tegen twaalfen, zag Bas op de klok; dus midden op de dag. Hij trok het luik van het raam, waar zijn bed vlakbij stond, open; hij kon zich weer genoeg bewegen om dat te doen.

Er viel geen daglicht door het raam. Daarbuiten was het op het middaguur nòg donker. Er hing een dikke mist. Op deze kerstdag zou het niet licht worden. Zo donker als de wereld was vóór Jezus kwam, zó was het nu hier. Bas huiverde terwijl hij staarde in de kille duisternis.

Daar kwam Brandsen op hem af. „Zullen we die donkerte en koude maar niet buitensluiten?” stelde hij voor.

Bas knikte en Brandsen sloot het luik en zette er een pen op. „Hier binnen is het licht,” ging hij opgewekt door, „en dáár binnen — hij wees naar Bas z'n hart — is het ook licht, is het niet?”

Bas bloosde. Dat was een vraag op de man af. Hij durfde niet zo maar ja te zeggen. Soms was het bij hem van binnen licht, maar soms was het ook schemerig. Soms geloofde hij vast en dan weer twijfelde hij. Hij deed zo vaak verkeerde dingen. Hij had nog veel meer verkeerde gedachten. Maar daarom kon het toch wel licht zijn, wist hij. Om dat in orde te maken, ook voor hem, was de Here Jezus immers op aarde gekomen en had Hij alles gedaan wat Brandsen straks had opgesomd. Hij was daar blij om; hij was daar dankbaar voor. Wel, blijdschap en dankbaarheid, dat was immers licht in het hart! Hij sloeg z'n ogen op naar Brandsen, knikte en zei zachtjes en een beetje aarzelend, omdat hij het raar vond te koop te lopen met wat er binnen in hem was: „Gelukkig wel.”

Brandsen gaf hem een stevige hand en zei: „Dat is fijn, Bas. Dan is je Kerstfeest goed.”

De schotels werden binnengedragen. De Brandsens gingen in hun feestkleed om de tafel zitten. De honderd kaarsen wierpen een gouden licht op de kleurige kostuums. Sigrid bracht Bas zijn bord op bed. Hij smulde van hazerug . . .

Nu waren vader en moeder er niet. Nu was hij niet naar de kerk en naar de kerstfeestviering van de kinderen geweest. En toch was hij blij. Om het lekkere maal? Daarom ook, maar daarom niet in de eerste plaats. Hij was blij omdat het licht was in zijn hart. Omdat de Here Jezus ook voor hem gekomen was. Er speelde hem een versje door het hoofd dat zijn moeder soms wel zong: „'t Is feest in mijn ziel, want de Heiland kwam in . . .” Zo was het bij hem. En daarom hinderde het hem geen steek dat het koud en donker was daarbuiten. Daarom kwam hij

er zelfs overheen dat hij niet thuis was bij vader en moeder, maar met een zeer been in bed lag in de eenzame vallei. Want hier was Jezus Christus ook. Daarom was hij blij. En daarom smaakte de hazerug zo lekker . . .

INHOUD

Naar het hoge noorden	7
De fjord in	13
Noorse vrienden	20
De berg op	30
Midzomer in het noorden	40
Naar de eeuwige sneeuw	46
In de wolken	54
Op ski's	64
Nacht en nevel in het noorden	71
Naar de eenzame vallei	76
Onrust om Bas	88
Het spoor kwijt	94
Gevonden, maar	100
Alleen	107
Kerstfeest in de vallei	116

ENKELE TERMEN

- areit* = all right, in orde (steenkolen-Engels)
bokkinghang = haringrokerij
bun = geperforeerde bak om levende vis in te bewaren
contouren = omtrekken
dagwacht = de wacht van vier tot acht uur (waarop de dag aanbreekt)
fiedel = Noorse viool
fileren = ontgraten
fjord = inham in de Noorse kust, dringt soms tientallen kilometers het land in
glazen = een scheepswacht van vier uur telt acht glazen (halve uren), zo genoemd omdat vroeger de tijd gemeten werd met een glazen zandloper, die in een half uur leegliep
haring speten = het aan stokjes rijgen van haringen die gerookt moeten worden
heklicht = lantaarn op de achterstevan van het schip
hondewacht = de wacht van 's nachts twaalf tot 's morgens vier uur, zo genoemd omdat het de minst begeerde wacht is
kombuis = scheepskeuken
kommaliewan = aarde- en glaswerk aan boord
kuildek = het lage dek, vaak in het midden van het schip
lekko = let go, vieren, (steenkolen-Engels)
lichtmatroos = jong matroos
luikhoofd = opstaande rand van het ruim, waar het luik op rust
sandwich = sneetje brood met vlees of kaas
scheren = kleine rotseilanden (men vindt ze voor de Noorse en Zweedse kust)
shirt = overhemd
shorts = korte broek
theehut = dagverblijf van het kapiteinsgezin op een kustvaarder
toplicht = lantaarn in de mast
victalie = victualiën, levensmiddelen
volmatroos = matroos die de volle gage (loon) verdient
winch = machine voor het hijsen en vieren